

BOCA

Butlletí Oficial del Centre d'Adults Sant Carles

Octubre 2017
núm. **22**

SANTCARLESONTINYENT
CENTRE PÚBLIC DE FORMACIÓ DE PERSONES ADULTES

exemplar gratuït

SUMARI

- 1. Editorial
- 2. Acte inaugural
- 15. Convenis de col·laboració
- 16. Trinity College London
- 18. Estadístiques
- 20. Eixida cultural a València
- 22. La nit d'Escola Valenciana
- 23. 8 de març
- 24. XXX Trobada d'escoles en valencià
- 26. Presentació del llibre *Dansar a Ontinyent*
- 27. XV Trobada d'escoles de dansa valenciana
- 28. Setmana cultural 25 d'Abril
 - 32. Especial Ovidi Montllor
 - 40. Jornada literària
 - 41. Projecte *Camins d'art*
 - 47. Especial Joan Fuster
- 70. Premi Sambori
- 75. Carta d'una alumna
- 76. Assaig: qüestió de noms
- 82. Viatge fi de curs
- 85. Festa fi de curs

En aquest editorial del BOCA m'agradaria transmetre la idea de qualitat, perquè crec sincerament que el producte final s'ho mereix. M'agradaria captar la vostra atenció sobre la bellesa d'alguns dels textos que presentem. M'agradaria que, amb aquest exemplar, copsàreu la importància de les activitats, i del treball de fons, que el CPFPA porta endavant cada curs acadèmic. Rescatem ací el millor del curs 16-17.

Us hem transcrit la magnífica conferència d'Isabel-Clara Simó. Llegiu-la. Aprendre i gaudir alhora, quan llegim un text, és un plaer que costa de trobar i l'escriptora alcoiana ens el proporciona. Us oferim també dades tècniques i estadístiques del centre, que van des del *Trinity College London* fins a la matrícula oficial. I una mostra de la implicació de l'escola en el medi, amb els convenis de col·laboració o la participació que el CPFPA té amb entitats com Caixa Ontinyent, la Universitat de València, el Cine club Utiye, diferents associacions de veïns, o Escola Valenciana. També estem absolutament satisfets del llibre que, des del taller de Dansa valenciana del centre, hem realitzat pel seu 25é aniversari. *Dansar a Ontinyent* ha estat per a nosaltres una obra gegantina que s'ha pogut fer pel treball altruista de molta gent i per la col·laboració de la Diputació de València.

Com ja sabeu, cada curs estudiem i divulguem un o dos personatges excepcionals de la nostra cultura, que han destacat en els camps de la ciència o de l'art. Fuster i Ovidi van ser els triats per les raons que podreu llegir-hi, la qual cosa ens du a una de les grans aportacions que fa aquesta revista a la ciutadania d'Ontinyent i estic segur, que més enllà: oferim agrupadament sis articles de Fuster vinculats a Ontinyent. Dos originals en valencià i quatre traduïts del castellà en edició filològica duta a terme de manera brillant per Josep Sanchis, tècnic lingüístic i treballador de la casa. És la primera vegada que els lectors podran comptar amb una compilació completa d'aquets textos fusterians.

L'altre gran projecte del centre, que ací resumim i que té un recorregut que encara no som capaços d'abastar, és el que du endavant Maria Carballo des del taller de Dibuix: *Camins d'art*. Hem començat amb el gran pintor valencià Toni Miró. Examineu el que l'alumnat ha sigut capaç de fer i reflexioneu sobre la importància de la implicació de l'escola, Caixa Ontinyent i artistes valencians de primera línia per al nivell cultural del conjunt de la societat. Publiquem finalment, col·laboracions d'alumnes i els textos guanyadors del Sambori: Alba Ribera amb el 1r premi i Dora Törtosa amb el 3r. I un article sobre el nom de les coses, del professor del centre, Rafel Carril, que de segur no deixarà indiferent ningú. Doncs bé, tot això ha estat possible per la gran faenassa que ha dut a terme el Consell de redacció. Gràcies a tots.

Vicent Terol
 Director del CPFPA Sant Carles

INAUGURACIÓ **CURS** ACADÈMIC **20162017**

25 d'octubre Centre Cultural
19:00 h CAIXA ONTINYENT

Introducció:

Manolo Requena, professor del CPFPA

Parlaments:

Vicent Terol, Director del CPFPA

Jorge Rodríguez, Alcalde d'Ontinyent

Vicent Martí, Inspector Coordinador

LLIÇÓ INAUGURAL

a càrrec de

ISABEL-CLARA SIMÓ

**Per què llegim,
per què escrivim**

CLOENDA

ACTUACIÓ

CeskFreixas

Vi d'honor

Dimarts 25 d'octubre de 2016

Magnífic Jurat en Cap de la Ciutat d'Ontinyent, Jorge Rodríguez
Sr. Director del Centre, Vicent Terol
Claustre de professores i professors del centre
Regidor d'Educació, Sr Óscar Borrell
Regidores i regidors del nostre Ajuntament
Alumnat
Representants dels diversos centres educatius i culturals.
Representants dels mitjans de comunicació.
Senyores i senyors,

Siguen un curs més benvingudes i benvinguts a aquest Acte Inaugural del curs 2016-17. Enguany tornem a aquesta magnífica Sala d'Actes del Centre Cultural de Caixa Ontinyent, raó per la qual, primerament, volem agrair a Caixa Ontinyent haver-nos obert la portes de sa casa una vegada més.

Preguntar-nos perquè hui dia encara llegim és complicat. Pot ser per això ens acompanya Isabel-Clara Simó que a ben segur ens dirà ens dirà coses molt interessants. Jo, personalment, opine que les coses bones no passen mai de moda, no s'acaben, no es poden superar i per tant, duren sempre. Millor dit perduren. Un llibre és una finestra a la imaginació, a la llibertat, però també a la cultura i l'aprenentatge. El llibre ens el fem nostre a mesura que ens hi endinsem, sentim, escapem i viatgem per tot arreu. També gaudisc llegint perquè ho puc fer a tot arreu i de maneres diferents. Perquè sovint em serveix per evadir-me dels problemes, per reflexionar, per viure allò que sé que mai passarà. Tot en un llibre és important i és genial descobrir els detalls que fan que cada llibre siga especial.

Per al recentment desaparegut Umberto Eco el llibre és un miracle de tecnologia eterna inserit entre altres eines de senzilla quotidianitat com la cullera i el ganivet. Una bella definició. Però el que és clar és que el llibre no és l'únic mitjà per a arribar a la informació, per a aconseguir coneixement. Tot i això, sí que és el millor vehicle per a transmetre allò de tan difícil definició i que coneixem com lectura; eixe fet que per a Borges era anar més enllà de l'home, per a Proust i Flaubert era talment viure i que per a Álvaro Mutis és tornar a naixer.

I vull acabar la presentació d'aquest acte amb el visionat de l'audiovisual *El llibre dels llibres* que amb la magnífica música de *la Mort de Cyrano de Bergerac* fa uns anys va preparar per commemorar el Dia del Llibre un dels nostres bibliotecaris municipals, l'amic Natxo Úbeda.

Els pose en antecedents: el pintor, dibuixant i il·lustrador Quint Buchholz es trobava una vesprada al despatx dels seus editors per tal de mostrar els treballs que havia preparat per a les sobrecobertes d'alguns llibres. Va deixar els fulls al terra i no va ser difícil reconèixer que el motiu fonamental era representar el llibre, el paper, la màquina d'escriure, la ploma, en el moment en què aquest rep la història i la transmet. Independentment dels autors, Quintz havia dibuixat la peripècia del llibre, que va pel món recollint històries, o repartint-les, o fent-les emmudir. Amb un estil peculiar, havia dibuixat una Història de la Literatura com a successió dels motius necessaris per al seu naixement i supervivència. Es va fer arribar un dibuix de Quint a quaranta-sis autors de diversos països demanant-los que escrigueren el text que hi era amagat. Tots i totes van col·laborar i així va sorgir *El llibre dels llibres*, una obra homenatge a l'escriptura, a la lectura i a un gran artista, que segueix teixint de manera tradicional la vella història que només pot trobar-se entre les dues tapes d'un llibre. El que ara voreu són eixes il·lustracions. Gaudiu d'una altra manera de fer homenatge al llibre i a la literatura.

Manolo Requena

Aquesta nit parlarem de llegir i d'escriure, que són els dos temes més senzills del món i que altrament són els dos grans plaers de la vida, si no comptem el plaer sexual i el de la música. Escriure i llegir són plaers molt profunds.

Començaré per la lectura i després anirem a l'escriptura. Llegir s'assembla a prendre vi. Hi ha persones que beuen vi per matar la set, per tant volen una copa gran i solen posar-hi gasosa, un refresc... perquè el que volen és matar la set. Els hi va molt bé aquella barreja, és bona, és fresca i està molt bé. Però després hi ha uns que beuen molt poc, beuen a poc a poc, i beuen olorant, assaborint, i no els fa res, fins i tot, escopir el que acaben de tastar, que són els enòlegs, a qui tinc una gran admiració.

Doncs és molt semblant a *llegir*. Hi ha gent que es pensa que s'ha de llegir moltíssim. No senyor! El que hem de fer és llegir bé. Fem un càlcul matemàtic: si només ens dedicàrem a llegir, la mitjana seria un llibre a la setmana (per al Tirant lo Blanc, necessites tres mesos!, una novel·la políciaca dos dies, per tant, la mitjana seria un llibre per setmana) són cinquanta a l'any, en deu anys cinc-cents, en vint anys mil, sense fer altra cosa. Perdoneu però no es possible ni necessari, per tant, com ho he de fer per llegir bé i assaborir, a poc a poc, cada cosa que llig?

Als sis anys tots sabem llegir. És un problema tècnic que aprenem a l'escola i que és d'on venim tots nosaltres. De tota manera observeu que sobretot la gent jove, quan llig en veu alta s'entrebanca, no pronuncia bé, no fa les pauses on cal. Si voleu fer un autotest llegiu aquesta nit a casa vostra algun fragment que us agradi i llegiu-lo en veu alta. Si allò s'entén bé, si allò és redó, si allò transmet, és que sou uns bons lectors, tècnicament parlant. Després parlarem del contingut. Penseu per exemple en els actors i en les actrius, de quina manera més convincent ens parlen, de quina manera més esplèndida ens arriba el seu missatge. Saben llegir! i saben llegir en veu alta, que encara és més complicat.

Però, de quina manera puc traure-li el suc a la lectura? Jo he sovintejat molts clubs de lectura. La gent que va a clubs de lectura ha llegit el mateix llibre, es reuneix i el comenten entre ells. Ai mare de déu! resulta que cada lectura és diferent, resulta que no s'assemblen i resulta que tot de sobte aquella persona en parla d'aquella escena en què es veu una contextualització que l'ha sorpresa, i dius: de què parla? Jo he llegit buscant l'argument que és el que jo volia, jo he llegit a veure si m'enganyava, a veure si era distret, he llegit per passar l'estona i aquesta persona m'està dient coses que jo no sé de què parla.

De la mateixa manera que si anem al cine amb un cinèfil d'aquells de debò, us poseu a mirar la pel·lícula, eixiu i dieu: que bonica l'escena de l'escala. Home, perdona! Era un contrapicat! on els actors estan en un gir total i a favor que no sé què...i dius, que què? Jo només he vist un home i una dona que baixaven l'escala. Vol dir que no sóc una bona lectora de pel·lícules? no en sé prou per veure-les a fons?

El bon lector és aquell que no li fa res tornar arrere i tornar a rellegir, no li fa res apuntar coses al marge o en una quartilla, si està llegint electrònicament. Perquè escolteu: el llibre és preciós i el llibre et desperta totes les emocions, però el que importa és la literatura. No el seu suport, a veure si ho entenem això d'una vegada. El que importa és la literatura! Només faltaria! Que ja no ens agrada la música perquè ve en aparells sofisticats? home, la música és la música!

Bé doncs, com li puc traure tot el suc a la lectura? Que no ens faci res aturar-nos, que no ens faci res tornar enrere, que no ens faci res repetir-ho i repetir-ho i preguntem-nos a nosaltres mateixos, per què m'ha emocionat aquest fragment? Vaig a tornar-lo a llegir. Per què m'ha fet riure aquest fragment, on és el motiu? Per què m'ha tocat el cor aquest altre fragment? Què m'ha passat? I tornes a mirar-ho i a mirar-ho, i ho mires amb ulls de lector intel·ligent, i comences a traure-li suc a allò.

És com si diguérem que la lectura, el llibre, la literatura, està formada per unes capes, podríem dir com les d'un riu. Aleshores ens podem submergir i anar fins al fons del riu, encara diré més, mireu l'argument, cosa que està molt bé, eh? Que ningú ho prohibeix! és com si només anàrem pel llit del riu, però això no és el riu. El riu és molt més i és en el fons de tot on està el moll de l'os; quins conceptes ens vol transmetre aquella persona. Ep!! si és un bon llibre, si és un llibre d'entreteniment no trobaràs res. Serà un llibre per passar l'estona.

Què passa amb els nostres joves? Els xiquets i les xiquetes que els costa tant llegir? Per què hi ha tanta gent que li costa llegir? Perquè és un esforç enorme! És un acte de creació! Què us heu pensat? Llegir és un acte de creació. Sabeu com ho veia el nostre vell i estimadíssim Jean Paul Sartre, que és un elefant passat de moda filosòficament parlant, però que té un petit assaig que es titula, *Que est que c'est la literature?* Què és la literatura? És fantàstic! en una pàgina d'aquell petit assaig, diu Sartre: quan un autor ha acabat una novel·la ja pot posar la paraula "fi" que el llibre no està acabat! S'acaba quan algun lector el llegeix, perquè el lector interpreta l'obra, per tant, l'acaba.

I cada lector té la seua lectura tan personal i intransferible com les empremtes digitals. Cadascú té la seua lectura i totes són legítimes. Si ara en parlem d'un llibre i diem, escolta tu: aquí volies dir tal cosa i tal altra i jo no volia dir això és igual, perquè teniu tot el dret a opinar-ho; cosa que em fa molta ràbia com a autora, però com a lectora ho reivindicue. Tenim el dret d'interpretar aquell text com nosaltres volem, si som bons lectors.

És com aquell que arriba a casa, jo per exemple, em tombe al sofà i em pose un concurs de la tele i a l'hora caic que és una xorrada, no? Em pose un concurs de la tele i em distreu. Quin esforç he fet jo? No cap. Burlar-me d'aquells analfabets que no saben la resposta quan jo sí que la sé, que és el divertit, no? És una distracció. La lectura no. La lectura és un acte de creació, de cocreació amb l'autor, i per això ha d'haver una espècie de comunió amb l'autor i aquesta comunió es fa fent unes bones lectures. Aturar-nos, no intentar llegir vint mil llibres sinó intentar llegir-ne pocs, però ben llegits. Aquesta lectura que es queda gravada per sempre més, aquella cosa tan autèntica, per exemple, no sé si heu llegit *La muntanya màgica* que és un dels meus llibres de capçalera, d'aquells de tota la vida. És pesat de llegir? sí senyor! tots els meus llibres preferits són pesats. El *Tirant lo Blanc* també és pesat. Els bons llibres són pesats, què us heu pensat? perquè no són superficials, no són només per passar l'estona. Són per pensar!

Doncs, en *La muntanya màgica* hi ha un sanatori a la muntanya, per tuberculosos, i hi ha Hans Castorp que és el protagonista. Està en el menjador, les portes són de vidre i li irrita moltíssim una persona que quan entra fa una portada i resulta que tremolen tots els vidres. Quina persona més desagradable! Un dia es gira i mira aquesta persona. La persona en qüestió és Clawdia Chauchat, *Madame Chauchat*, que és la protagonista. Una russa que porta una trena al voltant del cap i s'enamora bojament només mirar-la. I li fa la declaració d'amor més bonica que ha existit mai. Senzillament s'agenolla i li diu (en moltes pàgines) la descripció anatòmica de tot el seu cos, des de les venetes fins els músculs, fins la pell, com si fóra un entomòleg i allò fóra un insecte. D'una manera extraordinària. Aleshores ella se'l mira amb displicència mentre agafa un tovalló i fa un catxerulo. Li'l posa al cap i li diu, us ha agradat més la representació que la realitat, petit Hans. Això em fa recordar allò que ens deia, crec que era el Pío Baroja, "*valencianos os ahoga la estética*". Hi ha un paral·lelisme. A mi m'ho recorda. Aquell moment forma part de la meua vida, és una lectura feta a fons que no

Com que sóc professional no tinc un altre remei que llegir llibres que no m'abellen gens, i tinc un truc! cada dia vint pàgines, i si no acabe les vint pàgines no vaig a sopar. Així vaig llegir *A la Recerca del Temps Perdut*, de Proust. És un llibre molt difícil, molt pesat de llegir, són tot marqueses i marquesos, això no s'acaba mai! Fins que entres en l'esperit de Proust. Mare de déu!

Comences a cridar tota sola, això és meravellós, hi ha un moment d'una dansa d'un homosexual que és tan màgic! Però si no has entrat primer en la part que et feia mandra, no entres en l'esperit de l'autor. I és aleshores quan t'ensenya la seua immensa grandesa.

D'alguna altra manera m'ha passat amb Joyce, l'obris i dius: quina llauna! Però vaig fer bé els deures: vint pàgines cada dia, fins que me'n vaig adonar que era una història d'humor. Joyce i jo políticament no ens assemblem en res; és més, ell era un irlandès que escrivia en anglés, què vols fer-hi? políticament no ens assemblem gens, però quin geni tu!

Un altre cas: Josep Pla. Que bé que escriu! A mi m'és igual que Pla fóra tan misogin, m'és igual com fóra, el que compta és l'obra que ha deixat. Doncs amb el Joyce vaig anar descobrint que tot passa en un dia. Trenca la unitat de temps i d'espai. Tot passa en un dia com sabeu, i a més a més, té pàgines que són només onomatopeies, com el clic-clac que fa el cervell, doncs una pàgina sencera només d'aquells sorollets que fa el cervell, i de sobte te n'adones del fi sentit de l'humor que ho amara tot. En un altre passatge hi ha una dona parint i a dalt estan tots els mascles bevent cervesa, emborratxant-se i dient bestieses. És una escena molt explícita i precisament perquè és explícita, és una denúncia. Però hi ha una frase en un moment determinat del llibre que diu: *"Em pot explicar algú per què els peixos de la mar no són salats?"* ai caram! jo quan vull que alguna cosa estiga salada la pose a remull en aigua i sal, no? Com això hi ha una troballa darrere de l'altra. Per favor, agafeu unes vacances i cada dia us llegiu vint pàgines d'aquell llibre.

Tingueu present també que la literatura no és un utensili, no serveix per a res. Voleu coses que serveixen? Aneu a la ferreteria. Allà hi ha eines que serveixen per a moltes coses; la literatura no, la literatura només serveix per a una cosa molt important: per fer-nos immensament feliços. Per donar-nos una onada de plaer.

Com puc saber quin llibre és bo i quin és dolent? Jo us ho diré. Vosaltres, com a lectors, el llegiu i quan acabeu us feu dues preguntes:

- 1) Aquest llibre m'ha fet pensar? Sí. Bé, aquest llibre m'ha fet pensar, però també ho fa un llibre filosòfic de Plató o d'Aristòtil, i no és literatura això, eh?
- 2) Aquest llibre m'ha fet sentir? Sí. Bé, però també em fa sentir un *culebrot* de la tele. Ara bé: aquest llibre m'ha produït alhora, la màgia de fer-me

pensar i fer-me sentir? Aquest és un bon llibre! Diguem el que diguen els crítics, diga el que diga la història, diga el que diga el prestigi, diguen el que diguen els nostres companys. Aquest és un bon llibre per a mi, lector, és el llibre que és meu.

També és molt important que, a part de llegir a poc a poc, llegiu intensament. Cal llegir intentant desentranyar què m'està dient. Què hi ha dintre les entranyes del llibre. A part d'això, heu de trobar el vostre perfil lector. Això costa. Ara bé, quan trobeu el vostre perfil lector no sigueu fanàtics, no us tanqueu allà dintre, "jo només llig novel·les de cavalleria". No home, no! És el vostre perfil lector, però estigueu oberts a altres coses. Jo, per exemple, tot i ser vella, estic oberta a noves veus, perquè algunes són interessantíssimes, crec que tindrem un relleu boníssim. Estic molt esperançada perquè vénen unes generacions que estan fent-ho molt bé.

És importantíssim que tingueu present que no heu de llegir aquest llibre perquè està de moda. No feu això, no ho feu mai de la vida! I què, si està de moda? Ja el llegiré quan em done la gana. No llegiu tampoc perquè hi ha molta propaganda sobre aquell llibre. Hi ha obres que ixen al carrer i a les quatre de la matinada ja hi ha cues a les llibreries. Això què és? Això és comerç, això no és literatura. Ep! no estic dient amb això que no siguin bons llibres, potser ho són. Un llibre es pot vendre molt i ser molt bo, i es pot vendre poc i ser molt bo, i un llibre es pot vendre molt i ser molt dolent i es pot vendre poc i ser molt dolent, no té res a veure. Una cosa és el comerç i l'altra cosa és la literatura, i la literatura la jutge jo quan sóc lectora, o vosaltres quan sou lectors. L'únic judici el fa un mateix quan llegeix. És veritat que tenim certa tendència que ens agraden més els llibres que opinen el mateix que opinem nosaltres. En els articles de diari això està claríssim. Quin bon article! i és que pensa el mateix que tu. L'efecte del mirall.

Llegir bé, subratllar o escriure en un paperet o en un aparell, recordar alguna frase, fer-se un fitxer personal... només veus aquella frase, te'n recordes de tota la novel·la perquè l'has llegida bé, perquè l'has llegida a fons, perquè no has tingut pressa, perquè no ha sigut un entreteniment sinó un exercici de creació, un autèntic exercici de lectura.

Un afegitó pel que fa a la poesia. Tinc molts amics que són bons lectors, però diuen que no els agrada la poesia. També tinc un truc: llegir-la en veu alta. La poesia en veu alta guanya moltíssim. L'oralitat li dona de tot. Puc dir-vos una confidència? Hi ha un sonet de Shakespeare -és el meu predilecte- en el qual els homes confessen que després de l'acte sexual queden tristos i en canvi les dones estan felices! Llegiu pel passadís de la vostra casa, amunt i avall, els sonets de Shakespeare en veu alta. La vostra família us pren per bojos? És igual, ja ho sabran que esteu bojos! Passejant, amunt i avall, pel vostre passadís, aquell impressionant sonet de Shakespeare. Per favor: llegiu-lo aquesta nit mateix, no espereu a demà! Si sou bons lectors, el plaer que obtindreu serà majúscul. Cal educar el gust lector i el gust lector només s'educa amb paciència, amb curiositat i ambició.

I ara parlaré de l'escriptura. Escriure, com tothom sap, és molt difícil. Jo cada dia que escric intente escriure una miqueta millor que el dia d'abans. Us confessaré una coqueta: abans d'anar a escriure ja has pensat què escriuràs aquell dia i estàs pegant-li voltes tot el dia. De sobte vas al teu ordinador i escrius allò que tens tan pensat. I escolta, en el petit camí que hi ha del teu cap al teclat de l'ordinador, ja no hi ha el que jo volia a la pantalla. De cada deu vegades, nou no ix allò que volies escriure. Però una de

cada deu vegades, sí! Ai aquell dia! Aquell dia, la vostra família és la millor del món, els vostres amics són rics i ufanosos, el vostre país és el més pròsper, el més ric i el més dinàmic del món, quina alegria tan profunda, el dia que -bo o dolent- allò s'assembla al que tu volies.

Cal molta disciplina? Moltíssima, i us he de dir quatre secrets sobre escriure. D'aquí sis mesos tornaré i m'ensenyareu la novel·la que heu escrit a partir dels quatre consells que us donaré. Queda aparaulat? No són consells meus, són consells d'un lingüista francès que es diu Oswald Ducrot titulats *L'escriptura creativa*. És una reflexió sobre l'hemisferi dret del cervell, -si teniu curiositat us la compreu-, res de l'altre món, però té una pàgina magnífica que et dona quatre consells de com escriure i com convertir-te en escriptor.

1r secret. La llibreta. Necessiteu una llibreta i portar-la sempre a sobre, sempre! No us oblideu d'això. Les idees volen i tenim un sistema de memòria limitat. Tenim milions de sensacions i només en percebem unes quantes. Per exemple, en aquest moment, qui és conscient del fregament en el seient? Per tant, les sensacions que rebem són un martelleig continuat. La nostra memòria el que fa és filtrar-ho i només percebem unes quantes coses i d'aquestes la memòria n'està vigilant. La memòria és selectiva, així que, si tinc una idea per escriure, vola! S'evapora immediatament! Per tant, s'agafa la llibreteta, i a escriure per recordar-te'n.

Vas pel carrer i sents una paraula nova. Què és eixa paraula? Ai! quina paraula més estupenda! Ara miraré en el diccionari a veure què és. Apunteu la paraula. He tingut una idea -ara diré una xorrada-, que el sol semblava que es desfeia i queien gotes de sol sobre la terra, jo què sé -una xorrada-, però és meu, eh? Ho escric, ara veig un home lleig pel carrer, que té una berruga plena de pèls, una cosa peculiar. Ui! que bé aniria per al dolent de la meua novel·la. Al cap de quinze dies l'he omplert. Repasseu-la si us plau, potser no la feu servir com a escriptors però us puc assegurar que tindreu una idea de vosaltres mateixos molt millor de la que teniu. Com sóc d'intel·ligent! Perquè senyores i senyors, som molt intel·ligents. En sabem molt. Per què no ens valorem a nosaltres mateixos? I sobretot, allí tenim la llibreteta, canvieu-la cada quinze dies o cada mes al ritme de cadascú. Hi ha persones molt lentes, n'hi ha de molt ràpides. De la llibreteta només us podeu desprendre quan us dutxeu. Quan dormiu també la necessiteu al costat, perquè igual heu somiat alguna cosa meravellosa i com sabeu, en el petit trànsit que hi ha del llit a la cambra de bany s'evapora també. Tingueu doncs a mà, la llibreteta, per anar a fer pipi. La llibreteta és una eina que ha de tenir tot aquell bon escriptor. Si no és una llibreta de paper que siga d'una altra cosa, m'és igual; el suport és el mateix, l'important és que podeu guardar la paraula, la idea.

2n secret. S'ha d'escriure en dos temps. Què vol dir això? primer, escriviu en escriptura automàtica, és a dir escriure sense pensar, ni en la gramàtica, ni en la coherència, ni en la distribució dels personatges. Això no és literatura ni ho serà mai, i no us fieu d'aquell escriptor que diu que escriu sense pensar, que ha improvisat, que en una nit ha escrit tot això... està mentint. No és veritat en cap cas. Jo conec alguns que ho diuen, però és mentida. És molt difícil escriure.

Bé, doncs l'escriptura automàtica -*canemàs*- és només una guia perquè us en recordeu. No s'ha de fer res més. Després vindrà l'escriptura de debò, que és molt lenta. S'ha d'esborrar molt, s'ha de tornar a començar, s'han de veure totes les regles... per exemple, no rimeu, que no rime acabat en "llop", ni acabat en "jo" tres paraules en la mateixa frase. O acabat en "-ment", dues paraules en la mateixa frase. Fatal, això qualsevol llibre d'anàlisi de la literatura us ho explica. Hi ha algunes coses que no s'han de fer. Per exemple, si poses un subjecte i després poses un altre subjecte, el verb que ve és del segon subjecte, no del primer. Alerta amb això.

Les llengües romàniques tenen la pega que no els pots posar massa adjectius qualificatius. En l'anglès a un pronom li dius huit adjectius qualificatius i un pronom substantiu, però hi ha diversos trucs per salvar això. Imagineu que nosaltres diguérem "*la bella, hermosa, bonica, alta, i frondosa noia*". La gent diria: què està dient? No ens sona bé. Com adjectivem nosaltres? Un o dos adjectius i la resta són oracions subordinades, qualsevol tipus d'oració que està adjectivant. Sabeu que el sistema és diferent. Totes les llengües romàniques funcionen d'una manera bastant semblant. Jo crec que el millor escriptor francès de totes les èpoques és un senyor que es diu Pascal. Quin francès que gasta aquest paio! I en aquest moment sóc fan d'un nord-americà que em té el cor robat, que es diu Julian Barnes. Si teniu ocasió llegiu Julian Barnes, no us el perdeu. És extraordinari. I és literatura molt contemporània. Ja sé que estic fent un incís però me'l permetreu, oi? Cap als anys 70, 80 es va produir la mort de l'autor -que és així com està qualificat en tots els llibres d'estilística-, des de principis del segle XX els autors comencen a escriure en primera persona, aleshores l'autor esdevé el personatge. Ja no és l'autor. Això es diu la mort de l'autor. Bé, doncs, sabeu tot el joc que dóna tot això de ser autor i personatge alhora? Sabeu com és de complicat?

En compte d'escriure en dos temps, jo ho faig a partir d'esquemes. Sóc racionalista, he llegit moltes cartes, m'agraden les coses molt racionals. Aleshores jo faig un esquema i si no serveix a mitjan llibre el trenque i en faig un altre. Recorde un llibre que es diu *La salvatge* que tenia un personatge secundari que es deia Victòria i el personatge creixia i creixia, doncs fora l'esquema i torne a fer-ne un altre. I una cosa que heu de pensar és en l'estructura de l'obra. Ernest Hemingway -a mi, com a novel·lista, no m'interessa massa, però com a contista, és el millor del món-, deia: “*esborreu tot el que sobre*”. Recorde un conte que es deia *La dona i el gos* que vam treballar a classe, i que hi vam esborrar tant, que només va quedar *La dona i el gos*. No esborreu tant, tampoc és això.

Ernest Hemingway deia també que s'havia d'anar alerta, perquè la literatura és arquitectura i no decoració d'interiors. Jo diré que decoració d'interiors també ho és, perquè trobar algun objectiu oportú, trobar aquella frase que brilla per si sola, home Sr. Hemingway! no siguem tan austers. Sí que és important l'estructura, per això em faig esquemes, m'ho trobe més clar que no fer l'escriptura automàtica, que em cansa i em fatiga, però sempre dos temps: primer la provatura i després l'escriptura.

3r consell. Sent molt contradir-me en tot el que us he dit abans sobre la lectura, però si voleu ser escriptors heu de llegir com a escriptors, és a dir, heu d'intentar trobar els secrets de l'autor que esteu llegint. Heu de plagiar-lo, heu d'imitar-lo. Us diré una cosa: si pinteu un Picasso la llei no té res a dir, però si poseu a sota “Picasso” és un delicte. Per tant podeu plagiar el que vulgueu però no poseu el nom de l'autor. Jo a classe, he constatat que el Pérez Galdós és molt fàcil d'imitar, en canvi Josep Pla... Sabeu què vaig fer als meus alumnes? encara m'odien per això. Vaig agafar dues pàgines especialment triades i vaig posar líquid corrector sobre tots els adjectius i vaig fer fotocòpies. Els ho vaig repartir i els vaig dir que això era un taller de creació de literatura i els vaig explicar que havien d'escriure un adjectiu en cada ratlleta de líquid. Si hi havia dues ratlletes, doncs dos adjectius. I quasi ploren en veure el que ells havien posat i el que havia posat l'autor. És una mica humiliant, però dóna molt de sí.

Llegir com un escriptor vol dir xuclar l'esperit dels altres, imitar-los si ens convé, fins que trobes el teu propi estil, i per això hi hem de dedicar tota la nostra vida. Tenir el propi estil, és molt difícil. I aquesta és una recepta que val la pena de començar.

Però, quan he d'escriure? Açò és el més difícil. Hem de comprovar que escrivim cada dia. Si tens la grip també, si estàs amb la núvia també; si tens un partit de bàsquet, també; si has quedat amb els nèts per fer una festa familiar, també. Ara bé, no us poseu com a meta tres pàgines cada dia, perquè no ho acomplireu ni una sola setmana. Obligueu-vos a fer deu línies. Que un dia en fas més, perfecte. Que un dia no tens ganes, fes com a mínim les deu línies. Al dia següent ja les esborraràs i en faràs de noves.

Hi ha gent que diu que escriure és una angoixa permanent. És veritat. És difícil, però també és un plaer. Quan escriviu, no us deixeu dur per les modes. Heu d'estar atents a les novetats, però apreneu a transvestir-vos. La mare fundadora de les dones ho va dir molt clar: “*sigueu dones masculines i hòmens femenins a l'hora d'escriure, no us tanqueu només en els temes de dona i en els temes d'home, que no hi ha fronteres*”. Escriviu del que vulgueu.

"A mi m'agrada escriure de mi mateix": no és un bon començament. Deixeu-ho per a quan tingueu 80 anys, perquè, a qui li interessa el que vas fer de petit? Que un dia et van pegar injustament, que un dia et vas enamorar perdudament d'una nena que no et va ni mirar o d'un nen... de què serveix això? Això ho hem passat tots. Home si has tingut una infància espectacular, per què vols contar-la? Disculpeu però això és una masturbació. Per l'amor de Déu! No comenceu mai per vosaltres mateixos.

No us deixeu enlluernar pels premis. No fan falta. Els jutges sou vosaltres mateixos. Si teniu un amic o una amiga, deixeu que ho llija (açò és molt delicat, quan et passen escrits d'alguna persona que t'estimes, com li dius que no t'ha agradat?), busqueu una opinió i au. No busqueu la fama. És una manera molt banal de passar per la vida.

Crear és crear. Sabeu què em fa morir de vergonya? Que en un país civilitzat com el nostre, on tenim biblioteques, xarrades, televisió, teatres, cinemes... on ho tenim tan fàcil, no estiguem perpètuament buscant on està el raconet creatiu. És una autèntica vergonya! Busqueu-lo. El teniu tots en un lloc o un altre, i s'ha de descobrir, i de vegades està molt amagat. Aquella pobra gent de l'Àsia o l'Àfrica que ha de caminar no sé quants quilòmetres per anar a l'escola, a aprendre. Aquells sí que ho tenen difícil, en canvi nosaltres no. Nosaltres ho tenim tot a l'abast, ho tenim fàcil. Som un país civilitzat, no? Som un país desenvolupat. Som el primer món,

crec, no? Bé, busquem un moment de creativitat. Si no voleu que siga literatura, doncs que siga d'una altra cosa, però que siga creatiu. Busqueu-lo perquè el teniu totes les persones.

Sabeu què és la campana de Gaus? És una corba per a mesurar qualsevol cosa, és a dir: hi ha un 1% que comença a augmentar i arriba a un 90 o 91% i comença a baixar, fins que tornem a l'1%. En aquesta figura, per exemple, hi ha la intel·ligència. Hi ha uns quants -pobrets meus- que són deficientes i hem d'ajudar-los tot el que sapiem i hem de buscar tota la intel·ligència oculta que guarden, sense cap mena de menyspreu, sinó intentant estimular-los. I en l'altre extrem, tenim un percentatge de gent que són genis. Els hem de mirar, de llegir, hem de quedar-nos bocabadats escoltant-los: fabulós! Però la immensa majoria de la humanitat, què tenim d'intel·ligència? Doncs tenim al voltant d'un 90, 120, 130 de coeficient. Aquesta intel·ligència l'hem d'explotar, l'hem d'utilitzar, no sols per a coses pràctiques, que també són útils, sinó en l'art. Hem d'aprendre a escoltar música, hem d'aprendre a llegir, hem d'aprendre a mirar quadres.

Tinc un amic que és diu Roberto Rodríguez, és un magnífic escriptor a qui li agrada transvestir-se de dona; a mi m'agrada d'home. Tot el món em diu: "*només escrius de dones*". Mentida! Mireu-ho i veureu que tinc més homes que dones com a protagonistes; més homes que dones perquè a mi m'agrada transvestir-me. I a l'estiu veig com s'ho fan, i estic en un bar, i faig veure que llegisc, però escolte les bromes que fan. Aquella manera de ser múltiple, fa que no sigues tu sol. Ets molta gent. Quan una actriu, per exemple, fa de Maria Stuart, qui hi ha a l'escenari? Maria Stuart o l'actriu? Això és el que has de pensar quan escrius: el personatge no sóc jo, però sí que ho sóc, d'alguna manera però no sóc jo, és una persona diferent a mi. Qui és Maria Stuart? Aquesta és la pregunta que ens hem de fer.

Per acabar, voldria dir-vos que escriure provoca un plaer i una angoixa, les dues coses alhora. I hem de buscar obsessivament la veu pròpia, la creativitat. En la lectura, el més important és trobar la veu pròpia, és només vostra, encara que siga modestament. Fer un llibre infantil, encara que siga la cosa més modesta del món, és teu i de ningú més. La teua veu ha de trobar el teu estil, això és una tasca per a tota la vida i s'ha de tenir molta paciència; escriure moltes vegades. I ací ho deixo. Anireu aquesta nit a buscar la veu pròpia? Llegireu en veu alta?

Encantada d'estar ací. L'honor, de debò, és meu.

Isabel Clara Simó

Mariola.
Serra de llibertat.

Agres. Alcoi. Alfafara. Banyeres.
Bocairent. Cocentaina. Muro.

**Renovació del conveni de col·laboració
entre el CPFPA Sant Carles i el cineclub UTIYE**

utiye
cinema
CINE CLUB UTIYE
ONTINYENT

MEMÒRIA DE LES PROVES ISE I (B1) DEL TRINITY COLLEGE LONDON AL CPFPA SANT CARLES

1. EXPERIÈNCIA CURS 2016/2017

El curs escolar 2016/2017 arrancava amb una novetat important per al CPFPA Sant Carles: ens estrenàvem com a centre examinador oficial dels prestigiosos certificats internacionals d'anglès del Trinity College London, amb número de registre 61474.

Vam començar amb el certificat ISE I (B1) de Trinity, un certificat amb molta demanda entre l'alumnat adult i, en especial, entre l'alumnat del Grau de Magisteri Infantil de la Universitat de València - Campus d'Ontinyent, amb el responsable del qual vam signar un conveni de col·laboració.

S'hi van desenvolupar dos grups: un dc de 16.00 a 19.00; i un altre dl-dc de 20.30 a 22.00. Vam organitzar la primera sessió d'exàmens ISE I en abril de 2017 per tal de fer possible que l'alumnat universitari poguera disposar dels certificats del B1 abans que s'acabara el termini per a presentar els treballs de fi de grau a principi de juliol de 2017. Durant el mes de gener es va realitzar la matrícula oficial i es van afegir tres alumnes més per lliure, dos d'ells per a fer les proves de l'ISE I i un altre per a fer la part escrita del B2.

El 3 i 4 d'abril va tindre lloc la prova oral (*Listening & Speaking*), i el 5 d'abril es va realitzar la prova escrita (*Reading & Writing*). La professora britànica Susan Akillian va ser l'encarregada d'avaluar la part oral, que es va realitzar a l'aula CAL. La part escrita es va fer a les aules 1D2 i 1E2 a càrrec del professorat especialista del centre i amb la presència d'un inspector de Trinity.

2. ESTADÍSTIQUES I RESULTATS

Un total de 24 persones es van matricular en els dos cursos de preparació, 16 en el grup intensiu de dimecres de 16 a 19 hores (professora Imma Mateu) i 8 en el grup de dilluns i dimecres de 20.30 a 22 hores (professor Juan Antonio Soler). A aquests 24 alumnes cal afegir 2 alumnes que es van matricular per lliure dins del termini general establert, més un alumne que es va matricular com a *Late Entries* (fora de termini general) per a fer la prova escrita de l'ISE II (B2). Per tant, el total d'alumnes inscrits per a fer les proves va ser de 27.

Prova oral (*Listening & Speaking*)

Un total de 19 alumnes matriculats (73,1%) es van presentar a esta prova, mentre que 7 d'ells no la van fer (26,9%). Del total dels presentats (19), 13 van aprovar aquesta prova (63,4%), mentre que 6 la van suspendre (36,6%). Per destreses, cal dir que la part de *Listening* la van aprovar 14 alumnes (73,4%) mentre que 5 la van suspendre (26,6%). Un dels aprovats en *listening*, no va aprovar la part d'*Speaking* i, per tant, va suspendre la prova. Dins dels aprovats van haver 2 *Distinctions* (14,4%) (Excel·lents), 6 *Merits* (42,8%) (Notables) i 6 *Passes* (42,8%) (aprovats). Pel que fa a la part d'*Speaking*, van aprovar 13 alumnes (63,4%), els quals van obtindre un Pass (100%) (aprovat). La resta (6 alumnes) van suspendre (36,6%).

Prova escrita (*Reading & Writing*)

Un total de 22 alumnes matriculats es van presentar a la prova (81,5%), mentre que 5 d'ells no ho van fer (18,5%). Del total de presentats (22), 10 van aprovar aquesta prova (45,5%), mentre que 12 la van suspendre (54,5%). Per destreses, cal dir que la part de *Reading* la van aprovar 19 alumnes (86,4%), mentre que 3 la van suspendre (13,6%). Dins dels aprovats van haver 9 *Merits* (47,4%) (Notables) i 10 *Passes* (52,6%) (aprovats). Pel que fa a la part del *Writing*, van aprovar 10 alumnes (45,5%), els quals van obtenir un *Pass* (100%) (aprovat). La resta (12 alumnes) van suspendre (54,5%).

Certificats ISE I (B1)

De la totalitat dels 18 alumnes que es van presentar a les dos proves, 9 han obtingut el certificat ISE I (B1) de Trinity (50%), mentre que els altres 9 no l'han obtingut (50%). Tots ells han sigut alumnes que han estat matriculats en els grups d'anglès i han assistit a les classes regularment. La resta han suspès alguna de les dos proves (5 alumnes) o les dues (4 alumnes). S'ha donat el cas de 4 alumnes que han aprovat la prova oral, però han suspès la part escrita i un cas que ha aprovat la part escrita i, en canvi, ha suspès la part oral.

Resum estadístic

La graella següent mostra les estadístiques anteriorment detallades:

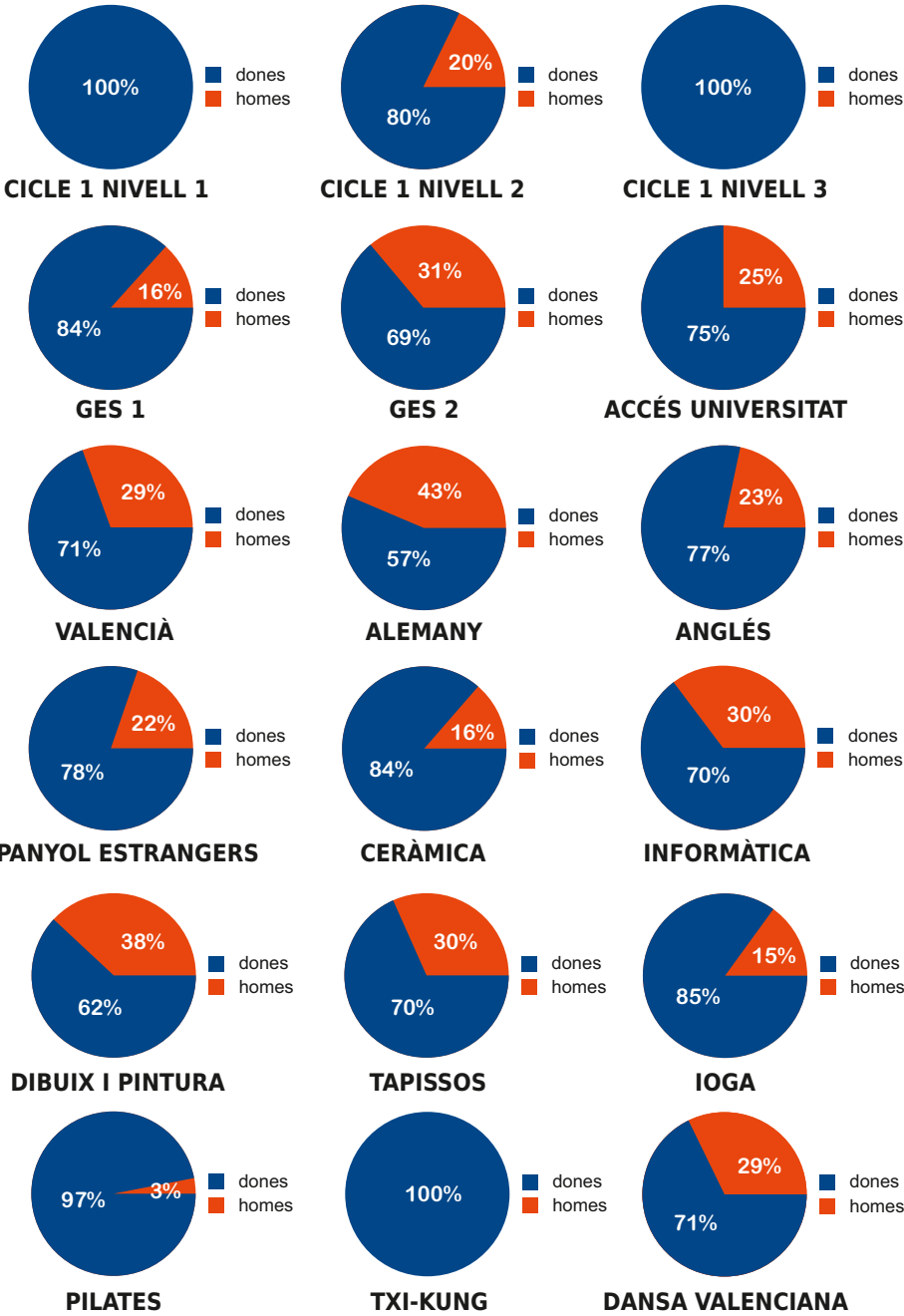
Certificat	Prova	Destresa	Alumnes Matriculats Curs (24)	Alumnes Lliures (3)	Alumnes no Presentats	Alumnes presentats	Alumnes Aprovats	Alumnes Suspesos
ISE I	L&S	<u>Listening</u>	24	2	7 (26,9%)	19 (73,1%)	14 (73,1%)	5 (26,6%)
		<u>Speaking</u>	24	2	7 (26,9%)	19 (73,1%)	13 (63,4%)	6 (36,6%)
		PART ORAL	24	2	7 (26,9%)	19 (73,1%)	13 (63,4%)	6 (36,6%)
	R&W	<u>Reading</u>	24	2	5 (12,5%)	21 (87,5%)	19 (90,5%)	2 (9,5%)
		<u>Writing</u>	24	2	5 (12,5%)	21 (87,5%)	10 (47,6%)	11 (52,4%)
		PART ESCRITA	24	2	5 (12,5%)	21 (87,5%)	10 (47,6%)	11 (52,4%)
	CERTIFICAT ISE I		24	2	8 (30,8%)	18 (69,2%)	9 (50%)	9 (50%)
ISE II	R&W	<u>Reading</u>	-	1	-	1 (100%)	0 (0%)	1 (100%)
		<u>Writing</u>	-	1	-	1 (100%)	0 (0%)	1 (100%)
	PART ESCRITA		-	1	-	1 (100%)	0 (0%)	1 (100%)

A finals de maig vam rebre els certificats de les proves i dels títols d'ISE I i els alumnes van passar a arreplegar-los per secretaria. Vam rebre també uns informes de Trinity sobre les dues proves amb una molt bona referència per part del personal implicat del Trinity. És el cas de la professora Susan Akillian, que va fer una excel·lent valoració del tracte rebut i de com es va desenvolupar la seua prova. També vam rebre un informe de Trinity sobre la part escrita amb unes recomanacions per a les pròximes convocatòries i també una valoració molt positiva sobre com es va desenvolupar la prova.

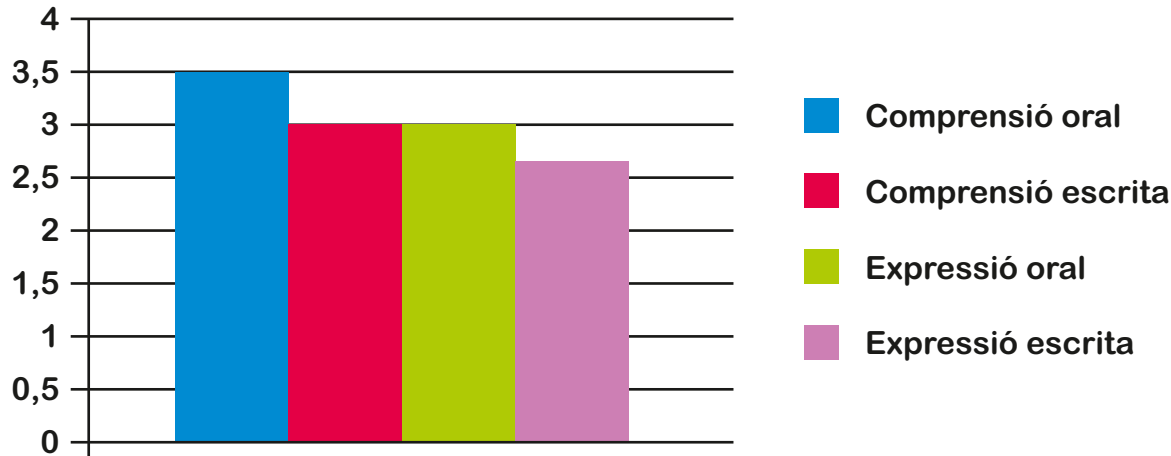
Juan Antonio Soler Bernabeu

Cap de departament de Comunicació i responsable dels exàmens Trinity al CPFPA Sant Carles d'Ontinyent.

Estadístiques - Matrícula per gènere

SOCIOLINGÜÍSTICA.

**Estudi de les quatre habilitats lingüístiques en valencià del nostre alumnat.
Els valors van de l'1 al 4 on el 4 és el nivell més elevat de coneixements**

Estudiar en valencià ens ajuda a integrar-nos millor en la societat en què vivim. És per això que al nostre centre podreu començar o continuar els estudis en la llengua pròpia del país i, fins i tot, obtindre'n les certificacions oficials corresponents.

Dominar la nostra llengua ens facilita l'accés al treball, tant públic com privat, a tot l'àmbit lingüístic (País Valencià, Illes Balears, Andorra i Catalunya).

Matricular-te en el nostre centre implica que la llengua en què s'impartirà l'ensenyament serà el valencià (classes, materials, bibliografia, exàmens...).

També pots matricular-te en els cursos de preparació dels diferents nivells de la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià. Com a novetat, des d'aquest curs, el nostre centre avaluarà el nivell A1 sense haver d'anar a una prova específica. La resta de nivells (A2, B1, B2, C1 i C2) s'hauran de superar en les proves que convocarà en el seu moment la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià.

També tens a la teua disposició els serveis del CAL (Centre d'Autoaprenentatge de Llengües) que es troba al tercer pis. Hi trobaràs informació sobre els diferents cursos, nivells oficials i diversos materials per preparar-los (llibres de text, fitxes autocorrectives, material bibliogràfic i audiovisual, programes informàtics i tot l'assessorament que necessites).

Les certificacions de la Junta Qualificadora de Coneixements de Valencià també estan reconegudes en totes les universitats i les administracions de Catalunya i de les Illes Balears.

VIATGE CULTURAL A VALÈNCIA

divendres 24 de febrer

eixida: 09.15h parada bus Músic Vert

tornada: 14.00h Torres de Serrans

11.00h Teatre Micalet, representació de:

El verí del teatre, de Rodolf Sirera

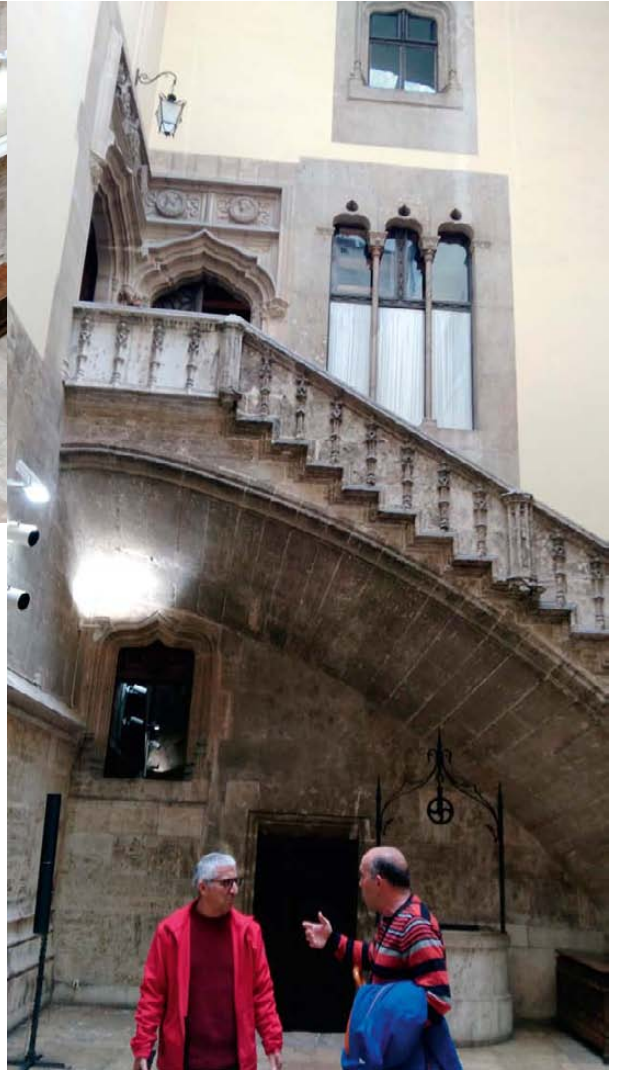
13.00h visita guiada al Palau de la Generalitat

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
CONTINENT

Cal apuntar-se a Secretaria
Places limitades per ordre d'inscripció

Ontinyent va ser l'escenari del lliurament de guardons de la XIV Nit d'Escola Valenciana

Els premis anuals d'Escola Valenciana es van celebrar el 5 de novembre al Teatre Echegaray d'Ontinyent en el marc de la XIV Nit. La nostra ciutat va ser el centre d'una de les activitats més emblemàtiques de l'entitat cívica: l'homenatge a persones i col·lectius que treballen per assolir la normalització lingüística. A més, en aquesta vetllada, organitzada per la Coordinadora de la Vall d'Albaida per la Defensa i Ús del Valencià, Escola Valenciana i l'Ajuntament d'Ontinyent, es presentà la imatge i el lema que acompanyà les Trobades 2017.

El CPFFA Sant Carles, d'acord al Projecte Educatiu de Centre, hi participà plenament.

dimarts, 7 de març

aula OD1

sessions: 18.00h i 20.00h

Projecció del documental i tertúlia a càrrec de Joan J. Torró i Manolo Requena

2017

8 de març
dia de la dona treballadora

DONES QUE HO VAN DONAR TOT

"Les mamàs belgues" és un documental resultat de la investigació desenvolupada per Sven Tuytens i Joan Josep Torró al voltant d'un grup de dones que vingueren a Ontinyent en 1937 a treballar com a infermeres voluntàries a l'Hospital Militar Internacional (instal·lat al Col·legi La Concepción dels franciscans).

Sven Tuytens.

Periodista belga, corresponsal a Espanya de la televisió pública del seu país i estudiós de la participació de les Brigades Internacionals en la Guerra Civil.

Joan J. Torró Martínez.

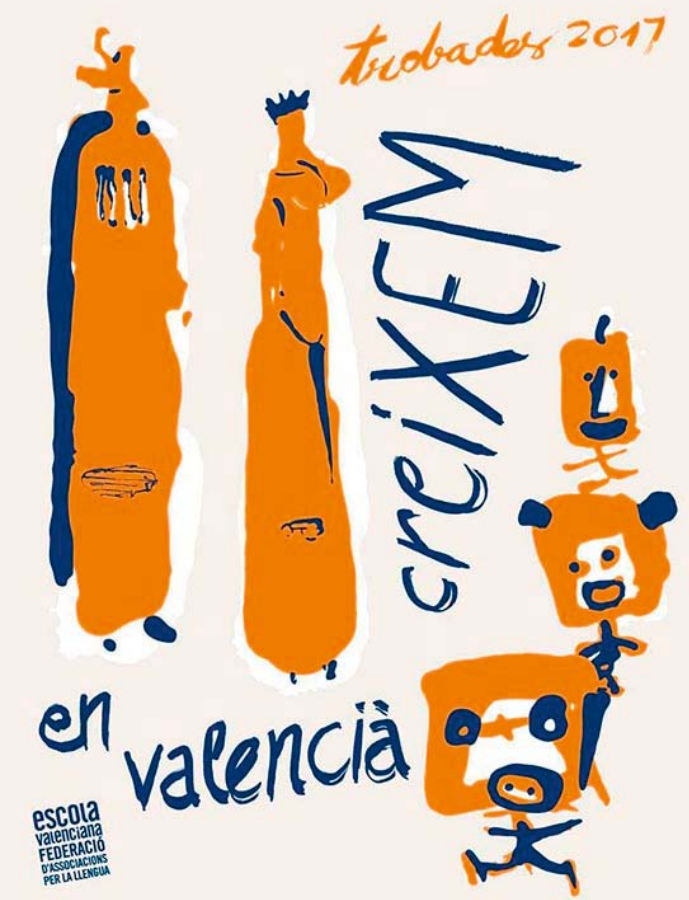
Licenciat en Pedagogia per la Universitat de València. Educador Social a l'Ajuntament d'Ontinyent i Professor Associat a la Universitat de València.

Una història de solidaritat i acció humanitària internacional que va tindre com a escenari la Guerra Civil.

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
ONTINYENT

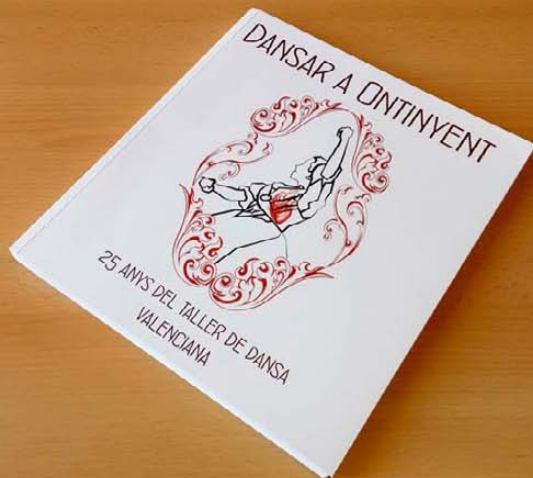
Presentació del llibre *Dansar a Ontinyent*

DANSAR A ONTINYENT

dt, 23 de maig de 2017

20.00 h

Pati del CPFPA Sant Carles

A càrrec dels autors: **Cecília Calabuig, Rafel Ballester, Maria Mira i Rafael Cantavella**

Amb la participació de:

La Presidenta de l'Associació d'Alumnes del CPFPA Sant Carles, **Teresa Micó**

El Director del Centre, **Vicent Terol**

El President de la Diputació de València i Alcalde d'Ontinyent, **Jorge Rodríguez**

S'hi obsequiarà amb un exemplar els assistents

Dansar a Ontinyent

25
anys
del

Taller
de
Dansa

Valenciana

17.30-20.30
CPFPA Sant Carles
Plaça Sant Domingo

dissabte 27 maig 2017

XV TROBADA d'escoles de DANSA VALENCIANA

Organitza:

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
ONTINYENT

Col·labora:

SETMANA 25 D'ABRIL

Basset.

2017

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
ONTINYENT

dt DIA DE LES LLIBERTATS
NACIONALS DELS
VALENCIANS **25**

INAUGURACIÓ EXPOSICIÓ CARTELLS
OFERTA FORMATIVA «D'AHIR A HUI»
18.30 H - PATI CPFFA

HOMENATGE A OVIDI MONTLLOR
20.00 H - PORTA DEL CENTRE

▶ Bateig del gegantet
Ovidi
▶ Colla de dolçainers
Joc de sons

dc DIA DE LLIBRES **26**

TALLER DE TXI-KUNG PER A TOTS
10.15 H - PATI CPFFA

JORNADA LITERÀRIA
18.00 H - PATI CPFFA

▶ Presentació del llibre
Antologia de David Mira

▶ Recital
4 veus literàries actuals
David Mira Josep Cortès
Josep Sanchis Manel Joan i Arinyó

▶ Taula redona
El mestratge literari de Joan Fuster
i la literatura catalana actual

dj DIA DE LES ARTS PLÀSTIQUES **27**

INAUGURACIÓ EXPOSICIÓ PINTURA
18.30 H - CENTRE CULTURAL CAIXA ONTINYENT

A càrrec de Toni Miró
i dels alumnes del
CPFFA

 CAMINS D'ART
TERRACOTTA I LECTURA
**ANTONI
MIRÓ**
Mani-Festa

ALUMNES
DIBUIX I PINTURA
DETAIXA 1971

ANTONI MIRÓ

SÈRIE MANI-FESTA

CAMINS D'ART

Setmana Cultural 25 d'abril
EXPOSICIÓ COL·LECTIVA CPFPÀ SANT CARLES
ALUMNES DIBUIX I PINTURA

Jaume Asamar
Albert Garcia
Teresa Sabaté
M Carmen Blasco
Belén Grau
M Carmen Sanfèlix

Francisco Cano
M Carmen Martínez
Rosa Micó
Inma Enguix
M Carmen Sanchis
Luisa Tomás

Fanny Estarlich
Miguel Micó
Juan Vidal
M Rosario Galiana
Inma Monzó
Carmen Montesdeoca

CENTRE CULTURAL CAIXA ONTINYENT
Del 25 d'abril al 31 de maig de 2017
Inauguració 27 d'abril de 2017, 18:30h
O N T I N Y E N T

 Caixa Ontinyent
Obra Social

 CENTRE CULTURAL
SANT CARLES
DE PERSONES ADULTES

ARRÀEZ
19-20

 GALERIA
ANTONI MIRÓ
EXPOSICIÓ D'ART
25 d'ABRIL - 31 DE MAIG
2017

ANY FUSTER - OVIDI

Com sabeu, l'escola dedica cada curs acadèmic a un o dos personatges excepcionals de la nostra cultura, que han destacat en el camp de la ciència o de les arts. Enguany farà 25 anys de la mort de Joan Fuster i n'ha fet 75 del naixement d'Ovidi Montllor. Parlarem de literatura, de música, d'arts escèniques, de la indústria editorial i discogràfica... els aniversaris no són més que excuses per enllestir qualsevol esdeveniment d'aquestes característiques. En el nostre cas volem retre homenatge a dos "homenots", en terminologia de Josep Pla, de la cultura dels valencians. Donar-los a conèixer, divulgar la seua obra i, aprendre'n tant com puguem, són els nostres objectius per al curs 2016-2017.

Joan Fuster (Sueca, 1922 - 1992)

Escriptor valencià. La seua tasca investigadora, assagística i editorial abraça diferents camps del coneixement, com la lingüística, la història, la filosofia o el turisme. És considerat un dels assa-

gistes en català més importants del segle XX. El seu llibre més influent va ser *Nosaltres, els valencians*.

La força intel·lectual de Fuster depassà l'àmbit literari i es projectà sobre la vida cultural i cívica del país. A partir de la dècada dels seixanta va esdevenir un referent cívic en el moviment de represa i normalització del valencià, i una figura clau en el debat sobre la identitat valenciana en la segona meitat del segle XX.

Ovidi Montllor

(Alcoi, 1942 - Barcelona, 1995)

Actor, rapsoda i cantautor. Destacat intèrpret de la Nova Cançó, amb una extensa trajectòria professional, que compta amb 12 àlbums editats i amb 43 pel·lícules i 5 curtmetratges entre 1974 i 1992, 30 muntatges teatrals i diversos programes televisius. Tot un referent per a les generacions de creadors valencians, que des de finals del segle XX i fins a hui, han situat la poesia, la música o la dramaturgia valencianes a nivells d'estàndards europeus.

dt25

Inauguració de l'exposició de cartells
"Oferta Formativa d'ahir a hui".

18.30 h - Pati del CPFPA

Homenatge a Ovidi Montllor.

20.00 h - Porta del CPFPA

Recepció dels gegants i cabets del Casal Jaume I de la Vall d'Albaida.

Bateig del gegantet Ovidi, a càrrec de Josep Sanchis i apadrinat pel cabet Joan Fuster.

Interpretació a dolçaina i tabal de temes d'Ovidi Montllor a càrrec de la Colla de dolçainers *Joc de Sons*.

dc26

Taller de Txi-Kung per a tots, a càrrec de Mila Rios

10.15 h - Pati del CPFPA

Jornada Literària.

18.00 h - Pati del CPFPA

Presentació del llibre

Antologia de David Mira,

a càrrec de l'autor i de Josep Sanchis

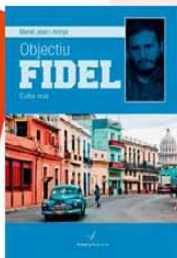
Recital

Quatre veus literàries actuals:

David Mira, Josep Cortés, Josep Sanchis i Manel Joan i Arinyó.

Taula redona:
el mestratge literari
de Joan Fuster i la
literatura catalana
actual.

dj27

Inauguració de l'exposició col·lectiva de pintura.

A càrrec de Toni Miró i dels alumnes del taller de dibuix i pintura del CPFPA

18.30 h - Centre Cultural Caixa Ontinyent.

Jaume Asamar
M Carmen Blasco
Francisco Cano
Inma Enguix
Fanny Estarlich
M Rosario Galiana
Albert Garcia
M Carmen Martínez
Rosa Micó
Miguel Micó
Carmen Montesdeoca
Inmaculada Monzó
Teresa Sabaté
M Carmen Sanfélix
M Carmen Sanchis
Luisa Tomás
Juan Vidal
Belén Grau

PROCURADORA DE LA MOSTRA
Maria Carballo

CENTRE DE CULTURA CAIXA ONTINYENT
Del 25 d'abril al 31 de maig de 2017
Inauguració 27 d'abril de 2017, 18.30

CAMINS D'ART
EXPOSICIÓ COL·LECTIVA

ANTONI MIRÓ
Mani-Festa

ALUMNES
DIBUIX I PINTURA
CURS 2016-2017
Centre Públic Sant Carles
Formació de Persones Adultes

ACTE DE PRESENTACIÓ DE L'OVIDIET: EL GEGANTET OVIDI. PLACETA DE SANT CARLES. ONTINYENT, 25 D'ABRIL DE 2017

de soca-rel la vida! de les branques el fruit
de l'amor la ferida i de la guerra el buit ()
de la saó l'esperma -que és la saba puixant
de la raó l'espelma que ens anirà infantant
i de la dona l'òvul de la revolució:
en femení és l'espenta que farà un món millor
de l'esperança l'hèrnia
que ens ha deixat la fe...
la caritat dispendia
i no fa sempre el bé
de la noblesa: ovidi
montllor (no t'oblidem!)
en feu art i treball: teixia com un indi
la vida a foc i estall...!

(david mira gramage, dins de *trilogia desteixida -III- de malcoratge* (frags.) Poema publicat en *Antologia poètica (1978-2016) de vida i miratges*)

Bona vesprada amigues i amics, i bon dia de primavera.

Davant la presència ufanosa, per més que imaginària, del rei en Jaume I (que hui no ha pogut acudir a la cita), al qual li fa costat la figura amiga, amable, galant d'Enric Valor; davant la presència totpoderosa de Joan Fuster; davant aquests tres personatges del Casal Jaume I de la Vall d'Albaida, donem la benvinguda, amigues i amics, a l'Ovidiet, el gegantet Ovidi, que ha demanat ser acompanyat també pels nostres cabets amfitrions: l'home dels nassos i l'home del sac, i d'ella, la nostra sens igual geganta la dona d'aigua. Moltes gràcies per haver vingut, per fer-nos costat.

Hui és dimarts 25 d'abril, 310 anys després d'Almansa resistint, i hui ens hem aplegat ací, en aquesta entranyable placeta de l'escola, per tal de presentar la figura de l'homenot Ovidi Montllor (1942-1995). Una figura humaníssima que des d'ara mateix passa a completar, encara una miqueta més, el patrimoni geganter d'Ontinyent. I ja hem dit que ho fa en companyia de la nostra gegantessa la dona d'aigua i dels nostres cabets l'home dels nassos i l'home del sac, convenientment batejats amb l'aigua més il·lusionada i laica (que no borda) del món, i no amb aigua de tramussos, com hem estat batejats els valencians contemporanis, arronsats, acovardits, acomplexats..., i, per a les coses pàtries, bona part amb la sang d'orxata. A tots quatre saludem per tant. I als tres convidats que fan de padrins: Jaume I, Enric Valor i Joan Fuster.

Benvingut sigues, Ovidi.

(sona Homenatge a Teresa)

Amb motiu del 75 aniversari del seu naixement (el 4 de febrer hauria fet setanta-cinc anys),enguany hem pensat en Ovidi que ja fa 22 anys que ens està atalaiant des del barranc del Cint de Mariola i el seu poble Alcoi. 22 anys que fa vacances veient passar les cuixes de les xicones entre mates i romers. I bé, nosaltres, com un pensament agarrat que no se'n va, volem reviure la figura d'Ovidi i per això hem pensat de bell nou en Ovidi l'artista, el cantant, el pallasso... En l'Ovidi persona: Ovidi Montllor i Mengual.

L'Ovidi actor i poeta de tants oficis i patiments. L'Ovidi al costat de la classe treballadora que ara sona tan malament. L'Ovidi que ens ha fet amar els amants d'Estellés. L'Ovidi de la samarreta, de les balances, el de la cançó del cansat. L'Ovidi de la fera ferotge i dels companys. L'Ovidi a qui no alimenten molles i que ha parlat per nosaltres demanant el pa sencer. L'Ovidi senzill i l'Ovidi tendre. L'Ovidi humil i l'Ovidi gran. L'Ovidi afectuós. L'Ovidi compromés. L'Ovidi o la bonhomia sencera. L'Ovidi humaníssim. L'Ovidi de Salvat-Papasseit. L'Ovidi Estellés i un entre tants.

Un entre tants...

Perquè Ovidi, l'Ovidiet: el gegantet Ovidi que hui ens ha vingut a visitar, ara per quedar-se definitivament entre nosaltres, és un homenot. És un homenot i tothom ho sap. Homenot de la nostra llengua i cultura com Antoni Maria Alcover i Francesc de Borja Moll. Homenot com Pompeu Fabra, Joan Coromines i Carles Salvador, com Joan Fuster i Joan Solà, com Enric Valor i Manuel Sanchis Guarner, com Rosselló, Hauf i Veny, com Joan Francesc Mira i Vicent Andrés Estellés...

I del seu gremi, Ovidi és un homenot com Raimon, Llach i els d'Al Tall, i com la Bonet, que és una donassa: 50 anys cantant amb el seu cant alat, melós, paradisiac, en mallorquí, que és el nostre valencià i el seu català. Donassa ferma com la Maria-Mercè Marçal que servem en la memòria:

“A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona, / de classe baixa i nació oprimida. / I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel.”

(Maria-Mercè Marçal, *Divisa*. A: *Cau de llunes*, Barcelona: Proa, 1998, 2a ed., pàg. 15).

Homenot com Josep Pla, autor immens del llibre anomenat precisament *Homenots*.

Però ara, heus ací un nou miracle; heus ací l'Ovidiet: aquest gegantet i en canvi tan gran de virtuts que ha plasmat Rosario Palma amb les mans, amb el cap, amb el cor..., amb les ajudes de la mestra Dora. Vestit de camisa negra abotonada (gràcies a Tudi Casanova, alumna de Ceràmica, que li ha fet aquesta camisa tan bonica; i gràcies al fuster Santa, per l'estructureta), ell, Ovidi, que quan actuava vestia generalment rigorós de negre, amb el micro i el faristol, a punt per a recitar, i ben disposat per a cantar entre els focus que ressaltaven la silueta lluminosa de la seua figura. Figura concebuda i parida que ens hem regalat i volem compartir amb totadona i amb tothom, no només amb aquesta col·lectivitat escolar: l'Ovidiet, el gegantet Ovidi que acull amb goig la nostra escola per tindre Ovidi Montllor potser encara més a prop. Viu en el record. Model de dignitat.

I ara, sense amos ni senyors, en aquesta placeta pública ben apta per a airejar les coses de la *res publica*, i davant l'emblema que representa Ovidi, clamem i desitgem: visca el País Valencià! Visquen els Països Catalans!!

Gràcies al claustre de professores i professors, i a la direcció del centre, sempre inquieta i emprenedora. Com cal. Harmoniosa. Aquesta escola que ha de procurar no ser mai “el corral brut / de les escoles / de beceroles”, definició que l'any 1586 va fer de la Universitat de València Estudi General, amb raó o sense, el nostre paísà Gaspar Guerau de Montmajor. Quin nom amb més caràcter per a una escola, el d'aquest insolent, controvertit, díscol, *contraïdor* catedràtic d'Ontinyent, mestre que, expulsat de la Universitat per causes que no podem precisar més en aquest limitat espai, no va anar “a besar les mans a sa majestat del rei don Felip al real de la ciutat de València, a 8 de febrer any 1586”, com titulà la seua sàtira. Imagineu-vos-ho: CPFPA “Guerau de Montmajor” d'Ontinyent.

Gràcies a tota l'escola en general, no només per les capacitats acadèmiques, també per les habilitats lúdiques tan necessàries per anar seguint que desplega aquest Centre Públic de Formació de Persones Adultes “Sant Carles” d'Ontinyent, aquesta escola vella i arrelada que volem, per haver fet tot açò possible. Una vegada més.

Gràcies Ovidi.

(Sona La fera ferotge)

Les dues peces musicals que ens han acompanyat omplint de sons l'aire abrilenc de primavera, *Homenatge a Teresa* i *La fera ferotge* d'Ovidi Montllor, són una versió adaptada per a dolçaina i tabal de Boro Boix, peces magníficament interpretades pel grup «Joc de Sons».

Moltes gràcies a tu Boro, i al grup.

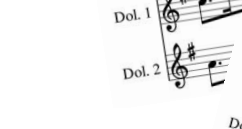
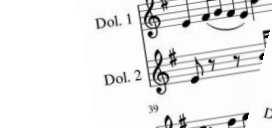
Josep Sanchis Carbonell,

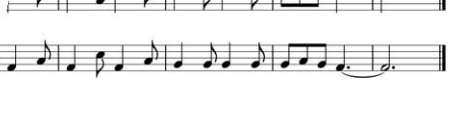
Homenatge a Teresa

♩ = 60
Dolçaina 1

La fera ferotge

♩ = 120
Dolçaina 1

Molt de tant en tant, el país dona persones que a més de passejar-se i treballar, i estimar i parlar, jugar i empenyar-se, patir, riure i plorar i mil coses més, a més de tot això furten.

Furten hores als rellotges, furten imatges al temps, furten raigs al sol i a la lluna, furten racons abandonats, rierols esmorteïts, matolls, carrers i places, furten joia i aflicció, furten matins i capvespres...

(...)

(Ovidi Montllor, “Parle de David Mira”, dins *On comença la vall*, Ontinyent 1990)

Ovidi Montllor va actuar unes quantes vegades a Ontinyent. La primera volta serve unes imatges vagues d'institut, de primavera, juvenils, entre cables i altaveus, baix dels pins de l'estació de trens del poble (David Mira, memòria de vell amic, de vell elefant, espurna de poeta, m'ho recorda oralment i per escrit, i em diu que d'això fa 37 anys [39 enguany, el 2017]. Era el 1978, any en què vaig acabar per fi el COU per anar-me'n, ple de neguit, el 9 d'octubre, a la maleïda mili. Encara veig el saló d'actes ple de gom a gom. La llum d'aquella primavera d'il·lusions).

Jovençol aleshores, però ja amb pèls al llom, amb la descoberta d'haver descobert que volia viure i escriure en català. Gràcies a companys i amics (Vicent, Pere, Agustí, l'altre Vicent...), i al romà Emili, professor de llatí. I a tu també, Ovidi.

És veritat: la primera a l'institut. La darrera, una nit d'estiu a Xàtiva, fins que la veu rompuda, impedita, amarga, tallada amb el pitjor dels ganivets de la “Carnisseria” de Jaume Subirana, t'ho va privar arrancant-te la blancor, la claredat dels mots que deies com pocs, com ben pocs.

A Ontinyent vas fer quatre o cinc recitals més:

El 2 de gener de 1972 estava prevista l'actuació d'Ovidi Montllor. El governador civil, Antonio Rueda y Sánchez-Malo, va prohibir el concert. Però el dia 4 de juny del mateix any, a pesar de la grip, segons que contenen les cròniques, et vas ficar el públic en la butxaca: un centenar de persones que t'esperaven ansioses al teatre parroquial de “La Niñez”. Aquell llunyà concert l'organitzà la mítica llibreria Bastida, amb la col·laboració de la Caixa d'Estalvis d'Ontinyent. Davant la por que s'hi presentara aquella bèstia salvatge que en lloc de pardal tenia un fusell i alenava com els porcs. Amb perdó dels porcs.

Al Club Jove de Sant Rafel, l'any 1973, vas cantar unes cançons pràcticament d'amagat. Gràcies David al Club Jove, per tantes coses...

El quart recital balla en el dubte que dissortadament no ens aclareix el díptic de la Programació cultural de l'Ajuntament d'Ontinyent de l'any 1985.

Reproduïm l'enigmàtica redacció que anunciava l'acte corresponent al dimecres dia 9 d'octubre, dia del País Valencià:

“El Consell de la Joventut d'Ontinyent organitza enguany [1985] els actes del dia nacional del PAÍS VALENCIÀ (sic) amb les actuacions d'OVIDI MONLLOR (sic), Grup de Danses de Beniatjor (sic, [per Beniarjó]), i l'actuació probable de TOTI SOLER.

Els dies i hores s'anunciarán (sic) oportunament”.

El 9 d'octubre de 1986 vas cantar a la Glorieta —tanque els ulls i et veig de negre estricte, de bell nou de negre, micro en mà, entonant les lletres del faristol.

(Hem de suposar doncs que Ovidi va actuar dos nous d'octubre seguits a Ontinyent, el del 1985 i el del 1986?).

Extraordinari patidor pels altres, per les persones del carrer: en aquells jardins de tardor vas cantar sondat, acabat d'operar. Gràcies David per recordar-m'ho, per recordar-nos-ho ací a tots.

(Val a dir que Ovidi es mostrava molt afectuós amb els xiquets. Potser per això deia que els nens, que ho pregunten tot, es mereixien totes les atencions, i que per això els cantava la cançó de les balances, conte en vers de Josep Maria Carandell, “amb la intenció que cada dia sàpiguen més coses”).

Finalment, a primeries de la dècada dels noranta del segle passat (concretament el 27 d'abril de 1991) ens vas fer de bell nou emocionar al Centre de Cultura “Manuel Sanchis Guarner”. Tots allí *apretats*, com si fóra allò una caixeta de mistos.

*(Extret de l'article de Josep Sanchis Carbonell “Ovidi Montllor, per sempre”, *el Llombo*, Associació de Veïns el Llombo d'Ontinyent, núm. 86, estiu de 2015. Sota el nom “Per Ovidi” vam llegir el text d'aquest article en la participació en l'homenatge popular a Ovidi Montllor, organitzat pel Casal Jaume I de la Vall d'Albaida-ACPV. Centre Cultural Caixa Ontinyent, Ontinyent, 15 de maig de 2015).

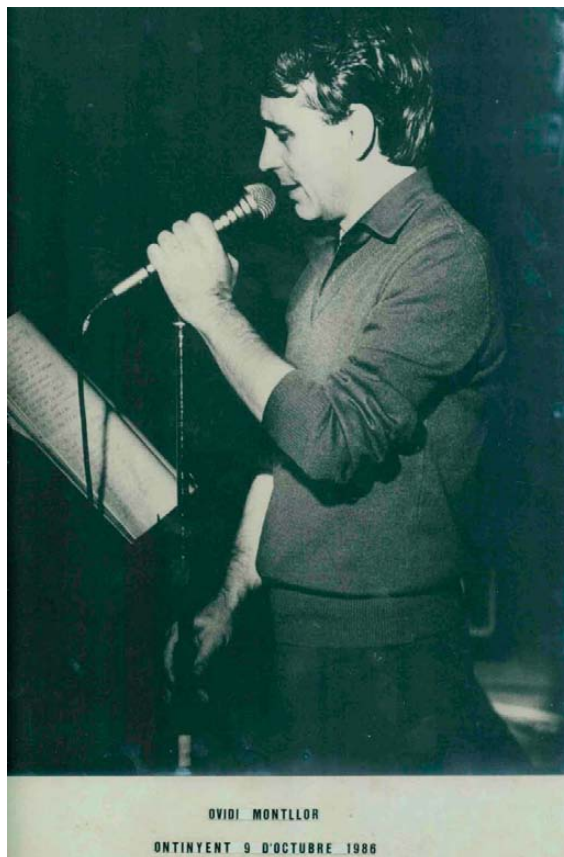

Foto: Pep Martínez

“Camins d'Art” és el projecte que ha encetat l'escola d'adults d'Ontinyent el curs 2016-2017, des del Taller de dibuix i pintura, que imparteix la professora Maria Carballo.

El projecte consisteix a estudiar un artista de gran nivell del nostre país, amb el treball d'aula de l'alumnat. De setembre a abril s'estudia l'obra de l'artista i s'aprenen tècniques i materials a utilitzar. Finalment, s'hi produeix obra pròpia basada –o inspirada– en la de l'artista triat.

Al voltant del mes d'abril, dins de la “Setmana Cultural 25 d'Abril” que cada curs organitza el CPFPA, s'hi farà l'exposició col·lectiva de tot l'alumnat participant, juntament amb la de l'obra triada de l'artista corresponent que hi participe. Tot coordinat amb el Centre Cultural Caixa Ontinyent, que és qui garanteix aquest final de projecte reeixit, pel contenidor tan excel·lent que posa al nostre servei. Muntar una exposició, amb tota la coordinació que requereix, el catàleg, l'espai i la llum, la disposició de les obres segons l'arquitectura per equilibrar contingut i continent... també forma part del currículum del taller.

Maig i juny s'avalua tot i s'hi prepara el procés que s'ha de realitzar el curs següent. En aquesta primera edició han participat diuït alumnes: Jaume Asamar, Albert Garcia, Teresa Sabaté, M Carmen Blasco, Belén Grau, M Carmen Sanfèlix, Francisco Cano, M Carmen Martínez, Rosa Micó, Inma Enguix, M Carmen Sanchis, Luisa Tomàs, Fanny Estarlich, Miguel Micó, Juan Vidal, M Rosario Galiana, Inma Monzó i Carmen Montesdeoca.

L'artista amb qui hem començat ha estat Toni Miró, a qui cal agrair enormement la sincera i total predisposició a col·laborar amb l'escola, a dedicar-nos temps i a cedir una part de l'obra per a l'exposició conjunta *artista-alumnes* que el programa, tal i com hem explicat, requereix perquè el projecte tinga sentit.

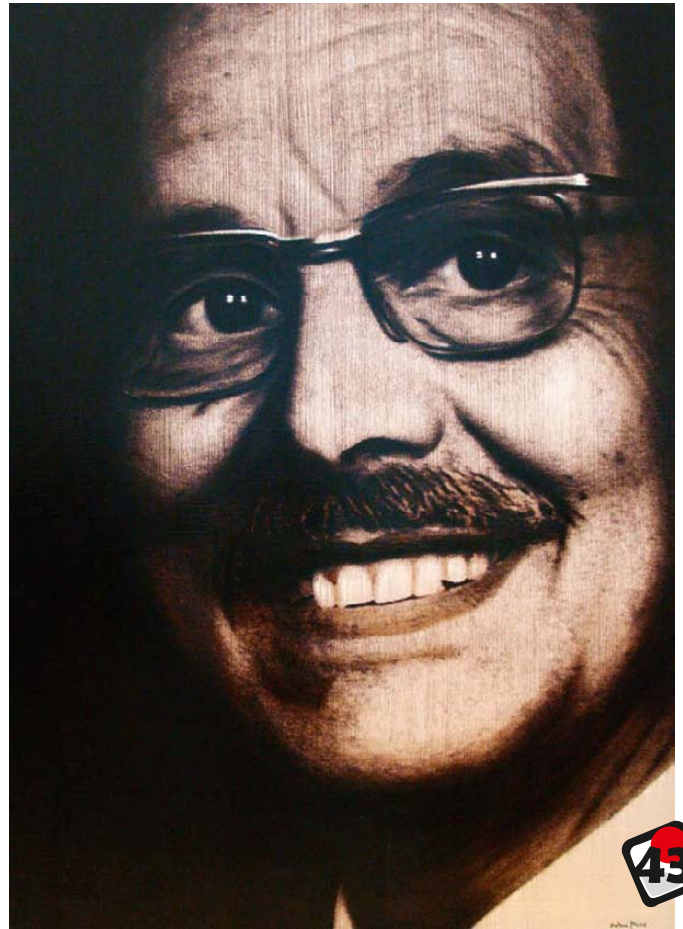
Toni Miró és un artista valencià de projecció mundial amb una trajectòria i un currículum excepcionals. És membre de diferents acadèmies internacionals. Ha tingut centenars de quadres exposats als millors museus del món. Ha estat guardonat amb desenes de premis i distincions i té obra permanent a més de cent cinquanta museus, des del Museu d'Art Modern de Barcelona fins al Danish Post Moseum de Copenhagen o l'UFO Museum de Portland, passant per l'IVAM de València, el Kupfersitchkabinette der Steatlichen Museum de Berlín o la National Gallery of Art de Minneapolis. Miró s'inicià en l'expressionisme figuratiu, sempre amb un fort interès pel tema social evolucionà cap al neofiguratisme i cap als corrents internacionals del *pop-art* i del realisme.

Apropar l'obra dels nostres artistes més internacionals a la ciutat d'Ontinyent, mitjançant el treball dels alumnes, també és un objectiu del projecte, que pretén alhora formar ciutadans de pensament crític i lliure a través de l'art. Volem contribuir en aquesta primera edició, a estimar l'art de Toni Miró, que és també estimar el País Valencià. Volem contribuir a abraçar la cultura en majúscules.

I finalment, si ho fem en aquesta magnífica sala, si eixim del CPFPA, és perquè la ciutadania d'Ontinyent –no només la comunitat educativa– pugui participar-hi i gaudir-ne.

Endavant!

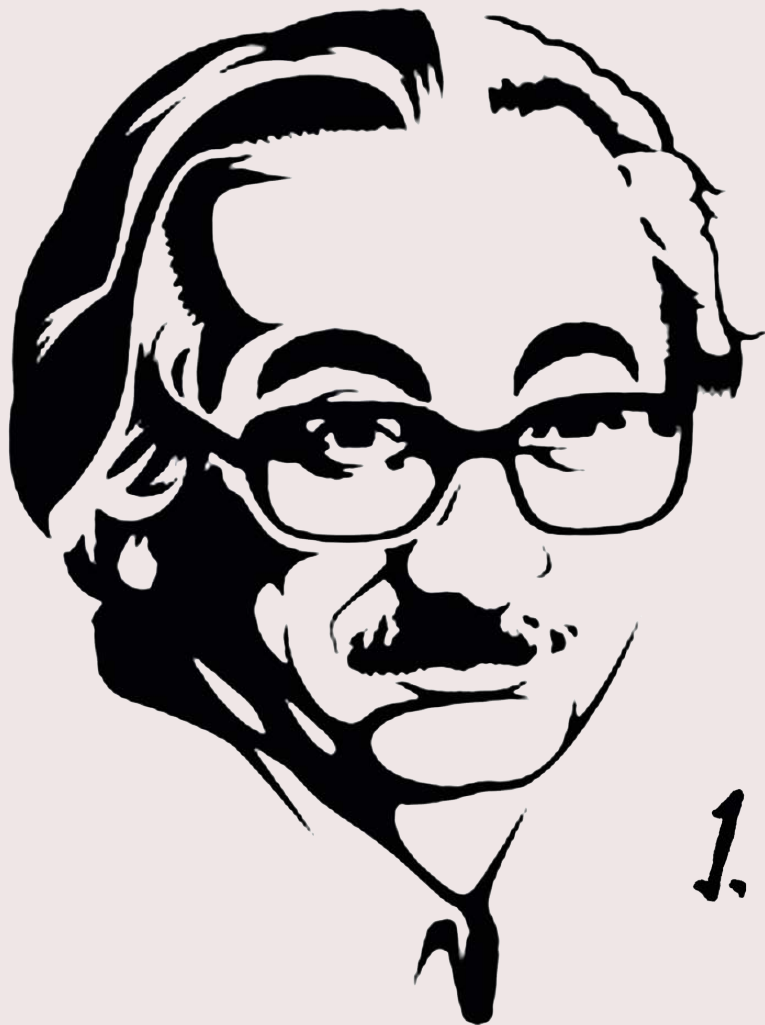

ESPECIAL JOAN FUSTER

J. Fuster

JOAN FUSTER I ONTINYENT

25 ANYS SENSE JOAN FUSTER

Segons el professor Emili Casanova⁽¹⁾, Joan Fuster «vingué per primera vegada a la capital de la Vall d'Albaida abans de 1960 i tornà el 1963, a les festes d'agost, però la seua presència era ja contínua i influent des d'abans, a) escrivint articles en revistes d'ací, des de 1961: "Gaspar Guerau de Montmajor, d'Ontinyent", publicat en el butlletí *Pou Clar* del Centre Excursioniste Fontinient; "Memòria i lliçó del pare Lluís Galiana" en el primer número d'*Escala*, de 1963; "Convocatòria per a una comarca" en el darrer número d'*Escala*, de 1964; i "Riego, Gomis, Amelia y otras cosas" en el Llibre de Festes de Moros i Cristians de 1973; b) reflexionant sobre Ontinyent en periòdics de fora, com "Onteniente, amablemente", en *Jornada*, 20 d'agost de 1960; "Moros y Cristianos, ahora", en *Destino* de 7 de setembre de 1963 o en les seues obres generals com *El País Valenciano* de 1962; c) fent costat i recolzant les activitats culturals d'ací, venint a Ontinyent en moments senyalats com l'exposició sobre Miró de 1980, la inauguració de la llibreria Bastida, o parlant amb autors com Joan Valls perquè vingueren i escrigueren sobre Ontinyent; d) assessorant els ontinyentins en els inicis de la seua carrera literària, com a Gonçal Gironés; e) influint decisivament sobre el nom de la nostra comarca, la Vall d'Albaida, en moments de dubtes ontinyentins, i no la Vall Blanca, i en el naixement del nom de la revista *Almaig*, ja que el nom anterior *Estudis i Documents* no li agradava.»

I bé, després de la magnífica síntesi que ens ha proporcionat el professor Emili Casanova, valldalбайдí d'Agullent, trobem que qualsevol oportunitat és bona per a recordar Joan Fuster i Ortells (1922-1992). Però, per tal de parlar de l'escriptor, assagista i poeta de Sueca, home d'àmplies curiositats intel·lectuals que sempre s'interessà per les qüestions lingüístiques «—més aviat sociolingüístiques, literàries i polítiques, que no estrictament filològiques—»⁽²⁾, en paraules d'Antoni Furió, hom necessita concretar fortes dosis d'anàlisi que tanmateix no podem desplegar en el breu espai que disposem en aquest dossier de la revista *Boca* dedicat a la figura monumental que ha arribat a ser Fuster. Ell que va reflexionar sobre tants aspectes i va obrir vies de llengua, cultura, literatura, història, política i pensament d'ampli ventall temàtic que afectaven directament la idiosincràsia del nostre poble, tot furgant i sacsejant consciències, i creant espais de discussió, no exempta de polèmica, que foren capaços de despertar el secular meninfotisme valencià. Fuster, sempre ocupat en una de les seues línies primeres de reflexió: la història social de la llengua catalana.

Encara que sone a contradicció, val a dir que de Fuster no cal saber-ne massa necessàriament, perquè és ell qui sap sobre nosaltres, els valencians. Llegint i rellegint la seua obra, que, per la seua extensió, profunditat i amenitat, recomanem cada dia un poc, arribem a aquesta conclusió. És per això que cal llegir-lo, i poar de les seues planes plenes de saviesa, d'incitació al dubte, als dubtes, d'invitació al pensament... Per saber-ne més precisament de nosaltres. Per això, davant d'aquest homenot, les nostres paraules han de ser sense falsa modèstia forçosament modestes: una excusa perfecta que servisca per a encapçalar els sis articles de premsa que Fuster va dedicar d'una manera o altra a Ontinyent. Concretament, dos textos escrits i publicats originàriament en valencià i quatre traduïts ara i ací al valencià, els quals, més un article inèdit escrit fa també 25 anys titulat «Tot recordant Fuster», reproduïm en aquesta revista *Boca* 22, de l'escola d'adults, i no obstant això destinada també al públic en general.

1. «Joan Fuster i Ontinyent. Materials per a la història cultural de la Vall d'Albaida», III Congrés d'Estudis de la Vall d'Albaida, IES «El Vermellar» de l'Olleria, 12, 13 i 14 de març de 2010. El mateix Emili Casanova diu que aquest article seu, «Joan Fuster i Ontinyent...», és «complementari del de José Àngel Gironés, "Joan Fuster des d'Ontinyent amb les festes de Moros i Cristians pel mig", en *Almaig*, 20, 2004».

2. *Joan Fuster. Correspondència*. Edició dirigida per Antoni Furió, núm. 4. Manuel Sanchis Guarner, Josep Giner, Germà Colón. Volum preparat per Antoni Ferrando, Càtedra Fuster de la Universitat de València. 3 i 4, València, 2000.

FUSTER I ONTINYENT: SIS ARTICLES QUE CAL (RE)LLEGIR

Per ordre d'antiguitat, convidem a (re)llegir els sis articles que Joan Fuster, l'*intemporal* Fuster, va escriure i publicar en premsa sobre diversos aspectes que tocaven de prop Ontinyent: personatges patris destacats (Guerau, Galiana, Gomis), la construcció comarcal, la caracterització d'Ontinyent, el teixit industrial, la festa morocrisiana... Tot ordit, en alguns casos i en determinats plantejaments temàtics, amb el millor estil fusterià: la ironia mordaç, burleta, que tant el caracteritzava.

- «Ontinyent, amablement», 1960
- «Gaspar Guerau, d'Ontinyent», 1961
- «Memòria i lliçó del Pare Lluís Galiana», 1963
- «Moros i Cristians, ara», 1963
- «Convocatòria per a una comarca», 1964
- «Riego, Gomis, Amèlia i altres coses», 1973

Cinc d'aquests articles de premsa de l'homenot de Sueca (publicats en diaris, revistes, butlletins...) són pràcticament coincidents en el temps amb la publicació de dos de les seues obres cabdals, que tanta polseguera van alçar: *Nosaltres, els valencians* (1962)⁽³⁾ i *El País Valenciano* (1962).

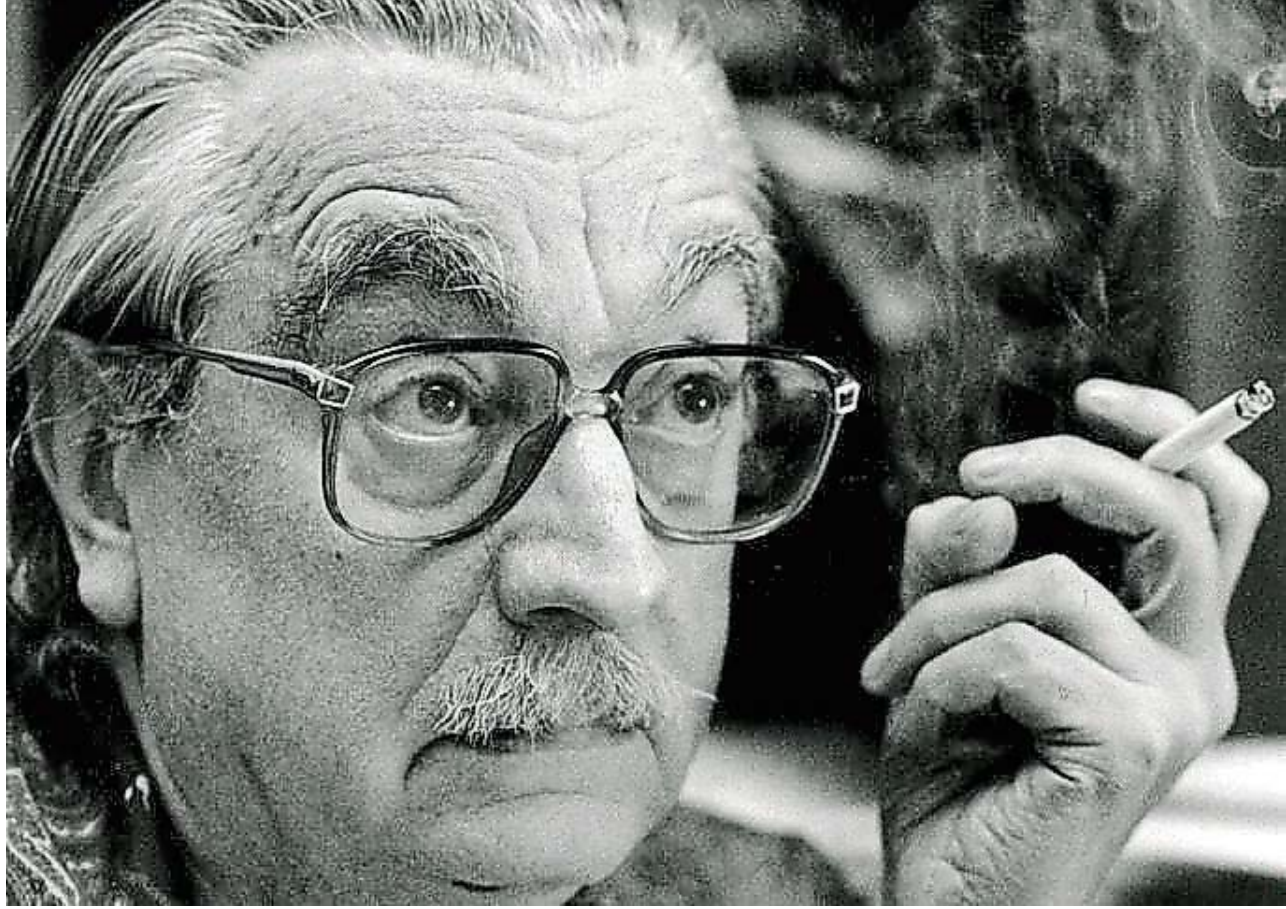
Finalment, de qui subscriu, donem a conèixer, com ja hem assenyalat, un text recordatori redactat fa 25 anys, inèdit fins ara, escrit a Montcada de l'Horta arran del traspàs de Joan Fuster i Ortells: «Tot recordant Fuster».

3. Amb motiu dels cinquanta anys de la primera edició de *Nosaltres, els valencians*, la Universitat de València va editar un catàleg amb el mateix nom que acompanyava l'exposició "Joan Fuster. *Nosaltres, els valencians*. 1962-2012" presentada del 16 de febrer al 18 de març de 2012 en la Sala Estudi General del Centre Cultural La Nau de la Universitat de València. Doncs bé, aquesta exposició va poder ser visitada a la Casa de Cultura-Palau dels Barons de Santa Bàrbara d'Ontinyent del 28 de març al 13 de maig de 2012.

A més a més, el dia 4 de maig, el Museu Arqueològic d'Ontinyent i la Vall d'Albaida (MAOVA) va acollir la conferència-col·loqui "Joan Fuster. *Nosaltres, els valencians*. 1962-2012", a càrrec del comissari de l'exposició, Francesc Pérez i Moragón.

Josep Sanchis Carbonell
Tècnic del CAL del CPFPa «Sant Carles»

ESPECIAL JOAN FUSTER

TOT RECORDANT FUSTER

Josep Sanchis Carbonell

Què sols ens has deixat, amic. Òrfens però ben nodrits, associats de literatura i de raó. Cada pàgina és un batec, assajat, explicat. Has escrit de tot, pacientment i amb treball, apartant les brosses dels camins, amb braç ferm, prenent l'alimara i avançant, ordenant cada mot i cada raó, dialogant, amb fe, a pesar de tot. Amb sintaxi clara de poeta, concisa i punyent, ens has menat i has disposat cada madeixa i cabdell perquè seguïrem el recte camí.

Però, amic, què sols ens has deixat.

Diuen que fores savi, però t'ho negaves constantment amb el teu sentit cívic, compromés i lacònic, amb el teu escepticisme mordaç, amerat de solitud, d'estudi; travessat per una clara passió davant la teua llengua i el teu poble. Vas estimar el compromís. No t'ho pagarem mai, això. No hi ha mot per a tants mots.

També fores humà i de vegades se t'acumulaven els vidres als ulls, una humitat de llàgrima. Per això, segurament, també has errat. Perquè només erra qui s'arrisca, qui és humà.

Un bon dia vas dir al pa pa i al vi vi, i al català català. Així de familiar i senzill, cada cosa pel seu nom. Encara hi ha qui no t'ho ha perdonat. Tot i això, tots hem sigut alumnes teus: qui t'idolatrava i qui davall el matalàs et desitjava cardinxes o bombes, per dir, solcada de dolor, una mala paraula.

Fa un parell o tres d'anys vaig ser deixeble teu de doctorat. T'ho sabies tot, parlaves sense papers. Parlaves del Renaixement i del Romanticisme, de la història social de la nostra llengua i... de tant en tant se't creuava el Tirant i Ausiàs March, ens descobries Timoneda, Corella i Roig, sor Isabel de Villena i Sant Vicent. Et mirava, t'escoltava i no m'ho creia: eres persona i símbol alhora. La literatura t'eixia pels queixos, fàcilment, parlant amb tendresa i amb raó. Sobretot amb raons, posant damunt taula la consciència. Amb una fina ironia, descregut i savi com fores. Fumaves i fumaves sense parar, mentre anaves encenent la torxa de la fidelitat, aclarint els núvols, aplanant-nos el pas. Et preguntàvem, t'admiràvem...

Has donat a conèixer la Literatura en gran. Has llegit i t'hem llegit. Articulista, crític i poeta, has fet un lligam entre la tendresa i el treball. Has compost versos i n'has comentat, amb unes ratlles profundament curtes i amb una prosa bastida de rigor, desimboltura i amenitat. No tinc més paraules, ara, si no són els teus versos:

Treva

«Per què no, cor, per què no?
Si la mort és sempre igual,
si les roses no s'acaben,
per què no, amor, per què no?»

Sobre Narcís (1949)

AQUEST CRIT QUE ARA PENSE

«Quan jo muira, amic meu, posa'm a sobre,
amb la terra tenaç, una paraula

una paraula exacta, com un cercle,
imprevista, constant, acostumada.»

Ales o mans (1949)

CRIATURA DOLCÍSSIMA

«Criatura dolcíssima —que fores
la sola riba forta, un deix d'idea,
la mà que entre les meues perdurava!

Criatura dolcíssima o miracle
total o prosperada llum —que fores
grat de llavis pertot i branca exempta!

Criatura dolcíssima i fondària
i visitació de mots atònits
i pietat complida i cim —que fores...»

Escrit per al silenci (1954)

Has sabut guardar la intimitat: «El tracte d'un poeta amb la seua llengua ja és una qüestió conjugal,
d'alcova...»

Però tu-poeta t'has fos en altres poetes i escriptors. Ens has desvelat Maragall, Carner, Salvat-Papasseit, Riba, Foix, Vinyoli, Espriu, l'Estellés... Hem llegit amb tu bella prosa de Pla, Rodoreda, Pedroló, Perucho, Calders, l'Enric Valor... Has fet de la filologia, amb Sanchis Guarnier i Coromines, una pràctica i una erudició. T'hi has interessat amb estima, humanament. Has viscut amb estil la lletra i el goig. Al capdavant, tot un món.

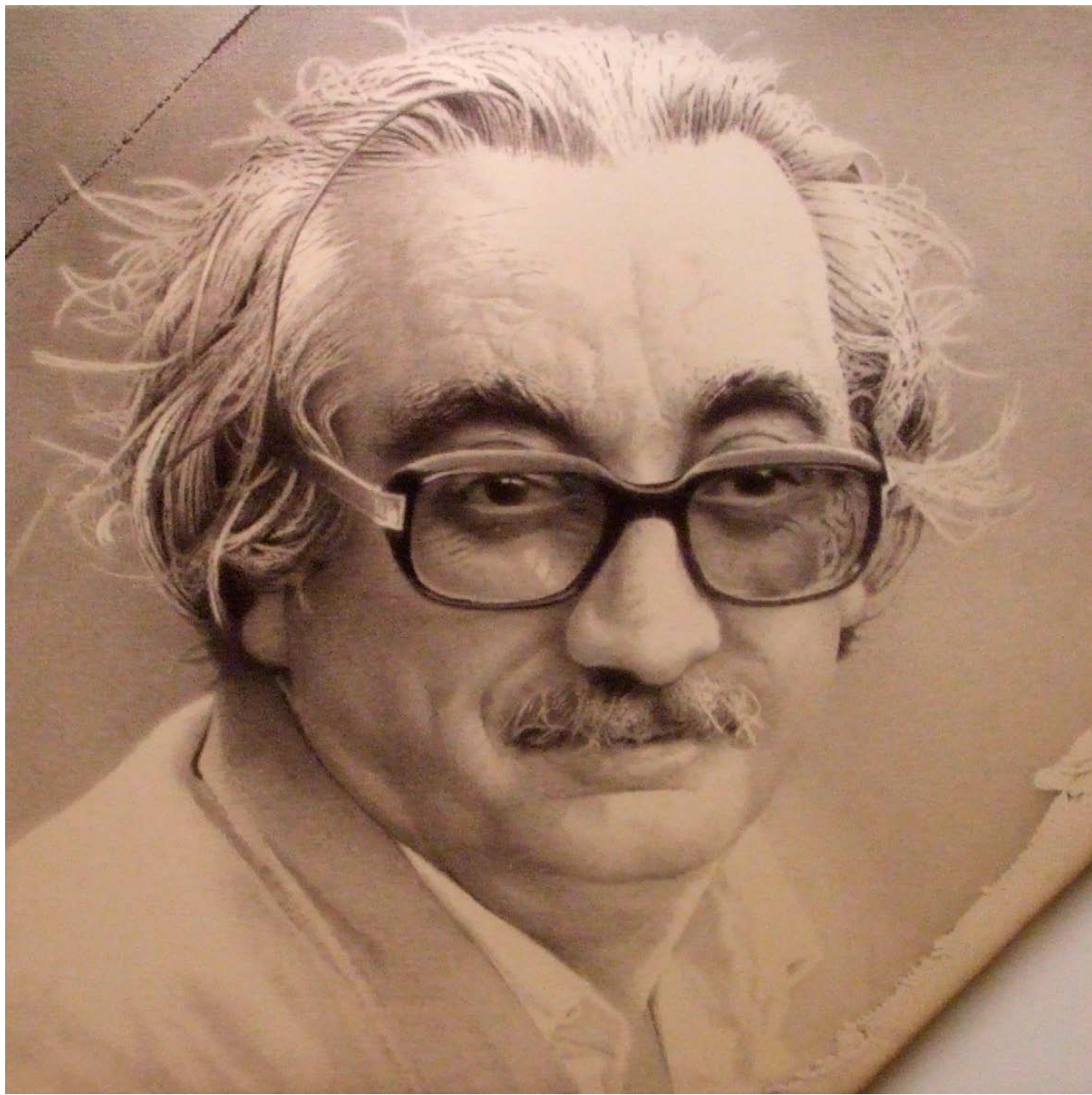
Gràcies per haver exaltat la vida i valorar el que té valor. Gràcies per tot.

Un dia, a la fi, de bell nou ens sorprenghes. Fou de manera definitiva. Amb lent batec vas escriure la pàgina darrera, amb silenci i en el silenci. I amb el cor a la mà, sobtadament, te n'has anat. Decidires canviar de vida.

«I totes aquestes coses», com solies dir.

(Aquest text fins ara inèdit va ser escrit a Montcada de l'Horta el 23 de juny de 1992 i es publica a Ontinyent vint-i-cinc anys després de la mort de Joan Fuster i Ortells, in memoriam.

Sueca, 23 de novembre de 1992—Sueca, 21 de juny de 1992)

Joan Fuster

I escrivia el meu vell amic en Gaspar Escolano, ajuda puntual en les meues excursions: «*Al remate del valle de Albaida tiene su asiento la real villa de Onteniente, que así por el número populoso de sus vecinos, como por el comercio de mercaderías, y mucha urbanidad en lo espiritual y temporal, merece el primado entre todas las de la serranía*». Pense que si l'elogi era just a les acaballes del segle XVI, molt més ho és hui. *Onteniente* –Ontinyent per als de casa– és allò que sol anomenar-se una ciutat laboriosa i progressiva. Ho ha estat sempre, però hui potser ho és més que mai. Encara que la seua situació no es presta a moltes filigranes, perquè el caseriu s'alça sobre un terreny irregular i incòmode, els carrers i les places van adoptant un airós aspecte de modernitat que reconforta. És cert que Ontinyent conserva encara molts racons d'inigualable gràcia pintoresca: carrerons abruptes, cantons decorats d'heràldica, placetes d'escarotat gust popular. Per molts anys que els conserven, amén. Aquestes delícies no molesten a ningú (com no siga als qui viuen en elles i han de patir la inclemència d'un casull reduït o d'una ruïna lenta), i, en canvi, poden ser mostrades al foraster curiós en exhibició de tipismes. Però el bo i millor és que Ontinyent, en la part nova o restaurada, té ja l'aspecte d'una ciutat eficaç, emprenedora, rica i que sap aprofitar els seus recursos.

Heus ací un edifici que fa provatures funcionals; heus ací una cafeteria d'upa; o una botiga on s'expenen *frigidaires* i televisors; o una senyoreta diligentment despentinada, segons els cànons del dia; o una tertúlia on es parla de Vivaldi i de Picasso. Els símptomes són inconfusibles. Encara que el visitant desconeguera totalment quina és l'estructura econòmica fonamental d'Ontinyent, endevinaria per aquests símptomes que ens trobem en l'àrea de la indústria. Ontinyent viu les formes de vida lleugerament capitalistes que permeten, al nostre país, les fàbriques. Açò la singularitza prou en la geografia valenciana, eminentment rural, on només Alcoi, Elx, Elda i tal vegada alguna altra localitat, la superen. La tradició industrial d'Ontinyent és antiga i sòlida. Quant a la seua solidesa, n'hi ha prou de fullejar el sumptuós programa de festes que han publicat enguany els seus veïns; fullejar-lo, no –per Déu!– en la part literària, sinó en les pàgines dedicades a propaganda. El programa en qüestió, que porta una horrorosa portada del pintor Segrelles, serveix admirablement per a fer-se càrrec del volum i les ramificacions que l'activitat fabril d'Ontinyent té hui en dia.

Precisament u, llegint aquest esplèndid patracol, troba a faltar entre les col·laboracions un article que exposara en xifres la dimensió econòmica de la ciutat. Hauria sigut molt interessant per als forasters i, estic segur d'això, també per als nadius. En comptes de tant de paper inconnex, escrit per paisans absents o per buròcrates nostàlgics del lloc que van deixar a Ontinyent, paper que manca d'interés, hauria sigut més pràctic que algú s'haguera molestat d'informar el lector sobre la riquesa local. Aquest és un defecte general en tots els programes de festes dels nostres pobles, quan solen portar textos il·lustratius. La nostra gent, a l'hora de mudar-se per al festeig rumbós, potser considera com a cosa lletja o, almenys, subalterna aquella força verdadera que precisament els permet divertir-se. Com que aquesta classe d'impresos són, en l'actualitat, les úniques referències àmplies que es publiquen sobre les nostres ciutats, és lamentable que se'n perda l'oportunitat. Però, en fi, què hi farem!

ART DE GUANYAR DINERS

Vaig dir que la indústria d'Ontinyent té arrels molt antigues. Si no recorde malament, els seus erudits han disputat amb els del veí poble de Bocairent sobre quina de les dos poblacions es va avançar a l'altra en el menester tèxtil, i les dades que llavors es van emprar arribaven a temps medievals. Els ontinyentins van tindre, segons sembla, la mateixa idea que els alcoians: aprofitar el curs abrupte del riu per a establir factories. El gran salt de prosperitat el va fer Ontinyent al llarg del segle XVIII, segons crec. Al començament d'aquesta centúria tenia 850 veïns, i cap a la fi havia arribat als 2.100. El clergue Cavanilles, que aporta la dada, assenyala tot seguit el nombre d'obrers que, en aquell temps, servien a la indústria de la ciutat: 1.500 només en les fàbriques de drap, baietons, llenços i paper. La qual cosa, per a l'època i per al total del cens, és una xifra extraordinària. I afegí: «*Se texen al año 40.000 varas de paño, 2.500 de bayetones, 6.300 de sayales, 9.000 de*

lienzo, y fabrican muchas mantas de pelo cabrío, 13.000 arrobas de aguardiente y 4.000 resmas de papel, empleando en gran parte las primeras materias de su propio término; además, benefician en el marinete [martinete] como unas 200 arrobas de cobre que traen de otras partes...».

Però, a diferència d'Alcoi –on no hi havia de què–, i com Elx, la indústria creixent d'Ontinyent no ha desplaçat el conreu de les terres. Uns cent vint-i-set quilòmetres quadrats té el seu terme municipal, i si bé no tot ell oferia iguals i igualment benignes facilitats per als cultius, la tenacitat i la perícia dels llauradors del lloc han sabut posar-lo en explotació fins al màxim de les seues possibilitats. Moltes collites s'arreglen a Ontinyent. Serà necessari dir que la més famosa és la de melons? Famosa amb fama merescuda: melons [d'or] de secà, xicotets, dolços, resistents. La supervivència de l'element agrari no ha sigut entebanc per a l'espenta ascendent de la indústria. Ambdós riqueses es compenetren i s'ajuden. Globalment, per descomptat, la indústria supera de bon tros l'agricultura. Però el regust rural té els seus avantatges, i bé està que, si no es tornen en inconvenients, es respecten i es mantinguen.

De totes maneres, malgrat que el panorama econòmic, en el seu desenvolupament, resulta tan falaguer, sorprén un poc observar que la població d'Ontinyent no haja crescut de la manera galopant que veiem en altres ciutats tocades d'indústria. Ontinyent tenia en 1875, 11.251 habitants, i no va arribar a dos-centes ànimes el que augmentà en els vint-i-cinc anys següents. En acabar la guerra del 36, el cens s'elevava a 13.564 habitants, i fa cinc anys en tenia exactament, segons dades oficials, 16.525. Els índexs de creixement, per tant, si no m'enganye, no són tan aclaparadors com els d'altres llocs de condicions anàlogues. A què es deu això? Ho ignore. Però siga com siga, cal interpretar el fet com a favorable per als interessos més profunds d'Ontinyent. Perquè, comptat i debatut, quan una ciutat nostra augmenta el veïnat de manera desorbitada, és que la immigració –necessària o no– es troba pel mig. L'experiència demostra els perills que, per a l'esperit del país, significa la riuada de peons meridionals que hem patit darrerament. Els nostres pobles potser, a resultes d'aquesta riuada, tenen abastit el mercat de mà d'obra; però la societat queda intoxicada per la tendència i el risc al mestissatge.

MOROS I CRISTIANS

Ontinyent és una ciutat molt devota. Diu l'historiador Viciano que, en la seua època, quan la ciutat tenia unes mil dos-centes cases de veïns, hi havia al seu servei ni més ni menys que trenta-set rectors: un clergue per cada trenta cases, si fa no fa, prescindint de la comunitat de frares dominics que llavors hi havia. Ignore si hui se segueixen celebrant les mateixes processons. Es pot deduir, per tant, que la disposició d'Ontinyent respecte del clero no podia ser més favorable. I de temps prou allunyats li ve la pietat per les seues dos imatges patronals: la Puríssima i el Crist de l'Agonia. La Puríssima, que, com se sap, «és de plata massissa», té la seua festa, naturalment, quan el calendari canònic ho preceptua: pel desembre. Al Crist de l'Agonia, que es conserva en l'ermita de Santa Anna, li la celebren ara, a les acaballes d'agost. No sé si hi ha alguna remota justificació litúrgica per a aquestes dates. Tal vegada sí.

Perquè la ciutat commemora piadosament el seu Crist amb una batalla de moros i cristians, en la qual, no cal dir-ho, sempre guanyen els moros [certament, al matí, en l'ambaixada del moro, guanyen els sarraïns o els de la mitja lluna, i a la vesprada, en l'ambaixada del cristià, vencen els de la creu]. No es crega que siga aquesta pantomima massa antiga. Justament enguany es compleixen els cent anys de la seua instauració, i per això Ontinyent tira la casa per la finestra amb motiu del centenari. Als benemèrits locals de fa un segle se'ls va acudir animar el programa imitant allò que tant d'èxit tenia ja a Alcoi: la batalla de sarraïns i conqueridors. Des de cert punt de vista, la cosa no sembla excessivament lògica. Alcoi tenia el seu sant Jordi bel·licós i matamoros, i la tradició de la seua intervenció miraculosa en la batalla que lliurà la ciutat a les forces catalanes. A Ontinyent, com en tants altres indrets on es repeteix la moixiganga, no hi havia sant Jordi a qui recórrer ni miracle fastuós que recordar. I metre el Crist de l'Agonia en una baralla de trompades, encara que fóra en benefici de la cristiandat, no resultava massa clar.

Però tals romanços no compten a l'hora de la veritat. No he vist mai Ontinyent en festes, però he intentat llegir les «ambaixades del moro i del cristià» que es reciten enmig del tumult. La veritat és que es tracta d'uns versos prou

mediocres, plens de tòpics i anacronismes. M'imagino que els motius els escoltaran amb la deguda veneració. No obstant això, repetisc, l'essencial és una altra cosa. Passa el mateix pertot arreu. La gent aprofita l'ocasió per a fer festa, que és el bo i millor. Les «filaes» es disfressen, desfilen, mengen, dispensen les seues armes, vencen o es deixen vèncer (segons el bàndol en què formen), i consumeixen begudes espirituoses com Déu mana. «Què més ens podeu dar en una altra vida?», que deia el poeta. Les festes de moros i cristians són el gran carnaval dels nostres pobles de muntanya: un carnestoltes a mitges típic, amb les degudes llicències (en tots els sentits d'aquestes paraules), i laudables al cap i a la fi. Ontinyent serà, aquests pròxims dies, un formiguer d'alegria. Allí tinc jo bons amics, gent culta i negociant, dels que més aprecie. Ells m'han ponderat sempre amb entusiasme els seus moros i cristians. Sota la seua paraula –que faig meua–, subscric l'elogi d'aquestes jornades, en la clara, simpàtica, opulenta Ontinyent.

Article publicat a:

-Jornada. Secció «Hombres, tierras y caminos», València, dissabte 20 d'agost de 1960

-Josep Àngel Gironés, «Joan Fuster des d'Ontinyent amb les festes de Moros i Cristians pel mig», *Almaig* núm. XX, Ontinyent, 2004. [Si, per errada, omisió o la manca d'espai, Gironés reproduïx incomplet l'article de Fuster «Ontinyent, amablement», concretament fins on l'escriptor de Sueca conclou que «...la societat queda intoxicada per la tendència i el risc al mestissatge», nosaltres hem cregut convenient, per la fidelitat textual i l'interés que sens dubte suscita, completar la part que faltava, «Moros i cristians», i l'editem, per tant, complet]

-Revista *el llombo* núm. 70, Associació de Veïns el Llombo, Ontinyent, estiu de 2011

Traducció: Josep Sanchis Carbonell

Hombres, tierras y caminos

ONTINIENTE, amablemente

En la ciudad de Ontinyent, en la provincia de Valencia, se celebran las fiestas de Moros y Cristians. Estas fiestas, que se celebran desde hace siglos, son una de las más importantes de la zona. En ellas, los moros y cristianos se enfrentan en batallas, y los cristianos ganan siempre. Estas fiestas son una gran oportunidad para los niños, que pueden jugar y divertirse. También son una gran oportunidad para los adultos, que pueden disfrutar de la música y la danza. Las fiestas de Moros y Cristians son una tradición que se ha mantenido viva durante siglos. En Ontinyent, estas fiestas son una gran parte de la vida cotidiana. Los niños juegan y se divierten, y los adultos disfrutan de la música y la danza. Las fiestas de Moros y Cristians son una tradición que se ha mantenido viva durante siglos. En Ontinyent, estas fiestas son una gran parte de la vida cotidiana.

UNA VISTA DE LA PARTE ANTIGA DE LA CIUDAD

Se veía la ciudad, que hoy es una gran ciudad, desde una colina. La ciudad era una gran ciudad, y se veía la ciudad desde una colina. La ciudad era una gran ciudad, y se veía la ciudad desde una colina. La ciudad era una gran ciudad, y se veía la ciudad desde una colina.

POPO REINTEGRADA DE SU COMPANIA

Los niños juegan y se divierten, y los adultos disfrutan de la música y la danza. Los niños juegan y se divierten, y los adultos disfrutan de la música y la danza. Los niños juegan y se divierten, y los adultos disfrutan de la música y la danza.

JORNADA — Pág. 4

REFRIGERADO
Lunes, ESTRENO
Un festinero capítulo de la historia americana.

JOHN WAYNE
YIPPIE KEEH
JULIO GARCIA
YIPPIE KEEH

LA DIVINA RIA SEGUERA POR LA TIERRA DE LOS
CADA ESCENA, UNA EMOCION
CADA AVENTURA, UNA EMOCION
AIRE ACONDICIONADO
AL PUEBLO

LUNES, ESTRENO
POR EL SEÑORERO DEL MUNDO
CON EL CONDE DE LA MANO

FERNANDEZ GINO CERMI
TAPACU

LA FUERZA DE AMERICAN GUERRA: UNA FERIA
EL BAPTO DEL BULO CON EL BELLO DE CARACAL
EN EL MUNDO DE LOS AMERICANOS

SABADO, DIA 11 DE AGOSTO, A LAS 11 DE LA NOCHE:

organizada por LA VOZ DE LEVANTE
Con la colaboración de las diócesis
LEVANTE Y JORNADA

SELECCION ATRACCIONES EN ESCENARIO
DISCURSO
BALE CONTINUO CON SOBRESAS
TRES ORQUESTAS EN PISTA
PUESTOS DE CHURROS Y ORGANIGROS
SORTIDO DE REGALO
SONRISAS ORQUESTA

UNA REUNION INVOLVARE ORGANIZADA POR
LA UNICA DE LA CORDADAD

Antes de las 11 de la noche
Punto de encuentro en la plaza de la ciudad.
Punto de encuentro en la plaza de la ciudad.
Punto de encuentro en la plaza de la ciudad.

PUER — Los Amigos de la Voz de Levante piden que se les permita a partir de ahora, en las fiestas de Moros y Cristians, a las 11 de la noche, en la plaza de la ciudad, un punto de encuentro para los niños y los adultos.

En la noche
En la noche, en la plaza de la ciudad, un punto de encuentro para los niños y los adultos. En la noche, en la plaza de la ciudad, un punto de encuentro para los niños y los adultos.

JORNADA — Pág. 12

Joan Fuster

El segle XVI va ser encara una època brillant per al País Valencià. Ho va ser, sobretot, des del punt de vista cultural. Superades les conseqüències de les Germanies, la nostra gent es beneficià d'una favorable conjuntura econòmica, excepcional enmig de l'Europa mediterrània, i la prosperitat perdurada de la ciutat va facilitar un vistós desplegament de les lletres i les arts. No hi abundaren les grans figures, és cert: però el moviment d'idees va ser ampli i generós, i pot dir-se que cap tendència intel·lectual –filosòfica, religiosa, científica, estètica– de les que corrien pel món no va deixar de tenir entre nosaltres una repercussió més o menys il·lustre. Era aquell un moment de polèmica viva i les disputes acadèmiques no sempre van ser verbals i doctrinàries. I una d'elles, potser la més dura, o en tot cas la més pintoresca, tingué per protagonista a Gaspar Guerau de Montmajor, un dels tipus més pintorescs, aguts i violents que mai hagen passat per les aules de la Universitat valentina. De fet, poques coses sabem de Gaspar Guerau: els documents que fins ara coneixem no ens deixen endevinar quin era exactament el paper que jugava en la comèdia ideològica de la València cinc-centista. Però els incidents que aquell home enigmàtic –enigmàtic per a nosaltres– va promoure, van ser espectaculars i constitueixen una suggestiva anècdota que espera ser aclarida pels investigadors del futur.

No hi ha dubte que Guerau de Montmajor tenia reconegut un alt crèdit intel·lectual. «*Varón de admirable elocuencia, claridad y sutilidad de ingenio*», diu d'ell Escolano. Els bibliògrafs antics –Nicolás Antonio, Ximeno– ressenyen en els seus catàlegs diverses obres que l'haurien consagrat com retòric expert: *De Arte oratoria*, *De causis corruptae eloquentiae*, etc. I diuen que va traduir al llatí el famós *Espill o Llibre de les dones*, de Jaume Roig. Res de tot això no es conserva, i sembla que ni tan sols va publicar-se. El seu millor prestigi, probablement, li venia de la seua labor docent. Als vint anys, en efecte, ja era catedràtic de Retòrica a l'Estudi General de València, segons diu Ximeno. I ensenyava aquesta disciplina després d'un mestre tan insigne com l'humanista alcoià Andreu Sempere. Justament les seues activitats des de la càtedra universitària van ser causa continuada d'inquietuds entre professors i deixebles de la docta casa. ¿Per quin motiu? El canonge Ortí, que havia llegit algunes de les «oracions» pronunciades per Gaspar Guerau a la Universitat, afirma que «*era su genio demasiadamente libre*». Cal pensar que això seria un al·licient per als seus alumnes, tant com una molèstia per als seus col·legues de magisteri...

Gaspar Guerau de Montmajor havia nascut a Ontinyent, de família humil. Tan humil, que l'any 1570 la ciutat de València, tenint en compte que era «persona pobra e miserable», l'eximeix de pagar els drets habituals –«una lliura i un sou»– per obtenir el grau de batxiller en arts. Ja queda dit que va incorporar-se ben jove al professorat de l'Estudi General. I sembla que, des d'un principi, no va ser massa respectuós amb el reglament acadèmic. Els mestres de la Universitat tenien prohibit d'ensenyar fora de les aules de l'Estudi, i Guerau de Montmajor no havia vacil·lat a burlar aquesta disposició. Els jurats, però, van dispensar-lo de la sanció que li haurien d'haver imposat i l'encarregaren d'una «contraclasse» de Retòrica. És el primer reconeixement del seu gran mèrit acadèmic: els jurats diran que li perdonen la falta per ser «persona de habilitat e necessària per a les dites contraclases». Més tard, les autoritats municipals i les universitàries tornaran a separar-lo de la seua càtedra, i tornaran igualment a reintegrar-lo a la docència per la mateixa raó: «atés que els consta l'habilitat i suficiència del dit mestre» i «per a benefici i profit en la Universitat». Això ja passava en 1586.

Dos anys escassos de magisteri havien precedit a aquesta expulsió. Els jurats de València el destituïen l'11 de març de 1581, basant-se en el fet que Guerau era «home escandalós, pernicios i de mal exemple en dit Estudi, i molt insolent i desacatat». Li vedaven l'entrada a l'edifici de la Universitat «sots pena de vint-i-cinc lliures per cada vegada que entrara». ¿Què havia fet Gaspar Guerau, per guanyar-se una sanció tan violenta? No ho sabem. Podem pensar només que comptava amb l'hostilitat de molts dels seus companys de càtedra. ¿Es tractaria d'una discrepància ideològica, o senzillament d'una incompatibilitat personal? El 30 de juliol de 1586 els jurats i els representants de la Universitat, sense que Guerau ho hagués demanat, li restitueixen la càtedra. En certa manera, li imposen condicions: confien, diuen, que el catedràtic rebel «farà lo que és obligat, així en estudiar i treballar com en tot lo demés que és necessari per al benefici de

dits estudiants, quietud i repòs de dita Universitat i dels que concorren en aquella...» Guerau de Montmajor no acceptà. Havia interposat un recurs davant la Reial Audiència, que en 1584 li havia donat la raó. Tornà a la seua càtedra, però no per condescendència dels seus superiors i probables enemics, sinó per decisió judicial. Vol dir-se, doncs, que les coses no estaven gens clares.

No estaven gens clares. I Guerau era, també, un home de mala bava. De tots els seus escrits, només un ha arribat a nosaltres. Va redactar-lo, precisament, a primeries del mateix 1586. És una relació en vers de la visita de besamans que els mestres de la Universitat de València van fer a Felip II. Gaspar Guerau posa en joc la seua extraordinària destresa satírica. «Per a dir mal» dels «mestres vans», escriu aquell poema de més de set-cents versos a la manera de Jaume Roig. La Universitat hi queda definida amb tres línies definitives:

...
el corral brut
de les escoles
de beceroles,
...

I cada mestre és retratat amb la major insolència. Potser allò que ara Guerau posava en vers en els seus papers reservats, abans ho havia dit en classe davant els seus alumnes. La sàtira denuncia el baix nivell moral i intel·lectual dels personatges que dominaven la Universitat aleshores. No és fàcil de creure que Guerau fos just en la seua crítica: els seus versos eren una venjança. Però tenen molt d'interés per a l'estudi de la nostra vida universitària del xvi. Són, encara, una de les poques produccions literàries en la llengua del país que, procedents de les darreries d'aquell segle, conserven avui un mínim de gràcia fresca i d'agilitat expressiva.

¿Podem relacionar la sàtira del besamans amb el reingrés de Guerau a les aules de l'Alma Mater local? ¿Van considerar les autoritats acadèmiques que, en expulsar el catedràtic d'Ontinyent, el remei havia estat pitjor que la malaltia? Siga com siga, tampoc no va ser massa llarga la reincorporació de Guerau a les seues lliçons de Retòrica. El 12 de setembre de 1590 tornava a ser-ne expulsat. Els seus enemics eren més forts que ell. I es coneix que aquesta vegada Guerau ja va perdre les esperances de recuperar la càtedra. Seguim ignorant què va passar-hi. Només sabem que ell se n'anà a Alcalá de Henares i que en la Universitat Complutense va seguir ensenyant la seua especialitat fins a l'any 1600, en què va morir. I cal reflexionar una mica en això. Per molt famós que Gaspar Guerau fos com a mestre, resulta estrany que una altra Universitat volgués acceptar-lo en les seues aules, coneixent-li els calamitosos antecedents: era massa arriscat carregar amb un mestre excel·lent, sí, però atrabiliari, incòmode i revoltós. Possiblement, no ho era tant com els seus col·legues volien fer creure. Podem pensar que, en realitat, tenia un «*genio demasiado libre*», i que això irritava els altres catedràtics valencians. Però potser a Alcalá opinaven d'una altra manera...

Article publicat a:

-*Pou Clar*, butlletí intern del Centre Excursionista Fontinient, 3a època, núm. 4-5, pàg. 6-7, Ontinyent, octubre-novembre de 1961

-Antoni Furió, editor, *Breu descripció dels mestres que anaren a besar les mans a sa majestat del rei don Felip...*, València: PUV, 1999

-Revista *el llombo* núm. 95, Associació de Veïns el Llombo, Ontinyent, tardor de 2017.

Transcripció: Josep Sanchis Carbonell

Joan Fuster

És, indiscutiblement, una de les grans figures del nostre segle XVIII. Potser els seus contemporanis no ho haurien reconegut. El P. Lluís Galiana va morir als trenta-un anys, i trenta-un són molt pocs anys: una edat en què, normalment, un intel·lectual pot considerar-se «format», però sense que la seua obra haja aconseguit encara la segura solvència de la maduresa. Ell havia cremat la seua joventut en l'estudi, en la investigació, en l'ensenyança: el seu esforç era brillant i prometedor, i els homes més il·lustres del seu temps li concediren elogi i respecte. La mort prematura venia a trencar aquella admirable esperança quan tot just començava a donar els millors rendiments. La desaparició del P. Galiana degué ser lamentada amb la malenconia que sempre desperten els destins frustrats... Però nosaltres hem de valorar d'una manera ben distinta la significació històrico-cultural de l'insigne dominic d'Ontinyent. Per a nosaltres, el P. Lluís Galiana és molt més que un erudit o un teòleg de major o menor categoria: és, exactament, un noble senyal d'afirmació idiomàtica, de «consciència de país», implantat enmig d'una època de renúncia o de desídia. Com Carles Ros, com Leopold Ignasi Piles, el P. Galiana alça la seua veu, entre nostàlgica i admonitòria, en defensa de la llengua autòctona i de la tradició literària que hi va lligada. Els valencians d'avui no podem deixar de veure en ell un símbol de la nostra continuïtat com a poble i un precursor en la lluita per preservar la nostra personalitat col·lectiva.

Havia nascut a Ontinyent en 1740. Professà en l'Orde de Predicadors quan acabava de complir setze anys, a Ontinyent mateix. La disciplina monàstica no l'apartà massa de la seua vila natal: llevat d'unes temporades que passà a Oriola i a València, el P. Galiana quedà vinculat a la casa que els dominics tenien a Ontinyent, on vingué a morir en 1771. Considere que és important el fet del seu arrelament al lloc de naixença, el seu contacte fidel i directe amb les realitats més pures i vives del poble. Això, en definitiva, hagué d'ajudar-lo a descobrir i a estimar la profunda riquesa social i humana de l'idioma. D'altra banda, la seua incorporació a l'Orde de Predicadors també havia d'influir-lo positivament. Els dominics comptaven aleshores amb no poques personalitats d'envergadura, sobretot en el camp de la investigació històrica, i els arxius i les biblioteques dels seus convents eren vertaderes escoles d'erudició. Un d'aquells frares curiosos, el P. Josep Teixidor, escrivia en 1764 al P. Galiana: «*Vuestra Paternidad, que es mozo y capaz, aplíquese a ilustrar las cosas del Reino, pues esto no hay que esperar de los extraños, que, aunque quieran, no pueden escribir con acierto de las nuestras*». Era un consell oportuníssim, sensat i útil. I afegia: «*Déjese de trabajos en favor de extraños, y estime el honor de su nativa patria y reino...*» El P. Galiana tenia bons orientadors.

Però potser no li calien. Perquè ja en 1763 firmava, d'Oriola estant, una carta a Carles Ros, que després aparegué com a pròleg del *Diccionario Valenciano-Castellano* d'aquest benemèrit notari de València. La carta del P. Galiana a Carles Ros és molt coneguda: Constantí Llombart la va reproduir, traduïda, en *Los fills de la Morta-Viva*, i els hòmens de la Renaixença van acceptar-la com un document decisiu, alhora simptomàtic i alligador, que anunciava les possibilitats de recuperació cultural del segle XIX. El P. Galiana hi fa el panegíric de l'idioma i evoca la magnificència de la nostra literatura antiga. La seua intenció és, en efecte, la defensa de la llengua. «Jo no sé què cosa mala han enconrat en ella els valencians, per a que aixina vagen oblidant-la», diu, segons la versió de Llombart. En reivindicar les seues glòries venerables i recordar la seua dignitat civil i intel·lectual, exclama: «¿Qui no s'admirarà de que aquells hòmens que hagueren pogut adelantar-la, o per lo menys conservar-la, s'hagen descuidat tant, que no sols no li han donat llustre ningú, sinó que encara han segut causa per a que aquell gran esplendor que l'adornava poc a poc anara enfosquit-se?» I davant d'aquesta general indiferència, el P. Galiana reacciona amb unes animades exhortacions a la lleialtat idiomàtica «en profit d'este Regne, que tant interés té en retindre sa pròpia llengua». I fins i tot exposa un projecte ambiciós i eloqüent: publicar una biblioteca de clàssics valencians, a fi de facilitar la restauració lingüística en termes de justa viabilitat. Ell mateix descriu i comenta una sèrie d'obres que, al seu entendre, convindria reeditar: constitueixen una selecció raonada i intel·ligent.

En el propòsit del P. Galiana entrava ja un dissenyi depurador i estabilitzador. Caiguda de l'ús culte, la llengua dels valencians vegetava en la més trista corrupció dialectal. I era l'ús culte allò que, segons el P. Galiana, calia restablir. Era, doncs, necessari fer «un escorcoll ben rigorós de quines expressions i maneres de parlar són circumspectes i dignes de hòmens savis, i quines són vulgars i proporcionades solament per a la gent més baixa i ordinària»: «desterrar los modos de parlar vulgar» i revaloritzar «les veus castisses». Per això en 1767 escriu la seua *Rondalla de Rondalles*, una encantadora narració redactada amb frases fetes, idiotismes i refranys populars, a imitació del *Cuento de Cuentos*, de Quevedo. La idea del P. Galiana era «traure a la vergonya les grosseres expressions i les vulgaritats» habituals en el col·loqui diari dels valencians del XVIII. En aquest sentit, i no sense proposar-s'ho, el P. Galiana llegava a la posterioritat un fabulós repertori folklòric que mai no li agraïrem prou. Però jo volia destacar-hi una altra cosa: la voluntat de reconstrucció de la llengua literària, implícita en la seua actitud. La *Rondalla* volia ser un toc d'atenció davant la temible decadència de l'idioma. Si relacionem això amb la iniciativa explanada en la carta a Carles Ros de 1763, comprendrem de seguida que el P. Galiana es posava en la millor línia possible: atent als clàssics, per un costat, i per l'altre, buscant en el poble la part no contaminada de la parla actual.

Però encara hi ha un altre aspecte a subratllar. Quan explica el pla d'edició d'una biblioteca d'autors antics, el P. Galiana diu: «Sóc de sentir que quansevol que imprimirà esta obra, res havia de perdre, perque tots los que foren de bon gust en aquest Regne, i en Mallorca i Catalunya, se quedarien molts eixemplars, per ser la llengua de tots estos regnes una mateixa en la substància, i encara casi en lo modo, si parlem de fetxa més antiga». Això equivalia a postular, també, la unitat de l'idioma natural de les terres que s'estenen entre Perpinyà i Elx, entre Lleida i Maó. Els valencians dels segles XVI i XVII, en general, havien tendit a accentuar les diferències regionals de la nostra llengua i es referien al «valencià» com si fos un idioma distint del «català» i del «mallorquí». En tot cas, reconeixien que en el passat totes aquestes regions parlaven «llemosí», del qual derivaven les tres modalitats lingüístiques modernes, germanes però separades. «Una mateixa en la substància», afirma el P. Galiana. Ell continua emprant el nom de «valencià» quan vol al·ludir la llengua dels valencians: també en diu «el nostre llemosí». Era la vella i difícil «qüestió de noms», inspirada i fomentada pels amors propis locals i localistes. Siga com siga, el que a nosaltres ha de merèixer-nos més interès és la convicció unitària del P. Lluís Galiana. Per ella, com per la proposta depuradora, el trobem ben prop de nosaltres. Aquell fill d'Ontinyent se situa, així, en la primera fila dels nostres gratituds militants.

Article publicat a:

-*Escala* núm. 1, Ontinyent, febrer de 1963

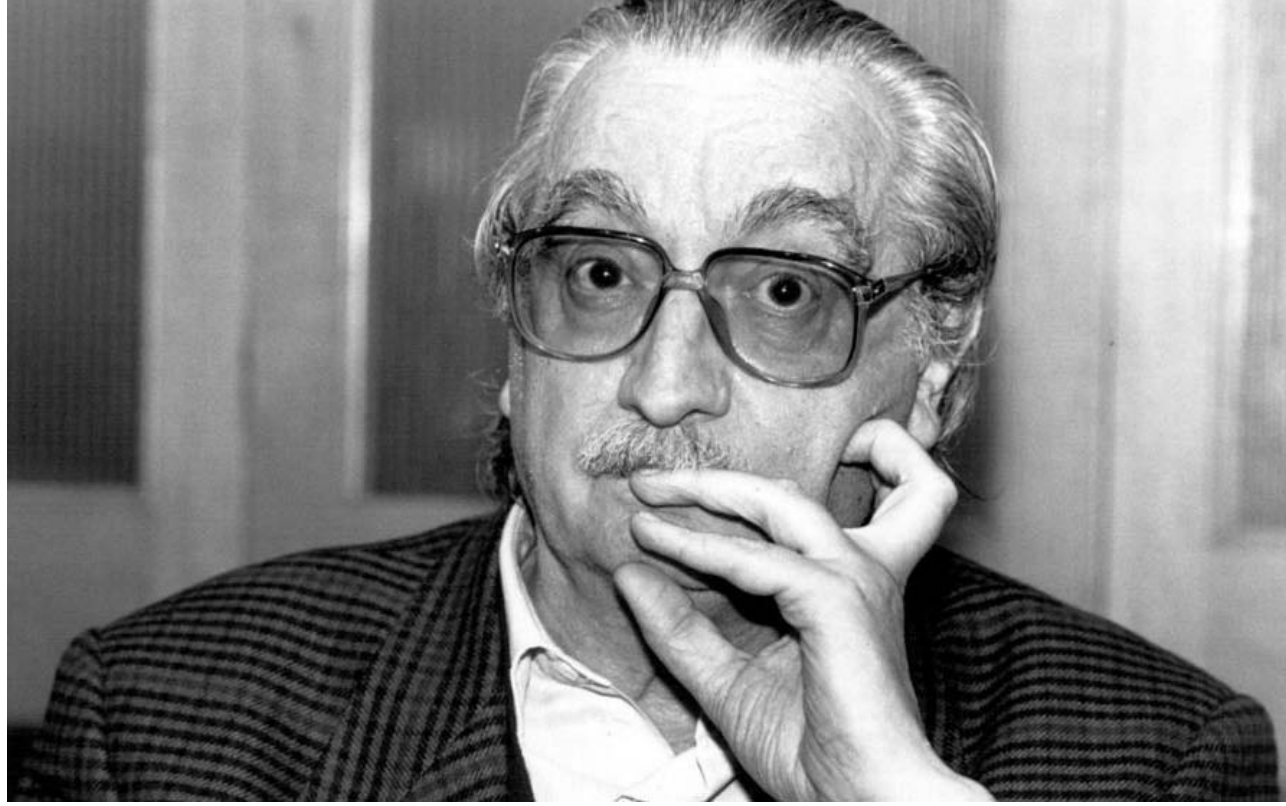
-*Llibre de Festes de Moros i Cristians*, Ontinyent, 1971

-*El Tendur* núm. 0, Ontinyent, octubre de 1979

Transcripció: Josep Sanchis Carbonell

Joan Fuster de tertúlia estiuenca amb un grup d'amics i coneguts d'Ontinyent.

Joan Fuster

No exclusives, però sí molt típiques del País Valencià –sobretot en la seua meitat sud– són les festes anomenades «de Moros i Cristians». Més o menys ajustades a la veritat històrica, amb elles rememoren viles i ciutats un esdeveniment decisiu del seu passat: l'episodi concret de la reconquesta que les incorporava a la Corona de Jaume I. No farà falta, doncs, explicar en què consisteix l'essència del festeig: unes batalles en les quals els contendents porfidiegen per la possessió d'una fortalesa, la qual, per descomptat, representa el poble en qüestió. Generalment, i en vistes a amenitzar l'assumpte, s'alternen les victòries d'ambdós bàndols: el triomf definitiu, com és lògic, correspon als cristians. En alguns llocs, l'èxit final de les tropes encreuades es produeix gràcies a intervencions sobrenaturals, i així, a Alcoi, és el mateix sant Jordi qui arregla les coses. En altres llocs, ha de suposar-se que els cristians guanyen la partida a força d'espenta i d'estratègia. De fet, en uns casos i altres, tot es resol en una sèrie de vistoses apoteosis de pólvora inofensiva, que alegren l'ànim i donen un sucós aire teatral al desenvolupament de l'anècdota. Les hosts enemigues, reclutades entre els sectors més optimistes i arrelats del veïnat, s'apliquen al seu paper amb indiscutible bona fe: vestits, gestos i parlaments seran –són– divertidament anacrònics, però els protagonistes els assumeixen amb la gravetat pròpia d'un ritu, i es lliuren a la brillant litúrgia popular segurs de mantindre una tradició entranyable i orgullosa. Res d'açò no es fa encara amb vista a l'atracció de forasters a gran escala: el turisme no ha mistificat la festa, i la festa conserva els millors al·licients de l'autenticitat.

Per exemple, a Ontinyent. Ontinyent és una gran ciutat de la Vall d'Albaida, pròspera i senyorial com poques de la regió. Pels carrerons empinats i tortuosos del barri vell abunden les cases blasonades, que donen testimoni monumental de temps poderosos en la seua llunyania romàntica. Però també hi compta, o més encara, el fet que ací haja sorgit un dels centres fabrils més importants del País Valencià. Ontinyent no es va adormir en les seues enyorances. Potser mai no les va sentir. Tant se val. Hui és un centre tèxtil d'envergadura: de les seues fàbriques ixen quantitats immenses de mantes, mantes per a mig món, demanades i desitjades amb admirable fluència comercial. Hi ha un Ontinyent agrari, com no podia ser menys: altres ciutats industrials valencianes –Elx, Sagunt, Bocairent– guarden també la seua fidelitat al camp d'on van eixir. Ontinyent és un secà difícil i sever. Enguany, per dir-ho tot, l'aigua ha escassejat d'una manera angiosa, i les dos hortes que rodegen la ciutat s'han enfrontat en l'aspra disputa de l'aigua, etern problema valencià. Res d'això, per fortuna, no ha alterat la plàcida «bel·licositat» de les seues festes: moros i cristians han combatut com Déu mana, i el Santíssim Crist de l'Agonia, patró de la ciutat, s'ha vist honrat a l'estil de sempre, amb una eufòria sensacional. Les mantes es venen –a manta i bé– i aquest és el secret. Perquè –en aquesta societat en què vivim– no hi ha baròmetre més precís per a mesurar l'exuberància econòmica d'una població o d'una comarca que el còmput del que gasta en les seues festes. Només l'«entrada» de moros i cristians seria suficient per a proporcionar-nos indicis obvis sobre la florent situació d'Ontinyent.

En quasi tots els pobles on se celebren «moros i cristians» hi ha un «número» del programa que és l'«entrada»: desfilada de totes les «comparses» que, després, han d'intervindre en la fastuosa pantomima de la lluita, la part més espectacular i curiosa del festeig. Convé fer constar que la gent d'Ontinyent ha sabut afegir a la cerimònia historicoreligiosa de la festa un matís d'humor molt intens. Sense la prosopopeia i la serietat dels d'Alcoi, els «moros i cristians» d'Ontinyent es beneficien d'un gràcia especial. I passa que la divisòria entre «moros» i «cristians» adopta les formes més estranyes, i els «moros» els superen en recursos. Enguany, pel trajecte canònic, hi han passat xinesos i berbers, estudiants guilpos –com diria Quevedo– i zulus, vikings i contrabandistes, llauradors i presumptes congoleos. En les «comparses» d'Ontinyent es donen cita totes les races humanes catalogades pels etnòlegs i algunes més. M'expliquen que el bàndol «moro» és més nodrit que el «cristià». Els predestinats a ser vençuts, certament, avantatgen els seus vencedors en el nombre i en l'aspecte «feroç». Hi ha «filada» –«filà», en definitiva: filera de deu o dotze individus uniformats– que evoca i sobrepassa les més febricitants figuracions de la «negrada» equatorial. He vist tipus que, deliberadament disfressats, deixarien en un mal lloc el més rudimentari dels seguidors de Tsombe: al seu costat, els congoleos veritables, amb llur cercol en el nas, pareixerien un mister Edén de rigorosa observança britànica...

La broma és de la millor estirp meridional –rabelaisiana–: «venite apotemus...». Cada «filada» porta a la saga un carret amb la pertinent dotació de begudes refrescants i no refrescants. La temperatura col·lectiva de la festa és molt elevada. Aquestes esquadres que l'endemà es barallaran amb simulada energia, desfilen en l'«entrada» amb encantadora desigualtat. Uns porten llances, destrals, alfanges, porres espantoses; fins i tot alguns exhibeixen xicotetes calaveres com a trofeus de glòria tribal. En canvi, altres «filades» van armades d'adminicles inefables: xinesos amb xarxes per a caçar palometes, estudiants amb llapis enormes, tropicals esgrimint gira-sols, alguns amb rams de flors. El públic acull amb idèntic afecte uns i altres. El públic espera un poc més. I heus ací una altra particularitat d'Ontinyent: l'«entrada» de «moros i cristians» significa per als mirones la pluja –mannà– d'una infinitat de joguets, llançats al vol des de carrosses [barques] i carromatos pels animadors de les «comparses». Vint o trenta artefactes mòbils, tripulats per repartidors de braços àgils, segueixen les «filades». Els centenars de milers de pessetes que descendeixen sobre la concurrència, en forma de trastos d'ús infantil –nines, pilotes, cadires xicotetes, flautes, xiulets, etcètera– són, deuen ser, efectivament, en una suma total, considerables. L'«entrada» començava a les cinc de la vesprada. A les nou encara no havia acabat. Les bandes de música donaven un estentori suport a la desfilada: els cristians, pasdobles amb temes folklòrics; els moros, amb marxes orientaloides, carregades de percussió i de metall. Ontinyent acabà el seu 23 d'agost –«l'entrà»– pantaixant i feliç. L'endemà, les processons, els combats entre moros i cristians –ja desaparegudes les diferències «exòtiques»–, les cerimònies profanes, farien de la ciutat una ciutat de «moros i cristians» com les altres. Però l'«entrada», a Ontinyent, és excepcional.

Article publicat a:

-*Destino* núm. 1361. Secció «Postal de Valencia», Barcelona, 7 de setembre de 1963

-Josep Àngel Gironés, «Joan Fuster des d'Ontinyent amb les festes de Moros i Cristians pel mig», *Almaig* núm. XX, Ontinyent, 2004

-Revista *el llombo* núm. 71, Associació de Veïns el Llombo, Ontinyent, tardor de 2011

Traducció: Josep Sanchis Carbonell

Plantat en un dels balcons de la casa de Maians, Joan Fuster pren notes sobre l'Entrada de Moros i Cristians que va desfilat pel carrer Major d'Ontinyent el 23 d'agost de 1963. Foto reproduïda de l'article de Josep Àngel Gironés «Joan Fuster des d'Ontinyent amb les festes de Moros i Cristians pel mig», *Almaig* núm. XX, Ontinyent, 2004.

Joan Fuster

Sí; encara que el lector no ho crega, hi ha una curiosa manera de ser i de no ser a casa al mateix temps. I la clau de la paradoxa és tan senzilla com xocant: n'hi ha prou de tenir el cap fora i el cos dins, a través de la finestra. La cosa sembla un acudit, i en el fons ho és. Però, ben mirat, suggereix reflexions gens menyspreables. No pretenc prendre al peu de la lletra l'enginy al·ludit, i m'excuse d'acudir a aquest recurs. Amb tot, sospite que la petita broma –un acudit alemany– pot ser admesa com a punt de partida. Quanta gent del nostre voltant viu, al mateix temps, «dins» i «fora» de casa? I en dir casa, ara, em referisc al país, a «el seu» país: a la seua realitat. Fixem-nos en els nostres veïns, en nosaltres mateixos. El «cos», per descomptat, el tenim «dins»: «ací» –en aquesta terra, en aquesta societat– vivim. Interessos i instints, rutines i il·lusions, llengües i fills, són i estan «ací»: «dins». Es troben lligats a la «realitat» –l'única autèntica– de cada dia. En ella trobem i descobrim les veritats elementals: el pa i el proïsme, l'amor i la pena, el treball i el consol. Aqueixa arrel en l'espai i en el temps –terra, societat– constitueix un embolic de solidaritats, a les quals més o menys cegament, assentim i servim. No obstant això, molt sovint, tenim el «cap» «fora»: la finestra oberta a temptacions. Per «cap» hem d'entendre allò altre: l'atenció, la fantasia, la retòrica. Quanta gent...? Per desgràcia molta. Molta gent, molts de nosaltres, caiem en la trampa: d'un costat, el «cos», «dins»; d'un altre, el «cap», «fora». I la situació no deixa de ser, més que absurda, dolorosa.

No vull portar la comparació als últims extrems. L'«extremositat» sempre és ineficaç i –no importa que s'hi arribe pel camí de la lògica– demencial. No. No tracte de postular que tanquem la finestra. Al contrari: la finestra, de bat a bat. Que per ella penetren l'aire i el soroll de «fora», l'estímul i l'emulació. I que ens valga de mirador. Perquè cal mirar a «fora»: per principi. El que intente assenyalar és un dels pitjors –dels dos pitjors– mals que ens afligeixen, en tant que collectivitat. El mal d'estar perpètuament «guaitant» sobre l'ampit. Amb els peus al sòl nutrici –«tocant de peus en terra»– però amb el «cap» Déu sap on: amb pardalets al cap en definitiva. Es «perd de vista» l'immediat, la casa. I el «cap» –amb pardalets– es dissipa en vaguetats abstractes. S'han adonat vostés de la quantitat de «cosmopolites» de poble que circulen per aquestes latituds? Dic «“cosmopolites” de poble» amb la pitjor intenció. Per a ells tot es resol en frases i idees d'una candorosa i maligna «universalitat»: parlen de «grans espais», de «vastes unitats», de «superar anacrònics particularismes». Tenen el «cap» «fora» (on?). L'aspecte divertit –o el trist– és que el seu «cos» roman «dins»: «pobletà» fins a les entranyes... L'altre mal consisteix a tancar la finestra. Perquè tampoc no són excepcionals els que tendeixen a enclaustrar-se en un localisme somnolent i estúpid. Tancar la finestra és condemnar-se a la foscor: a no veure dins de la pròpia casa, exactament. I l'important és «viure» on un ha de viure, i amb els que ha de viure, però amb l'ànim despert –davant de la finestra– perquè aqueixa «vida» siga justa, fecunda i alegre. I al nivell de la «millor» casa de davant: emulació i estímul, com ja he apuntat.

Tindríem tela per a estona si volguérem aprofundir en el tema. «Universalistes» només de boca –de tertúlia pobletana? «Localistes» sòlidament?-. Coneixem la fauna. I coneixem els resultats: per ambdós conductes un «provincianisme» tètric i estèril. I el «provincià» és –ací i en Sebastopol– el tipus que té el «cap» en una part i el «cos» en una altra. És un home escindit: frustrat. No se n'adona ell. I tots en patim les conseqüències, perquè som solidaris amb ell: ell és dels nostres, viu amb nosaltres, comparteix la nostra «realitat». Tanmateix no la «veu». I l'assumpte decisiu és aqueixa «realitat»: no ens enganyem. La visible i tangible: la que vivim. Un paisatge? Una història? Un dialecte? Uns costums? Una coherència econòmica? Uns hòmens amb problemes comuns? Tot junt ni més ni menys. I la resta és literatura. Aqueix petit tros d'humanitat en què estem implantats ens lliga i exigeix amb una energia sostinguda, ferma, indefugible. En part com una responsabilitat heretada: el llegat de les generacions que ens van precedir. I, en part, com una responsabilitat cara al futur. Però sobretot, com a responsabilitat enfront de nosaltres mateixos, i enfront dels qui tenim al costat, habitants com nosaltres en aquest sòl entranyable. És la cosa «nostra». I si nosaltres no la cuidem i salvem, qui ho farà? No divague. Estic lluny de pensar en boades sentimentals. Més prompte enquadre la qüestió en termes d'evidències

agudes, fins i tot dramàtiques: d'ordre material i d'ordre cultural. La «realitat» que compta està constituïda per mil coses d'aparença modesta i de curs habitual. Dir «cadira» en comptes de «silla», calcular el reg d'uns bancals assedegats, millorar l'arreglament d'un carrer, remeiar una inclemència social immediata, alçar una escola...

La comarca? Escric aquest paper per a un número d'ESCALA que, des d'Ontinyent –perdó, Onteniente–, aspira a estudiar i presentar la «realitat» de la Vall d'Albaida. Certament, en parlar de «realitat» hauríem d'haver precisat les múltiples concèntriques ampliacions que té. La cèl·lula inicial, la «comunitat» primària, seria el «poble»; el segueix la «comarca»; i després la «regió» i després el «grup nacional» i després.... La «realitat» que jo volia apuntar ara era la «comarca». Els valencians hem perdut un poc el «sentit» d'aqueixa entitat bàsica, robusta i clara que és la «comarca». La burocràcia ha tendit a ocultar-la darrere la nomenclatura i les fronteres administratives del «districte» o «partit judicial». Però la «comarca» hi és. Per què no recuperar-la amb totes les seues virtualitats? Convé que tornem a prendre «consciència» d'aqueixa àrea «humana» en què ens trobem immersos. La Vall d'Albaida, per exemple. I Ontinyent, la seua capital expressa, ha de respondre amb espenta i solvència a la primacia que manté dins d'ella. Tal és la «convocatòria» que em proposava. Ha passat ja l'època en què els recels i les rivalitats distanciaven pobles contigus. Ha arribat el moment, al contrari, de «construir» seriosament el nostre «domicili» comú. Comencem per la «comarca»: comencem per restaurar, en els nostres projectes i en les nostres tasques, aquesta forma de convivència que és la «comarca». Serà un primer carreu sòlid. Cada comarca de per si, i totes sumades, després, en la convivència superior del «país». Per a acabar trobant-nos amb els «països» germans: aquells on, anant de camí, al nostre «bon dia» de salutació ens contesten «bon dia». Que la resta –i la finestra oberta, molt oberta– se'ns donarà com a propina.

Article publicat a:

-Escala, núm. 9, 10 i 11, Ontinyent, març-octubre de 1964

-Emili Casanova, «Joan Fuster i Ontinyent. Materials per a la història cultural de la Vall d'Albaida», III Congrés d'Estudis de la Vall d'Albaida, IES «El Vermellar» de l'Olleria, 12, 13 i 14 de març de 2010

Traducció: Isidre Crespo / jsc

Transcripció: Josep Sanchis Carbonell

Joan Fuster

Ara, llegint el segon volum de les memòries de Rossend Llates *–Ésser català no és gens fàcil*, bon paquet de dades i anècdotes tocant als anys 30-, entropesse amb el tema dels «himnes». Llates sembla el seu llibre d'observacions enjogassades, trets d'enginy afable, més o menys capciosos, però sempre divertits. I si en referir-se als *Segadors* el defineix exactament com «melodia trista en to menor», el «de Riego» el qualifica de «*saltarín y bullanguero*», amb paraules d'en Pío Baroja... En realitat, «encertar» un himne deu ser cosa complicada. Vull dir: «encertar-lo» des del punt de vista diguem-ne estètic. Per a les cerimònies, la gent sol necessitar unes formes de cant col·lectiu o, si més no, una partitura per a vent, metall i percussió, amb la interpretació de la qual les reunions culminen en un moment convuls d'emotivitat. La cosa ve, sens dubte, dels ritus religiosos. No hi ha «col·lectivitat» –estatal, subestatal, geograhicohistòrica, associacions, partits– que no tinga el seu «himne». S'entonen amb entusiasme o s'escolten amb respecte. De fet, els consumidors de tals músiques són tremendament indulgents amb elles. No els fa res que siguin «dolentes». Un xim-xim qualsevol, quan és assumit com a «himne», adquireix una significació mítica i, al seu torn, ajuda la resta de mites que la promouen i difonen.

Dels himnes que circulen arreu, uns pocs tenen categoria musical. El *Deutschland über alles*, si no estic equivocant, procedeix d'un quintet de corda de Haydn. Crec que *God Save The King* té també un origen il·lustre... És clar que una cosa és la melodia de Haydn en violins i violoncels, suau, palatina, i una altra molt diferent la versió esborronadora de xaranga hitleriana, que encara recordem. La «melodia» estricta es presta a les pitjors manipulacions, per descomptat, i les cendres del compositor setcentista hagueren d'indignar-se –és una hipòtesi merament metafòrica– quan els forns crematoris nazis produïen tones de cendra jueva a l'empara del seu quintet... Ben mirat, la majoria dels himnes en vigència, o bé no foren compostos per a la funció a què se'ls destina, de clamor reunit, multitudinari, o bé la desdenyen. En algunes comarques valencianes, per exemple, es considera com a «himne» propi el que el meu distingit paísà en José Serrano y Simeón escrigué per a l'Exposició Regional de 1909: la peça és sarsuela pura, amb solos, refilets i extremitats vocals inassequibles a les goles de la ciutadania mitjana, i cada vegada que el públic s'aventura a cantar-lo es produeixen situacions notòriament grotesques... Potser els únics «himnes» com Déu mana siguin els proletaris, començant per *La Internacional*. Van ser calculats per a les masses. No per a les «masses corals»: per a les masses *tout court*...

No cal dir que l'*Himne de Riego* era «*saltarín y bullanguero*». Massa. I incantable. Em fa l'efecte que si el veïnat celtibèric fou poc respectuós amb la II República Espanyola va ser –entre altres moltes raons, per descomptat, i de més pes– perquè el pasdoble oficial resultava irrisori. Era una marxa de regiment tan egrègiament decimonònica, que les multituds urbanes i rurals de 1931 ja no estaven en condicions d'assimilar. I no tenia lletra... Però els polítics del 31, «tocats» d'amúsia i insensibles al que ara anomenem «relacions públiques» i «publicitat», desdenyaren el recurs de donar èmfasi vàlid al seu possible «himne». L'electoral liberal preferia *La Marsellesa*. Importada i amb vagues cantables anticarlistes, dolçament anacrònics. *La Marsellesa* era més practicable, més efusiva fins i tot més revolucionària. I em sembla que, en aquella època, mister Chesterton ja insinuava que *La Marsellesa* era una cançó tan escassament «revolucionària» com el *Home sweet home*. *La Marsellesa*, himne burgès, ha fet els darrers badalls en les manifestacions gaullistes, amb els seus Malraux i Pompidou al capdavant.

Diuen els especialistes de la minúcia històrica que, abans de ser himne jacobí, *La Marsellesa* fou un *Te Deum*. Ni més ni menys que un *Te Deum*. I una vegada vaig poder escoltar la versió original del cant, com la proposà Rouget de Lisle o qui fos, i em va semblar un minuet, si no «*bullanguero*», raonablement «*saltarín*». El *ça ira* i la *Carmagnole* no pareixen cançons de Pasqua pobletana, alegres i fluïdes, allunyades del clima sanguinolent dels *sans culottes* i les calceteres del cromó romàntic? Són les bromes del temps i dels canvis que el temps comporta... L'*Himne de Riego* té així mateix el seu petit secret musical, que ignore si ha sigut revelat per algun investigador dedicat a aquestes minúcies. La melodia de la peça liberal-republicana és una a penes deformada transposició del *testament d'Amèlia*, en la variant valenciana. Si no

m'erre, la cosa pot verificar-se amb una consulta a un dels toms de *Materials* de l'*Obra del cançoner*, publicats per la Fundació Patxot. La semblança és tan escandalosa que no admet discussió. La coincidència, d'altra banda, resulta molt explicable. L'*Himne de Riego* va ser una confecció de Josep Melcior Gomis i Colomer, nascut a Ontinyent en 1791. S'interpretà per primera vegada en la jura de banderes de la Milícia Nacional, l'1 de gener de 1823, en el passeig d'Atocha de Madrid.

*Al viento tremolé
el patrio pendón
que fija el destino
de la gran nación...*

El mestre Gomis va compondre moltes òperes: *Le diable à Seville*, *Le Portefaix*, *Le Comte Julian*, *La Damnée*, *Lenor* i títols per l'estil, estrenades amb gran èxit a París. La paternitat de l'*Himne de Riego* ha sigut objecte de reserves i discussions, però no hi ha dubte que cal atribuir-lo a Gomis. El musicòleg *amateur* baró d'Alcahalí en va traure l'entrellat. I és bastant comprensible que en Josep Melcior es va servir del taral·larà popular de la seua comarca. El reajustament de compassos i síl·labes hagué de ser forçat:

*Amèlia estava malalta,
la filla del rei francés;
comtes van a visitar-la,
comtes, ducs i cavallers.*

es converteix en:

*Entonemos felices cantares,
pues el día feliz ha llegado
que del yugo servil aliviado
goza ya el español libertad.*

I deixant a part la ingenuïtat monumental del text, el contrast entre el clima «feudal» del romanç d'Amèlia i l'eufòria «constitucional» del huit-cents, augmenta la gràcia i la paradoxa de l'episodi. El padrí d'en Vicent Blasco Ibáñez, un impressor pioner del Romanticisme, Mariano de Cabrerizo, publicà en 1822 una *Colección de canciones patrióticas* dedicades al general Riego: el quadern confirma l'arrel local de l'himne.

El folklore valencià no abunda en cançons «llargues». El seu fort és la cobla aïllada, de quatre o cinc versos, i més aviat abandonada a la improvisació del cantant. La música, a més a més, tendeix al nyigo-nyigo morú o morunoide, amb jotes interferides. Però, malgrat el desinterés dels prohoms indígenes de la Renaixença, alguna cosa es va salvar del repertori tradicional de l'altre tipus: històries llargues, melòdicament catalanes i amb lletres del patrimoni comú. Fa uns quants anys vaig aconseguir que Edigsa editara un disc menor, amb la veu de Maria del Carme Girau, i amb tres temes precisament «unitius»: *El testament d'Amèlia*, *A la vora de la mar* i *L'hereu Riera*. *L'hereu Riera* valencià és prou més «just» –no dic «bell»– que el del Principat: la peripècia narrada en el romanç és trista, i la melodia del meu país respon a la melancolia, cosa que no ocorre amb l'eixerida i dansaire, frívola versió del nord de l'Ebre. *A la vora de la mar* té a Mallorca el seu millor desplegament. *El testament d'Amèlia* del meu país no és gran cosa. És la primera estrofa de l'*Himne de Riego*, però amb un *tempo* gens «saltarín» ni «bullanguero». *El testament d'Amèlia* és una peripècia d'incest i de tragèdia: la reina mare enverina la reina filla per a furtar-li el marit. D'ací a

*que del yugo servil aliviado
goza ya el español libertad.*

hi ha molta distància. Un abisme. Però la música és capaç de qualsevol metamorfosi...

Article publicat a:

Libre de Festes de Moros i Cristians, Ontinyent, 1973

Traducció: Josep Sanchis Carbonell

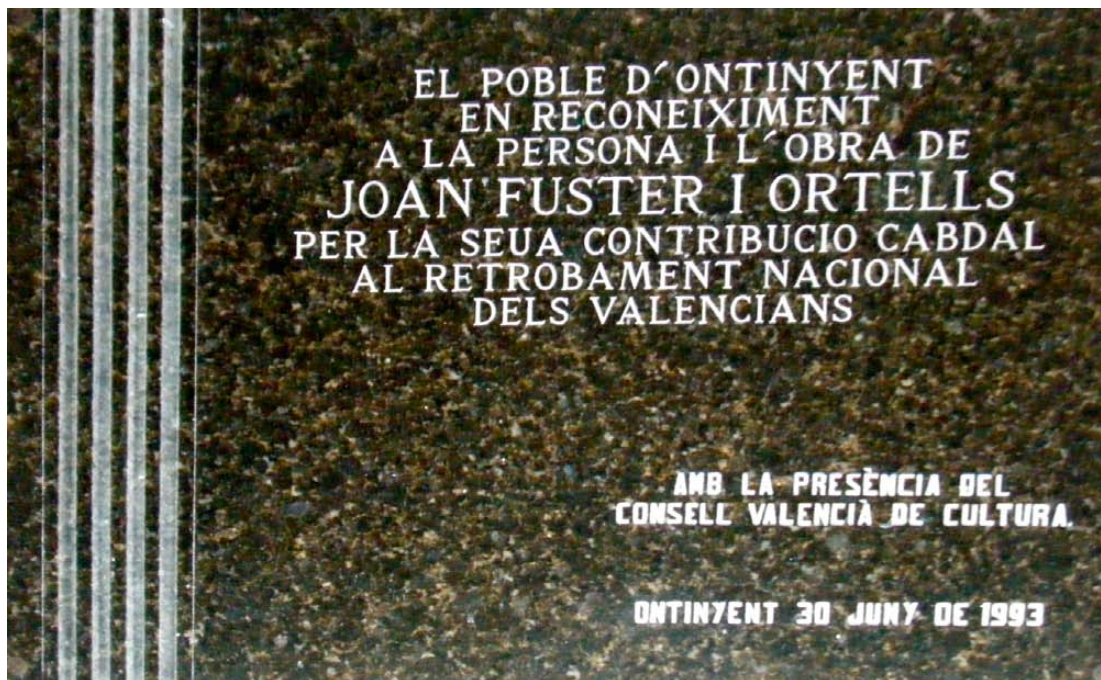
JOAN FUSTER, CARRER DE

Carrer del barri de Sant Josep dedicat a l'escriptor de Sueca (1922-1992) arran d'una proposta que vam lliurar a la Comissió de Govern l'Ajuntament d'Ontinyent el dia 25 de febrer de 2000.

Amb motiu del traspàs de l'homenot Fuster, es va col·locar una làpida a l'entrada de l'Ajuntament d'Ontinyent en la qual podem llegir el reconeixement del poble d'Ontinyent a aquesta figura irrepetible de la llengua, la cultura i la història dels valencians:

«El poble d'Ontinyent en reconeiximent a la persona i l'obra de Joan Fuster i Ortells per la seua contribució cabdal al retrobament nacional dels valencians. Amb la presència del Consell Valencià de Cultura. Ontinyent 30 juny de 1993».

-Del llibre *Els noms dels carrers d'Ontinyent*, de Josep Sanchis Carbonell, Associació de Veïns el Llombo, Ontinyent, octubre de 2016.

Ontinyent reconeix la persona i l'obra de Joan Fuster i Ortells. Foto: jsc

LA TEUA CAPSETA

Tota història té una moralitat, o almenys així s'intenta transmetre. Aquesta història comença per aquesta mateixa.

Un adult creatiu és un xiquet que ha sobreviscut. I és que tot en aquest món té un significat, alguns més rellevants que uns altres, i al seu torn més importants que els anteriors.

Tinc una pregunta per a tu. T'has parat a pensar quin significat té un dia de pluja? Segurament no, però sí que sabràs que cada color té un significat. Què succeiria si unírem aquests dos conceptes en un mateix i ho convertírem en una història? Ací va la primera prova d'aquesta moralitat.

Aquesta és la història d'un xiquet gran, o un adult xicotet, depèn de com ho veiem. Una miqueta distret i al seu torn responsable, un ésser treballador amb un toc d'extraversió. El seu nom era Sambori. Sambori era un xiquet amb molta imaginació però tal com va créixer, com a la majoria de xiquets, aquest gran món d'imaginació i joc va desaparèixer malgrat els múltiples advertiments. I és que explica la llegenda que, quan un perd la imaginació i creix com adult, a poc a poc, va perdent el poder de les qualitats. A que no saps de què et parle? Doncs explica la llegenda que tots els xiquets naixen amb una capseta a la mà i aquesta caixa és contenidora de set qualitats que ens fas únics. Et parle de la força, la creativitat, l'energia, la igualtat, la sinceritat, la serenitat i la dolçor.

Aquestes qualitats estan representades per un color en concret, i aquesta caixa consta dels següents: el color roig, el taronja, el groc, el verd, el cian, el blau i finalment el violeta. Bé doncs, el truc està a mantenir aquesta caixa per sempre ja que, segons la llegenda, si alguna d'aquestes es perd pel camí sempre que ploga tindrem un dia gris.

Vols saber la resta de Sambori? Doncs va perdre part de les qualitats, ja que tal com va créixer, va madurar, però atenció! No és aqueix el problema, sinó que va deixar de creure, va deixar de llegir i de riure. I és que quan una persona no afronta la vida amb coratge, una mica de roig cau de la seua capseta. Quan deixem de llegir i imaginar tot un món paral·lel en la nostra imaginació, deixem gotetes taronja que se n'ixen d'aqueixa caixa. I és que quan es deixa de jugar, i al seu torn, de divertir-se, una xicoteta taca groga s'esvaeix al nostre pas. Així doncs, si no arribem a ser capaços de comprendre la igualtat entre dues persones, un fil verd s'arrossega de la vora d'aqueixa caixa i cada vegada es fa més ample.

Per què creus que a Pinotxo li creixia el nas? Així és, i és que *"en boca del mentider, fins i tot la veritat es fa dubtosa"*, de color cian. Quan es perd el respecte per qui et vol, una trista taca blava brolla d'aqueixa caixa. I finalment, sense dolçor no hi ha amor i la pitjor taca que algú pot perdre és d'eixe bonic color morat. Des d'aquell dia, Sambori va recapacitar i dels seus errors, en va aprendre; perquè tots els xiquets i no tant xiquets tinguen dies de colors quan són grisos, els ajuda amb una xicoteta història. Ara et toca a tu, quina és la teua? En dies grisos i de pluja, res millor que la teua capseta de colors.

Mai s'és bastant adult i mai es deixa de ser xiquet.

ALBA RIBERA FERRE
Valencià Mitjà nit
1r premi Sambori

DE VEGADES LES COMPANYYES

SAINET COMICODRAMÀTIC

Personatges:

Teresa filla
Lola mare
Conxi amiga de Teresa
Mongeta 1
Mongeta 2

(S'obri el teló).

(Teresa està preparant la taula i posant les millors estovalles perquè hui vénen les seues amigues a prendre café. És el seu aniversari i les ha convidades).

TERESA. Estic esperant a les amigues, Conxi i Maru, posant el millor que tinc, el tovalló del dot, el joc de tasses de café xinés (l'he comprat en els xinos haha), pastetes de les bones que han costat un ull de la cara, sinó després critiquen tot el que volen. Com elles estan bé de diners... *(sona el timbre)* Ja estan ací!

(Entra la mare).

TERESA. Mare, però què fa vosté per ací?

LOLA. Ara t'explicaré el que ha passat. El teu pare se n'ha anat amb uns amics de viatge i m'ha dit "vés a casa de la xiqueta i estàs allí uns dies. Et pareix bé"? Escolta Tereseta, esperes visita?

TERESA. Sí, mare, estic esperant a les amigues. Passa alguna cosa?

LOLA. No, no, no. Puc quedar-me? És que menuda taula tens parada, eixes pastetes m'agraden molt. *(Està menjant i tocant tot el que hi ha als plats)*

TERESA. Mare, per favor, les mans quietetes, està posant-me nerviosa, que vindran elles i no quedarà res. Elles són molt distinguides, avore com es porta.

LOLA. Arrea! Distinguides! Si una és filla del tio Luico, que tota la vida ha sigut pastor de cabres, i l'altra, la seua mare s'ha casat tres vegades, bo això que es casara tres vegades, és un dir, perquè la filla.. no sap qui és el pare.

TERESA. Mare, vosté no té res a vore en la vida dels altres, i en el que van ser els seus pares, ara estan en una bona posició.

LOLA. Sí, sí, posició, ara tenen quatre perres i volen menjar-se el món. Però deixem este tema, que com bé has dit, jo no tinc res a vore. Tereseta, bonica de la mare, tu no faràs un xocolate calentet a la mare? És que des de que el teu pare va dir d'anar al metge a fer-se una revisió, no sé el que va passar, però em lleva el menjar de davant.

TERESA. Això per què?

LOLA. No ho sé

TERESA. Alguna cosa tindria quan el pare no vol que menge.

LOLA. Però carinyo de la mare, tu no em faràs això, veritat?

TERESA. Bueno, ara li parepare un xocolate i després se'n va un ratet al parc. Vaja amb compte i no taque el tovalló

LOLA. No, no et preocupes, aniré amb compte

(Teresa va a la cuina i la mare es menja casi totes les pastetes).

TERESA. Prenga el xocolate.

(La mare, a l'agafar la tassa, li cau al tovalló).

TERESA. Ai, mare meua, què ha fet? El que faltava, quina enviscada. Esta vesprada està vist que esta dona em dóna la tabarra ben donada

LOLA. Xiqueta, és que cremava molt.

TERESA. Cremava, és la quera de menjar-se'l.

Està molt enfadada, neteja la taula i sona el timbre.

TERESA. Ai, senyor! Les amigues ja estan ací.

TERESA. Hola CONXI! Com és tu sola? I Maru? Què passa que no ve amb tu?

CONXI. Tere, abans de res, moltes felicitats! I vull dir-te que Maru no ve perquè no es trobava massa bé.

TERESA. Xica! Sí que ho sent. Vos esperava a les dues, però sent així, passa, passa i ens farem un cafenet i unes pastetes.

LOLA. Mare meua! Esta vesprada la pell d'eixa Maru caurà a trossos. Arrea! Esta Conxi és la filla de tres pares! Agarra't que ve corba!

CONXI. Hola sra. Dolores.

LOLA. Xica pots dir-me Lola.

TERESA. Mare, per favor, no comence.

CONXI. Tere, deixa-la, pobreta. Pense que me'n vaig abans del que pensava, per culpa d'esta iaia, no l'aguantaria jo tant com ho fa la filla.

LOLA. Deies alguna cosa, Concepció?

CONXI. No, no. A vostés res. Era a la seua filla, que em sap greu, però hauré d'anar-me'n abans. És que he d'anar a pels xiquets al col·legi.

LOLA. Que fina... col·legi. Hem dit sempre escola.

TERESA. Mare, és que vosté no està al dia.

LOLA. Clar, els iaies no sabem el que diem.

TERESA. Dis-me, dis-me Conxi. Seu. Què és el que li passa a Maru? Com està malalta de sobte?

CONXI. Malalta, sí, sí. El que passa és que com tu i jo sabem, és molt poqueta cosa i m'han dit que l'home en té una altra, i la pobreta està per a morir-se.

TERESA. Xica, m'has deixat de pedra. Amb tot el que presumia de marit guapo. Per què et fies dels guapos.

(Lola busca pel saló).

TERESA. Mare, què busca?

LOLA. La pell de la Maru, eixa pobreta. Menuda “lagarta” la Conxi esta. Li tinc un fàstic!

TERESA. Esta dona em farà morir. Conxi ara et trac un cafenet.

CONXI. Val, trau-lo i acabaré de contar-te això de la nostra amiga Maru.

(Teresa trau el café).

LOLA. Teresín, que a mi no em traus el café?

TERESA. No, perquè vosté està delicada.

(Lola fica el dit al café de Conxi).

TERESA. Mare, què fa?

LOLA. Xica, era per vore si cremava.

CONXI. Tere, gràcies però no tinc gana de café.

TERESA. Ara et trauré una copeta de cava.

LOLA. Bé, el que vulgues. Això sí que m'abellix. Si pot ser, que siga brut.

TERESA. Clar, dona, clar.

LOLA. Serà porca! Ha dit que el vol brut.

(Teresa trau les copes i el cava brut).

LOLA. Teresín, per què traus eixa copa? Eixa és la que use jo per a deixar la dentadura quan vinc ací!

(Conxi la tira del fàstic que sent).

TERESA. Ja no puc més, mare. Està impossible. Hala! A la cuina.

LOLA. Perdona, perdona.

(Sona el timbre).

TERESA. Un moment Conxi, vaig a obrir. No sé qui serà.

(Entren dues mongetes).

TERESA. Passen, passen. Què volien?

MONGETA 1. Bona vesprada, veníem a demanar ajuda. No és per a nosaltres. És que tenim a casa persones a qui cuidem.

MONGETA 2. Cada vegada en tenim més i menys diners per a cuidar-les. Si vostés ens ajuden, faran una gran favor a estes persones velles.

(Conxi crida Tere).

CONXI. Tere, és la teua ocasió! Jo els donaré diners a estes mongetes i tu els dones ta mare.

TERESA. Tens raó, perquè cada vegada està més empenyadora i insuportable. Fins que vinga mon pare, li vindrà bé estar-se amb elles. Mare! Vinga un moment.

LOLA. Què vols, filla?

TERESA. Estes mongetes volen que les acompanye.

LOLA. Clar que sí! Jo les acompanye on vulguen vostés. Ací està Lola per fer el que siga menester. Teresín, fins després.

TERESA. No, mare. És que va a quedar-se amb elles fins que vinga el pare.

LOLA. Teresín, això serà una broma, no? Tu a la mare no li pots fer això, perquè tu ets l'alegria de viure de la mare. I tot el que he tingut, i el que tinc, és per a tu. No tens consciència? Confessa'm que eixa idea no ha eixit de tu! De segur que ha

sigut algú a qui no cal assenyalar! Què ha fet amb els seus pares? El que vol que faces tu amb la teua mare?
(Lola plora).

LOLA. Però si així ets feliç, la mare se'n va on vulgues.

(Les mongetes i la mare se'n van. Teresa plora).

TERESA. Mare, mare.... torne, torne.

(Teresa s'agenolla).

TERESA. Perdone'm, perdone'm. M'he adonat que, de vegades, les companyies que tenim no són les millors per a la nostra vida.

(Teresa mira la seua amiga).

TERESA. Tu ves-te'n d'ací, perquè els diners no ho són tot en la vida.

(Conxi se'n va enfadada. Teresa mira les mongetes).

TERESA. A vostés volia dir-los que perdonen a esta mala filla. Els ajudaré en tot el que puga, però no s'emporten ma mare perquè es queda amb mi per sempre. Gràcies, mare, per haver-me donat la vida.

(Teresa abraça sa mare).

Este sainet s'ha acabat, però vull que pensen un poc en ell i comprovaran que moltes vegades no tenim les companyies adequades.

DORA TORTOSA VAÑÓ
Valencià Mitjà vesprada
3r premi Sambori

LA MEUA EXPERIÈNCIA EN L'ESCOLA D'ADULTS

En el moment present, vora dels 50 anys, no és difícil mirar enrere i recordar-me'n amb nostàlgia de la meua infància. Em ve a la memòria l'època en què estudiava primària, l'antiga EGB, on ara és el Centre Públic de Formació de Persones Adultes d'Ontinyent, més conegut com a *Sant Carles*.

Certament, tinc especialment present en la ment com corríem amunt i avall per les escales de Sant Carles i jugàvem en el pati. No oblidaré en cap moment els meus companys de classe o els mestres que deixaren en mi la seua empremta.

Aquest curs he tornat a estudiar en l'EPA... després de molts anys. Que diferent! No només l'edifici té vida per la seua història, sinó que també hui està impregnat de la nostra identitat, del nostre orgull com a valencians. De fet, quan finalitzaven les classes i cansada d'un llarg dia de treball, com de complicat era baixar les escales sense evitar llegir un fragment de Vicent Andrés Estellés, d'Ausiàs March o admirar els dibuixos murals per tot arreu.

Veritablement el CPFPA Sant Carles ha aconseguit lligar l'interés per a millorar la nostra formació acadèmica amb una ampla oferta d'estudis. A la fi el seu alumnat va des d'infermers fins a alumnes que han fracassat en les seus estudis de secundària o aturats, però tots amb el mateix objectiu: aconseguir noves oportunitats i superar nous reptes.

És per això que m'agradaria donar les gràcies a tot el professorat i al personal administratiu que fan possible que el CPFPA Sant Carles d'Ontinyent siga un lloc ple de reptes i noves oportunitats. Al capdavant, mai és massa tard per a tornar a l'escola o millorar la teua formació acadèmica; a l'EPA d'Ontinyent, ho aconseguiu!

Lourdes Pla
Valencià superior vesprada 16-17

EL NOM FA LA COSA? A PROPÒSIT DEL NOM DEL CPFPA SANT CARLES

Qüestió de noms

El nominalisme és un corrent filosòfic iniciat per Guillem d'Ockham al segle XIII i que sol sintetitzar-se amb la màxima *el nom fa la cosa*. Què significa això? Doncs que el nom que posem o utilitzem per referir-nos a les coses, en tindre un significat i unes connotacions, acaba contribuint a constituir la cosa, és a dir, a fer-la com és (o pareix). Per exemple: no és el mateix dir-se Vicent que Vicente. Ni és el mateix que un es diga Encarna que Manel. En aquest cas, si la persona en qüestió ha nascut dona, però se sent i s'identifica amb el sexe masculí, dir-se Encarna és un mal de cap, ja que el lliga a una identitat sexual que viu com a problemàtica. Per això és tan important la possibilitat de poder canviar el nom al registre civil per a molta gent, perquè el nom els condiona la seua vida. De la mateixa manera, tampoc és el mateix que l'Estat espanyol es diga Regne d'Espanya que República d'Espanya, ja que, tot i ser el mateix estat, la ciutadania i l'organització política s'entendrien de forma diferent. Tampoc és el mateix dir-se *Nueva Colonia de San Felipe* que Xàtiva, ja que la primera denominació fa referència a un territori colonitzat i sotmés i en canvi la segona a una ciutat heroica per als valencians. Ni, com diria Joan Fuster, és el mateix dir-se *País Valencià* que *Comunitat Valenciana*, ja que la primera denominació és tradicional i ens assenyala com una identitat territorial o cultural, mentre que «comunitat» és un nom imposat des de Madrid i sols fa referència a un grup humà unit per algun interès, sense necessitat de cap identitat, com per exemple, les comunitats de regants, que deia Enric Valor, la comunitat de veïns d'una finca o, en la seua època la Unió Europea, que es deia Comunitat Econòmica Europea. En aquest cas, en efecte, els estats europeus membres no estaven units per motius culturals, sinó econòmics. És per això que quan es va voler compartir alguna cosa més que els temes econòmics, la Comunitat Econòmica Europea hagué de passar a dir-se Unió Europea.

Sant Carles no sempre s'ha dit Sant Carles

La nostra Escola d'Adults és popularment coneguda com «San Carlos» i, més recentment, com «Sant Carles», gràcies a la magnífica tasca de normalització lingüística del propi centre i de l'Ajuntament d'Ontinyent. A més, hi ha sovint la creença inconscient que el nom originari és, com si diguérem, el vertader i, per aquest motiu, no hauria de ser canviat. Ara bé, resulta que, segons ens diu l'historiador local Alfred Bernabeu al seu llibre *Edificis històrics i carrers d'Ontinyent*⁽¹⁾, la nostra escola no sempre s'ha dit així. L'origen de la institució es remunta, si més no, al segle XVII quan Vicenta Blasco, noble local, deixà el 1669 una part important dels seus béns a la Companyia de Jesús perquè fera una escola pública. Les obres, però, no començaren fins a principis del segle XVIII i sembla que s'acabaren després de la Guerra de Successió. Però com que el patró dels jesuïtes era el seu fundador, Sant Ignasi de Loiola, el col·legi es digué Col·legi de Sant Ignasi. Aleshores com arribà a dir-se de Sant Carles?

Un caprici del rei Carles III

Com és sabut, els borbons guanyaren la Guerra de Successió i aboliren el Regne de València per la força de les armes i a poc a poc «sin que se note el cuidado» imposaren el castellà com a llengua oficial fins al punt de canviar el nom de les coses. Això, amb el pas del temps, ens ha deixat com herència unes guerres de noms a les quals hem de dedicar esforços i diners, com els casos de Castelló de la Ribera i «Villanueva de Castellón», el Genovés i «Genovés», la Vila Joiosa i «Villajoyosa», etc. En altres ocasions, com a monarques absoluts que eren, projectaren el seu propi ego. Així, Felip V anomenà *Nueva Colònia de San Felipe* a la rebel Xàtiva i el seu fill Carles III anomenà l'Acadèmia de Belles Arts de València, *Real Academia de Bellas Artes de San Carlos*. La intolerància dels borbons i la seua egolatria es féu patent en altres aspectes. Així, el fill major de Felip V, Ferran VI (que també anomenà de *San Fernando* l'acadèmia de Madrid), organitzà la detenció sincronitzada de tots els gitanos homes amb la intenció de provocar la seua extinció (sí, com van fer

els nazis amb els jueus). Carles III, que és tingut per dèspota il·lustrat, va ser més benèvol: els va indultar barata a prohibir-los la seua llengua, el caló, i els seus costums. Aquesta supremacia personal dels primers borbons havia de xocar amb altres altes instàncies, com ocorregué amb la Companyia de Jesús que fou expulsada dels territoris de Carles III pel seu excessiu poder. Com podeu imaginar-vos, moltes de les seues esglésies i col·legis canviaren de nom. I quin és el nom que els posaren? Doncs sí, *San Carlos* (en el cas nostre va ser gràcies a una Reial Cèdula de 24 d'agost de 1769).

Qui era sant Carles?

La nostra escola, doncs, no sempre es va dir de Sant Carles i el nom actual li'l va posar un monarca absolut borbó perquè era el seu sant. Però qui era aquest sant? Doncs es tractava de Carles Borromeu (1538-1584), arquebisbe de Milà i també cardenal. Era de família noble i nebot del papa Pius IV. De fet, és un cas clar d'això que s'anomena nepotisme, ja que el seu oncle li va donar diferents càrrecs i, amb només 22 anys, el nomenà cardenal quan encara no era sacerdot. I el 1563, sols tres mesos després d'haver sigut ordenat sacerdot fou nomenat bisbe. Com veieu no hi ha tantes diferències amb els nostres (i tan criticats) Borja. La diferència principal la dona el fet que el 1517, poc després de la mort del papa de Xàtiva, Alexandre VI (1503), s'havia produït a Alemanya, el 1517 (ara fa 500 anys), la Reforma Protestant de Luter.

El filòsof alemany Friedrich Nietzsche diu que aquesta va ser suscitada per la impressió de llibertinatge moral que li causà la Roma dels Borja a Luter, quan la visità poc després de la mort d'Alexandre el 1510. Nietzsche veia en els valencians el ressorgiment de l'esperit clàssic grec i romà, allò que s'ha anomenat Renaixement, mentre que en el seu compatriota veia l'*home del ressentiment*, un tipus moral, que consistiria en el rebuig i l'enveja contra tot allò que és alegre i bell⁽²⁾. Luter entenia el cristianisme de forma més rígida i austera, la qual cosa era una traïció, segons Nietzsche, a les ensenyances del mateix Jesús. Però com és sabut, el protestantisme, aquesta nova versió del cristianisme, va tindre tant d'èxit que es va difondre per tot el nord d'Europa. I com sol passar sovint en les situacions de conflicte, les postures es van polaritzar de forma tal que, diu Nietzsche, Roma va *reaccionar* amb una versió també més radicalitzada del cristianisme: la Contrareforma. El cristianisme de la Contrareforma era també més auster i, en la terminologia actual, més integrista i va ser formulat en el Concili de Trento (1543-1563). Aquesta situació va desencadenar una sèrie de guerres de religió a tot Europa a què filòsofs com Hobbes, Locke, Montesquieu, Voltaire i la Il·lustració del XVIII van intentar donar solucions teòriques polítiques i morals, la més coneguda de les quals és el valor de la *tolerància* propugnat per Voltaire. Doncs bé, un dels principals protagonistes del Concili de Trento va ser l'arquebisbe de Milà. Carles Borromeu lluita després, durant tota la seua vida, per portar a la pràctica aquelles idees morals allí plasmades. Entre d'altres coses era conegut com *il castissimo* i la seua obsessió pel tema el va portar a evitar el contacte amb les dones fins al punt de no permetre la presència d'aquestes i renunciar a tindre relacions socials inclús amb les dones de la seua família. Per aquest motiu decretà la separació d'hòmens i dones en les esglésies i la repressió dels adúlter⁽³⁾. També perseguí els protestants o sospitosos de protestantisme, especialment als cantons de Suïssa i els Grisons on arran de la seua visita pastoral van ser cremades 11 dones a la foguera acusades de bruixeria⁽⁴⁾. També a instàncies seues es va crear la Lliga Borromea, una agrupació de cantons catòlics on es perseguí els heretges. El motiu de fer-lo sant rau en unes curacions miraculoses atribuïdes arran d'una epidèmia de pesta.

Escut de Castella i Lleó a l'Església de Sant Carles, acabada després del 1707

La cosa pot fer el nom?

És cert que la realitat és rebel i no es deixa sotmetre pel nostre llenguatge i així és un lloc comú, que el nom de Claudia Schiffer significa «coixa» en grec, però la persona real comportava altre significat. Però també ho és que malgrat que la dictadura franquista va imposar una monarquia, molta gent continua lluitant perquè la forma política de l'estat siga una república. Igual que també és cert que per més que ens van imposar a Madrid el nom de *Comunitat Valenciana* contra la voluntat democràtica dels nostres representants polítics, molts valencians i valencianes no hem renunciat a la nostra identitat i continuem comportant-nos com un País i no com una simple comunitat de províncies o comarques. Com que els afers humans són volubles, els noms funcionen durant dies, anys o segles, fins que un dia la realitat s'hi subleva i, com l'aigua torna a la rambla, la persona o la societat torna al seu nom antic, com va ser en el cas de Xàtiva, que va recuperar el seu nom contra l'imposat pel borbó o el de molts pobles valencians que han recuperat el seu nom valencià enfront del nom castellà imposat, com ara en nom d'Ontinyent. O d'altres vegades en demana un perquè no en té. Com totes les dones del passat que, per ser dones, tampoc han estat dites a la història oficial. O com les dones actuals, que, per ser dones, han estat excloses dels plurals. O com les persones *trans* que ni tan sols estaven pensades. I no ho estaven perquè no hi havia els noms. Perquè, sí, tindre les paraules ajuda a pensar. O les persones amb diversitat funcional que no volien ser dites minusvàlides, és a dir, poc vàlides. És per això que podem dir que hi ha un moment crític en el qual la cosa deriva en conflicte amb el seu nom i en demana un altre. I el fet de nomenar-lo de nou l'allibera i el projecta més enllà donant-li noves possibilitats que, abans, el seu nom, o l'absència d'aquest, li negava.

Realment... la nostra escola es diu Sant Carles?

I encara hi ha un altre problema que no hem abordat. Fins ara havíem pressuposat que la nostra escola d'adults porta el nom del sant. Però, per increïble que sembla, això no està gens clar. El motiu és que l'escola és una entitat diferent de l'antiga escola religiosa i es va crear als anys 80. Aleshores es feien unes classes al barri de Sant Rafel d'alfabetització organitzades per l'ajuntament. En les fitxes de matrícula que conservem al centre, aquest apareix senzillament anomenat «E.P.A.». És a dir, no tenia nom i era sols l'EPA municipal d'Ontinyent, com ocorria i ocorre en altres poblacions del País Valencià. Però atés que l'aula de què disposaven era petita i els mitjans insuficients, les mateixes alumnes que hi acudien van sol·licitar unes instal·lacions millors. Va ser aleshores que l'ajuntament va aprofitar que s'havia tancat el col·legi de primària que hi havia a l'antiga escola de Sant Carles per traslladar-les-hi. Al mateix temps el centre va ser nomenat centre coordinador

d'EPA per a la Vall d'Albaida i s'incorporà a la xarxa de la Generalitat. Arran d'això, el centre assolí una autonomia i el seu funcionament es regularitzà. Per això la primera acta conservada és del 29 d'octubre de 1986 on s'informa de l'arribada de la professora Inmaculada Estruch de la Generalitat amb destinació definitiva. En aquesta acta es diu: «En los locales del Colegio Público San Carlos se realiza el claustro...», la qual cosa vol dir que els professors de l'EPA estan reunits en eixe edifici, però no que són els professors de l'escola de l'antic col·legi públic. Aquesta mateixa fórmula es repeteix fins a febrer de 1987 en les següents actes, fins que per primera vegada el 6 de març de 1987 es diu: «Se reúne el claustro de profesores del Colegio Público San Carlos», la qual cosa vol dir que l'EPA va assumir el nom de l'edifici del centre com a propi per un procediment metonímic, però no perquè ho decidirà en claustre. Almenys no tenim constància, a hores d'ara, de cap document que acredite que des del centre es prenguera aquesta decisió. Per cert, és en l'acta del 14 de setembre de 1988 quan apareix per primera vegada el nom de «Sant Carles», en valencià.

FICHA DE MATRICULA PARA E.P.A. CURSO 85-86

NIVEL EN EL QUE DESEA MATRICULARSE:

ALFABETIZACION ☐

CULTURA GENERAL ☐

GRADUADO ESCOLAR ☒

APELLIDOS: *PEREZ*

NOMBRE: *JUAN CARLOS*

FECHA DE NACIMIENTO: *2 OCTUBRE 1940*

LUGAR: *ONTINYENT*

LUGAR DE RESIDENCIA (CALLE Y POBLACION): *AVDA. DE LA PAZ*

Nº INI: *52*

Nº TELEFONO: *30000000*

PROFESION: *ESTUDIANTE*

ESTADO CIVIL: *SOLTERA*

LENGUA QUE HABLAN:

VALENCIANO ☒

CASTELLANO ☐

Necessitem un nom per a l'Escola?

Com hem vist, sembla que el nom de la nostra escola és un nom *de facto*, però no decidit. Però si hom repassa els noms dels centres públics educatius del País Valencià vorà que sovint tenen noms de dones o hòmens que destacaren en les lletres, les arts, la ciència, la política o que foren importants en la història de la nostra terra, com Vicent Andrés Estellés, Jaume I, Victòria Kent, Joan Fuster, Ferrer i Guàrdia, Clara Campamor, Isabel de Villena, etc. i que van ser triats pels mateixos centres. Tot i que hi ha centres públics amb un nom religiós, el nostre centre no deixa de ser un cas excepcional, ja que com hem vist el nom que fem servir per a la nostra escola no va ser decidit per nosaltres, ni fa referència a res exemplar, ni tan sols és el nom originari de l'edifici. És un nom, a més, que entra en conflicte amb el Projecte Educatiu del Centre que té la coeducació i el laïcisme com a valors. És a dir, és un projecte que aposta per educar conjuntament dones i hòmens sense discriminar a cap dels dos, així com per respectar les creences religioses de tothom sense intentar imposar-li a ningú d'altres. Justament tot el contrari del que preconitzava Carles Borromeu, més conegut per sant Carles.

Criteris per triar un nom

Sense voler fer una llista exhaustiva i sense necessitats que es complisquen tots els criteris, se m'acuden els següents per establir un nom: 1) Ser una persona exemplar, 2) Ser una persona, lloc o cosa representativa 3) Ser autòcton i 4) ser assumible per com més gent millor (universalitzable) i 5) que el nom no estiga ja en ús per altres centres educatius. Per exemple, l'IES *Ramon Llull* de València es diu així perquè representa un influent filòsof mallorquí reconegut internacionalment, que, a més, va ser el primer en una llengua moderna, el valencià o català, a Europa. Per tant, compleix els criteris 1 i 3 clarament. I es podria dir que també el 4, ja que, tot i que era un filòsof cristià, defensà el diàleg entre les cultures i en dóna exemple aprenent diferent llengües com l'àrab. L'IES Clara Campamor de València, en canvi, no compleix el criteri 3, ja que l'advocada i política feminista no era valenciana ni parlava valencià ni és representativa de València, però sí el criteri 4, ja que el vot femení és un valor constituït de les nostres societats present a la Declaració Universal dels Drets Humans i en la legislació internacional que inspira. I també el criteri 1, ja que la defensa que féu del vot femení és un exemple per a moltes persones. Respecte del criteri 2, l'IES El Saler, també de València, o l'IES Pou Clar d'Ontinyent compleixen clarament aquest criteri, així com el 3, ja que el paratge natural del Saler i del Pou Clar són llocs representatius del País Valencià i, a més, són autòctons. A més, per la bellesa dels paratges i la seua importància ecològica són assumibles per molta gent. No sempre passa això, per exemple l'IES Vermellar de l'Ollería o l'IES El Cabanyal, potser no complirien el punt 4, però no deixen de ser zones representatives de l'Ollería i València respectivament. Finalment, pel que fa al criteri 5 hi ha diversos centres educatius que es diuen Lluís Vives al País Valencià, Catalunya o les Illes. També dos Joan Fuster al País Valencià i un altre al Principat. I el mateix amb Ferrer i Guàrdia o Ramon Llull, Montserrat Roig, etc. Ara bé, quins són els criteris que compleix el nostre nom actual?

Sant Carles no és un nom apropiat per a l'Escola

Per començar i com hem vist, és més que qüestionable que Carles Borromeu fóra una persona exemplar (criteri 1). Per altra banda no és valencià ni té res en especial a veure amb la cultura valenciana, i per tant, tampoc compleix el criteri 3. No és tampoc assumible per molta gent: per exemple, per les dones o pels protestants que estiguen mínimament informades pel tarannà del personatge. Tampoc per aquells que professen religions diferents del cristianisme (és el cas de moltes i molts alumnes). I finalment tampoc és assumible per moltes persones atees o agnòstiques (opcions cada vegada més nombroses). Per tant no compleix el criteri 4. Finalment, hom podria dir que sí és representatiu, ja que és un lloc d'Ontinyent. Però en realitat, hi ha escoles i esglésies de Sant Carles a molts llocs, per la qual cosa també és qüestionable que siga representatiu (criteri 2) i no compleix el criteri 5.

Carles Borromeu, Giovanni Ambrogio, aprox. 1560-1608

Hauríem de renunciar completament al nom de Sant Carles?

És clar que, tot i que siga qüestionable, no deixa de tindre un valor històric i que, en la pràctica, es troba popularment associat a l'edifici. Però com ja hem vist, el continent i el contingut no són sinònims. En aquest cas, a més, l'Escola d'Adults té dos edificis: el de Sant Rafel, que es diu així perquè es troba al barri del mateix nom i que és on es trobava originàriament l'escola, i el de Sant Carles, que es diu així per la parròquia de què formava part. Per això, el més pràctic i respectuós seria mantindre els dos noms per referir-nos als dos centres de l'Escola, com a noms tradicionals, però posar-li'n un altre a la mateixa Escola, com de fet passa amb l'Escola de Magisteri d'Ontinyent, que manté el nom de Lluís Vives, tot i que la universitat es diu Universitat de València. De fet, podria passar que la nostra escola anara a parar a un altre edifici nou en un futur, lluny de l'actual, i el seu nom no hauria d'estar condicionat pel lloc on s'hi troba, sinó pel que vol ser.

Gaspar Guerau de Montmajor i altres possibles noms

Entre d'altres noms, pense en Empar Granell, mestra i activista educativa que, tot i no ser d'Ontinyent, visqué en aquesta ciutat la major part de la seua vida. M'apunta també l'arxiver municipal Vicent Terol i Reig els ontinyentins Gaspar Blai, escriptor, Jeroni Campà, llatínia i Esteve Urgellés, destacat agermanat, i, per altra banda l'escriptor Guillem Llin m'aporta també el nom de Matilde Escuder, activa mestra republicana de Vilafranca (l'Alt Maestrat), que va exercir a Ontinyent. Però de tots els noms possibles vull estendre'm sobre el cas de Gaspar Guerau de Montmajor (1557-1600) que és possiblement l'escriptor més conegut d'Ontinyent i, alhora, el més desconegut. Per a nosaltres els valencians és important perquè, en plena decadència de l'ús literari de la nostra llengua, a finals del segle XVI, va ser dels pocs a utilitzar-la al Regne de València. Sobretot és conegut per la seua obra *Breu descripció dels mestres que varen anar a besar les mans de sa majestat*⁽⁵⁾.

Montmajor era mestre de retòrica a la Universitat de València. La retòrica és l'art de parlar bé en públic, una disciplina lingüística que es va desenvolupar a Grècia i, més concretament, a Atenes, en l'època del naixement de la democràcia, car es pensava que era fonamental saber parlar bé davant del públic en una societat on les decisions polítiques es prenen assembleàriament amb discussions públiques. Doncs bé, aprofitant els seus coneixements i l'eloqüència que els contemporanis li atribuïen va escriure i difondre un llarg poema satíric per ridiculitzar els companys del claustre que, amb

01

29 de Octubre de 1986.

En los locales del Colegio Público San Carlos se realiza el claustro, contando con la asistencia de todos los componentes para tratar los siguientes asuntos:

1.ª Presentación de la nueva profesora Inmaculada Estrech Maxarrell, de Castejón de la Sierra, a este centro.

2.ª Reajuste de horarios. No habiendo ningún punto más a tratar, se levanta la sesión.

el secretario

Antonià Pina

1/2 Director.

motiu de la visita del rei a València, anaren a retre-li homenatge. Aquest rei era Felip II, el primer que va fer una temptativa seriosa d'unificar tots els regnes d'Espanya aprofitant que el 1580 havia heretat el Regne de Portugal. Fins aleshores Espanya era sols un concepte geogràfic i no pas polític. Per tal d'aconseguir-ho establí la cort a Madrid, llavors una vila sense importància, prop de la qual manà construir, en un indret apartat, un palau auster i sobri que pretenia imitar el palau del rei David a Jerusalem i que era, alhora que una seu política, un edifici religiós: el monestir de l'Escorial. Encara que potser ell no ho pretenia fou també el principal rei dels catòlics durant la Contrareforma (sí, la de sant Carles), un episodi important de la qual fou l'intent d'envair Anglaterra, amb l'excusa del seu protestantisme, amb l'anomenada *Armada invencible*. Felip II, que es vantava que als seus dominis mai es ponía

el sol, era, sens dubte, l'home més poderós de la seua època. Doncs bé, d'aquest home, l'escriptor ontinyentí Guerau de Montmajor s'atreuï, indirectament, a fer mofa, en caricaturitzar els que anaven a besar-li les mans. I això li va costar car. El seu escrit és un dels antecedents i precursor de la tradició de sàtira social valenciana que ha arribat fins als nostres dies i de què són exemples les auques, el sàinet, les revistes humorístiques del XIX i XX, com *El Mole* o *La Traca*, o les mateixes falles. La descripció humorística que fa dels professors de la Universitat de València és també un retrat des del punt de vista antropològic del que era l'educació i la societat valenciana de l'època. Aquesta gosadia, entre d'altres, sembla que contribuï a la seua expulsió de la universitat el 1590. Montmajor hagué d'exiliar-se a Castella on va fer classes a la Universitat d'Alcalá de Henares.

Causa tristor que al paranimf de la Universitat de València, on hi ha escrits amb lletres daurades els noms de tots els alumnes destacats de la universitat, no s'hi troba el de Guerau de Montmajor. I tampoc té, que em conste, cap escola dedicada a ell, al País Valencià ni enlloc.

Raons per dir-se Gaspar Guerau de Montmajor

Guerau de Montmajor és valencià, és representatiu d'Ontinyent on té un carrer dedicat, i el seu nom no està en ús en altres centres. Compleix, per tant, els criteris 2, 3 i 5. És fàcilment assumible per molta gent perquè no està vinculat a cap opció política o religiosa concreta, per la qual cosa compleix el criteri 4. Finalment, podem dir que és una persona representativa per a la comunitat educativa, ja que és un professor i, a més a més, és un escriptor important per als valencians. Hi ha finalment una altra raó. Nietzsche identificava l'esperit del Renaixement amb un valencià: Cèsar Borja⁽⁶⁾. Per a aquest filòsof el Renaixement era el retorn als valors clàssics grecs i romans i el que això implicava, una concepció jovial i alegre de la vida. D'aquesta concepció en forma part el riure, un estat del qual els valencians en sabem molt, ja que hem patit moltes desfetes i hem après a superar-les fent broma. Molta gent sap que en els temps recents de corrupció i desfeta moral al País Valencià, les actuacions de Xavi Castillo resultaven terapèutiques. Perquè el riure és una de les darreres armes del que té poc a perdre, per això els monarques absoluts, els emperadors, les dictadures, els totalitarismes o els fanatismes religiosos intenten censurar, com va ocórrer amb la revista *La Traca*, tancada per Franco, que fins i tot afusellà el director. La sàtira és la resposta alegre d'aquell que, reprimint, el voldrien ressentit i trist, i, en lloc d'això respon d'una forma imprevista. «No podran res davant d'un poble alegre i combatiu», deia el poeta Vicent Andrés Estellés. Doncs bé, aquesta causa, la de l'humor, la de la combativa alegria, i la de la llibertat d'expressió és la de Gaspar Guerau de Montmajor i, per això, seria també un acte de justícia retornar-lo a les institucions educatives valencianes dels quals va ser expulsat fa més de quatre segles: CPFFA Gaspar Guerau de Montmajor, ei que sona bé?

Rafel Carril,
Professor del CPFFA Sant Carles(?)

(1) Alfred Bernabeu Galbis, *Edificis històrics i carrers d'Ontinyent*, Caixa d'Estalvis d'Ontinyent, Ontinyent, 1994 (p.51-55).

(2) Friedrich Nietzsche, *L'Anticrist, Maledicció sobre el cristianisme*, Edicions de l'Índex, Barcelona, 2008, (§ 61).

(3) Borromeo arribà a escriure: «Cuide también que las mujeres no anden vagueando de aquí para allí; sino que estén quietas en casa y cada una aplicada a su ocupación (...) Que no salgan de casa sin llevar cubierta la cabeza, o velo espeso con alguna tela; de manera que lleven cubiertos los cabellos, y la mayor parte del rostro las viudas, y casadas; pero las doncellas y niñas todo él», Carlos Borromeo, *Instrucciones sobre la administración del sacramento de la penitencia*, Ed. Joaquín Ibarra, Madrid, 1768, (p. 439).

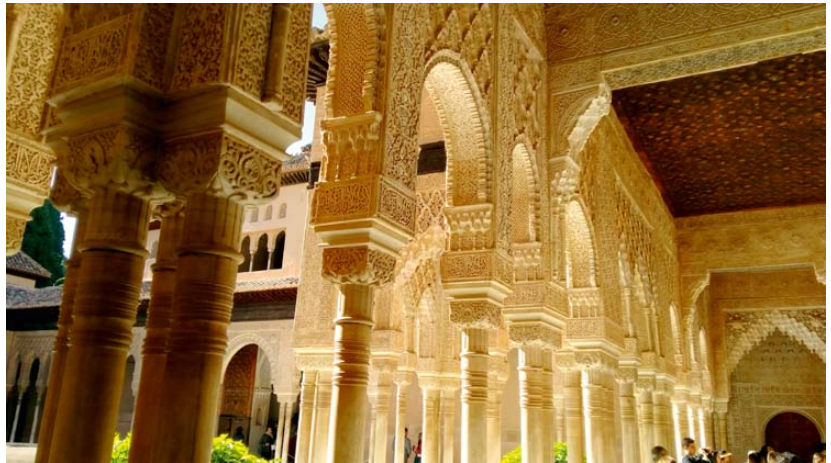
(4) Luis Muñoz, *Vida de san Carlos, libro VII*, Imprenta Real, Madrid, 1626 (pp.484-485).

(5) Gaspar Guerau de Montmajor, *Breu descripció dels mestres que varen anar a besar les mans de sa majestat*, a cura d'Antoni Furió, Universitat de València, València, 1999.

(6) Ibid. op. cit.

Festa fi de curs

dijous 22 de juny de 2017

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
ONTINYENT

19.30 h. Projectió *¿Y TU QUE SABES?*
directors: William Arntz, Betsy Chasse i Mark Vicente
aula 1D2

20.00 h. Exhibició de
tallers i danses

21.30 h. Presentació:
Guia d'estudis 2017-2018

21.45 h. Sopar

22.30 h. Concert

aledia

El tiquet inclou beguda i picadeta
Cal presentar el tiquet per seure a taula

Venda de **tiquets** a Secretaria
aforament limitat per ordre de compra

BOCA (Butlletí Oficial del Centre d'Adults Sant Carles)

núm.22, octubre 2017

Edita: Associació d'Alumnes del CPFPA Sant Carles

Direcció: Vicent Terol i Calabuig

Consell de redacció:

Vicent Terol i Calabuig

Manuel Requena Collado

Rafael J. Carril Chàfer

Salvador Boix i Miret

Mª José Martínez López

Josep Sanchis Carbonell

Teresa Micó Ferrero

Belén Torró Mollà

Agustí Boix Moll

Desa Gregori Biosca

Rosana Belda Gandia

Reportatge gràfic: Cèsar Torró i Agustí Boix

Disseny i maquetació: Agustí Boix

CPFPA Sant Carles, C/ Maians 53, 46870-Ontinyent

Tel. 962919225

www.fpaontinyent.com

c-e: 46019325@gva.es

info@fpaontinyent.com

Dipòsit legal: V1754-2014

ISSN: 2386-3870

Impremta: Penadés y Ureña S.L.

facebook.com/pages/CPFPA-Sant-Carles-Ontinyent

Aquest número del BOCA s'acabà d'imprimir
l'octubre de 2017, data del referèndum
d'autodeterminació de Catalunya.
Alea iacta est.

CENTRE PÚBLIC
SANT CARLES
DE FORMACIÓ DE
PERSONES ADULTES
O N T I N Y E N T